

De vero usu & fero abusu  
**MEDICAMENTORUM**  
CHYMICORUM  
Commentatio

*LAVRENTII HOFMANI*  
*Hallâ-Saxonis, Phil. Med. & Chcir. D.*

Cum indice rerum ad finem addito.



**HALÆ SAXONUM**

*Anno M. DC. XI.*

DE VITO RUM & FRO BRUM  
MEDICAMENTORUM  
RUM CHYMICORUM  
COMMENTARIO  
JANUARIUS  
HANS  
G...



06.7.7.2799

MANUSCRIPTUM  
1799



REVERENDISSIMO, ILLUSTRIS-  
simo atque Celsissimo Principi ac Do-  
mino, Domino

CHRISTIANO

WILHELMO,

Postulato Archiepiscopo Magdebur-  
gensi, Primati Germaniæ, Marchioni  
Brandenburgico, Duci Borussia, &c.  
Domino suo clementissimo;

*nec non*

TOTI MAGNIFICO ET AMPLIS-  
simo in chytæ Reipublicæ Hallensis, Patriæ  
sue charissimæ SENATUI

SALVTEM, SVBIECTIONEM  
ET REVERENTIAM.

**L**Ivinus Plato, Archiepi-  
scope reverendissime, Prin-  
ceps illustrissime, Domine  
clementissime, vosq; Con-  
sules & Senatores amplif-  
simi, multitudinem Medicorum malè

7. de repub.

constitutam arguere rempublicam, sapienter pronuntiavit. Id autem de veris genuinisque si accipiamus medicis, patriam nostram hoc tempore optimè constitutam, jure merito dixerimus. Amisit enim ista superiori anno medicos ternos numero, qui perfectus, mysticus & fatalis vulgò creditur. At verò non solùm ii erant numerus, sed simul ætate grandiores, autoritate auctiores, doctrinâque & experienciâ consummatiores. Eosce ut & consimiles multos cùm jam non ulterius nostra in gremio foveat suo Respublica, utique secundùm Platonem ea florentissima venit indigitanda. Si verò de morionibus medicastris, ut & cacochymicis id accipiamus, pessimè constitutam hanc rempublicam, secundùm Platonem pronuntiabimus. Medicastrum enim triginta cum duobus (egregij scilicet Gigantum fraterculi) hîc Medicinam factitârunt, lue pestiferâ apud nos grassante. Reticebo cater-

vas anicularum, fagarum, veneficarum, quæ & ipsæ non minùs, ex pacto forsan cum stygio Plutone inito, morbos eradicare satagunt.

Quoties quæso, Reverendissime & clementissime Princeps, tuque sanctissima Senatorum corona: quoties, inquam, ingenuarum artium, linguarum & scientiarum studia per hosce furiosos anabaptistas (ita eos appello) intercepta, abjecta, pedibus proculcata, & ad orcum damnata? quot quæso honestissimorum Civium ab hisce Machiavellistis æstimabitis miserè circumventos, nefariè proditos, sceleratissimè spoliatos? quot, obsecro, Christi nomen profitentium, ab hisce Neronianis intoxicatos, enervatos, enecatos? quot deniq; donaria, tabulæ pictæ, vasa calata per hosce Catilinos rapta sunt, quot liberorum orbatu parentibus, quot parentes charissimis liberis? quot morientium per illorum violenta & incauta medicamina

ad desperationem redacti? quid enim istorum medicastrosum in acie pestiferâ pharmaceuticus gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? quicquid sanè isti homines famosi & facinorosi parant, arant, ædificant, omnia vel avaritiæ vel in perniciam bonorum parant. Iis pro pudore, pro abstinentiâ, pro virtute, audacia, avaritia, sitis humani sanguinis vigent. Memorare possem in specie, quæ insatiabilis avaritia, quæ immanis & formidolosa crudelitas eosdem cepetit, ni res ea longiùs me ab incepto traheret, vel etiam, ni illorum furores tam clari essent,

*Solis, cum sudum est, quàm radj esse solent.*

Ac me quidem, quòd ab istorum malis (ne quid gravius dicam) moribus dissentiam, nihil minùs, quàm honoris cupido aut spes victoriæ atque invidia jam vexat, sed amor patriæ me stimulat. Hoc quippe in casu à patriâ republicâ, monente Hippocrate, cogitationes non procul haben-

di mihi

di mihi fuit consiliū. Cū enim post gloriam nominis divini, omnes totius vitæ nostræ actiones ac consilia, in patriæ proximique honorem ac utilitatem sint dirigenda, mearum quoque partium esse duxi, patriam dulcissimam pro ratione mei si non talenti, tamen drachmæ vel etiam oboli, re & consilio juvare. Nequaquam enim penitus hæc mussitanda nostratium medicaltrorum & cacochymicorum injuria, nequaquam permittendæ cædes ulterius: Patria de his præmonenda, instruenda, quieta reddenda: poscit hoc pietas, poscit veritas & sinceritas, haudquaquam nobis medicis, quod dici solet, utramyis in aurem dormiendum.

Tu ergo Princeps laudatissime, qui pro subditis, quos habes, tuis, vigilas non tantum de die, sed & quando

*Antipodum cernit prandia, mundi oculus:*  
audi gemitus eorundem, tangat te tandem miseratio. Grassantur in hanc rem-

publi-

Cicero 1.  
Vat.

publicam nostram florentissimam ejusmodi Medicelli (vel potius larvæ Medicorum umbratiles) qui revera furiosi sunt Anabaptistæ, subdoli Machiavellistæ, immanes Neroniani, conjurati Catilinarij. contra hos insurge, pugna: victoria tibi in manu est. Statuas exemplum in uno, ut multi sapiant: Melius mehercle, ut peccat unus, quam unitas.

Vos etiam, Senatores prudentissimi, qui vel ætate vel similitudine curarum patres appellamini, Republicæ vestræ consulite, & hæc inutilia corporis reipublicæ membra recidite, Medicastrorumq; ignavum pecus & scarabeos à præsepibus medicis arcete: reliquum

— — — *fungatur vice cotis, acutum*

*Reddere que ferrum valet, exors ipsa secandi.*

Hoc ita ut fiat, etiam atq; etiam exopto.

Cùm autem optimè perspectum habeam, non defuturos Zoilos & Aristarchos iniquos, qui hoc à me qualecunque

insti-

DEDICATORIA.

institutum opus Theonino dente sint ar-  
 rosuri, quòd Veritas odium pariat; tracta-  
 tum hunc sub augustissimo Celsitudinis  
 tuæ clypeo, totiusq; inclyti Senatûs tutelâ  
 edere volui: quem ut clementer & bene-  
 volè suscipiatis, atque à viperinis Momi  
 insultibus tutum præstetis, summâ animi  
 subjectione & devotione mirificè à vobis  
 contendo. Æternùm valete & felicissimè  
 perpetuò gubernate. Datum Halæ Saxo-  
 num, anno Domini 1611. mense Augusto.

VV.

*Reverendiss. & Illustriss. Celsit.*

*Subiectissimus*

*Magnific. Amplitudin.*

*Observantissimus*

*Laurentius Hofmanus*

*Pbil. Med. & Cheir. D.*



LECTORI CANDIDO  
ET BENEVOLO S.

**H**aud mihi succensebis, Lector  
candide, quòd hoc, uti vides,  
genus argumenti mihi scri-  
bendum sumserim, cum id vel  
fronte primà non tantum pu-  
tem, sed & sciam honestum, utile & necessa-  
rium. Invenies me herclè hodie vix ullum li-  
teratum, literatorem, idiotam, mulierculam,  
infantulum, qui Chymica si non crepet, crepare  
tamen non audeat. Eà in Chymia etiam ali-  
quid me cognovisse, (Φθόνος ἀπὲς ὧ καὶ νέμεσις)  
profiteor.

Jam verò non nobis solum nati sumus, ut  
ajunt & Plato in quâdam epistolâ ad Archi-  
tam Tarentinum, &

Flos illibatus populi, Suadæq; medulla  
Cicero: ortusq; nostri partem sibi vendicant  
parentes, partem amici, partem etiam, nec eam  
minimam, Patria. Dicam ergo sincerè quod

res est: Non nolui ego mearum rerum satagere & consulere pluribus, putà mihi ipsi, conscientia, patria dulcissima, amicis: tandemq; & vobis Medicastrì cacochymici, ut insulsi ita & insipidi, gratificari mens fuit.

Vos itaq; qui ultimi cratis, in enumeratione causarum impulsivarum, cacochymici: vos, inquam, primò progredimini, aliàs sanè nec primò, nec ultimo, nec intermedio digni loco, sed infra omnes mortuos longè amandandi. Medicastròs vos appello, medicorum enim nomine indignos iudico, sequutus Athenienses, qui nomina juvenum fortissimorum Harmadij & Aristogitonis, qui libertatis recuperandæ gratiâ, Hippiam Tyrannum interficere aggressi erant, ne unquam servis indere liceret, decreto publico sanxerunt: quoniam nefas ducerent, nomina libertati patriæ devotæ, servili contagio pollui. Medici haudquaquam estis; nec re, nec nomine. Medicina non solum ars est medicatrix, sed & meditatric. Vbi, obsecro, profunda vestra meditationes, ubi sin-

gulares observationes? altissimum hic silen-  
 tium, & plusquam Pythagorica ἐξευδία.  
 Ars medicatrix sit etiam meditatix. Nihil  
 certè in intellectu, quin prius fuerit in sensu,  
 juxta Physicos. Arctius vos premam è doctri-  
 nâ Logicorum. Tres sunt mentis nostræ ope-  
 rationes, 1. τῶν ἀδικησέτων νόσος, 2. σύνθεσις καὶ  
 διάθεσις, 3. διάνοια. Discursus & meditatio-  
 nes medicas vobis arrogatis, cum juxta pri-  
 mam mentis operationem nunquam studia  
 medica aggressi sitis. Quòd si quandoq; (ra-  
 rum contingens id est) vestrum aliquis ea hoc  
 aggrediatur modo, tales tamen vos geritis,  
 quibus Scaligerianum illud conveniat: Estis  
 vulpes, quæ vitreum lambunt vas, pul-  
 tem non attingunt. Si ergo jam juxta primam ope-  
 rationem mentis vix estis medicastri superfi-  
 ciarij, quid futurum de reliquis, ubi semper po-  
 steriora à primis catenâ quâdam aureâ depen-  
 dent? Sed hæc reticerem, nisi insimul vide-  
 rem cotidiè, quòd multi à vobis callidè circum-  
 veniantur, miserè intoxicentur, enerventur,

non

non raro etiam crudeliter interficiantur.

Qui, queso, eò impietatis & infidelitatis possem procedere, ratione cujus si in campo vel sylva latrones conspicerer, viatores obviantes non premonerem? quâ conscientia ipsos celarem, vel celando annuerem? quæ autem dissimilitudo inter latrones & tales Chymicastro? nullâ planè, nisi quòd fortasse illi in montibus & sylvis, hi in urbibus depradentur, ut Galenus inquit prænotion. lib. ιατροὶ ἀπαίδευτοι μόνῳ τῷ διαφέρουσι τῶν ληστῶν, τῷ κτ' τὴν πόλιν ἐκ ἐν τοῖς ὄρεσι κακουργεῖν. Imò latronibus longè sunt nocentiores, judice eodem, quippe cum hi pecuniam tantùm viatoribus, non tamen impunè eripiant, illis, si vitam & sanitatem hominibus eripuerint, cum mercede gratia quoq; referatur.

Vobis itaq; ô Chymicastro, non parum quoq; consulo, dum vos amicè adhortor, ut imposterum Spartam quam nacti estis, unicè exornetis, tam audacia, mendacia & sesquipedalia verba non ampliùs funditetis, honestos &

In Medicinâ  
& scientiâ &  
conscientiâ  
opus est.

eruditos Medicos non contemnatis & mille  
 ludibrijs afficiatis, à pharmacorum prepara-  
 tione & medicinâ factitandâ abſtineatis, ne  
 Deum in cœlis offendatis, bonam famam per-  
 datis, conſcientiam & animam polluatis, &  
 ſic pleno incitatoq; curſu in Stygias undas  
 irruatis.

Hæc mihi objicietis, me vobis facere in-  
 juriam, quippe qui nulli mortalium cū neceſſe  
 erit noceatis, multò minùs aliquem voluntarie  
 interficiatis, ſed conſilia veſtra omnia pro  
 modulo prudentia veſtra in egrorum ſalutem  
 dirigatis. Verùm hæc excuſatio admodum  
 calva eſt, nimisq; frigida, ſub ipſo etiam ſol-  
 ſtitio æſtivo: ſiquidem vos non legitime à Deo  
 ad medicinam vocati eſtis, ſed alius ad hanc,  
 alius ad aliam artem, utpote qui pleriq; alias  
 artes antehac exercueritis, & vocationes ve-  
 ſtras deſerueritis: quomodo ergo vos benedi-  
 ctionem divinam in actionibus veſtris ſperabi-  
 tis? Si verò in Academijs, qua Cæſarea Maje-  
 ſtatis & Pontificis Romani gaudent privile-

gijs, per viros laudatos, omniq; laude majores,  
 Et jurejurando fidelitatis obstrictos, liberè me-  
 dicinam faciendi maximè idonei judicarem, in-  
 insuper juramento polliciti essetis, vos cuiq; a-  
 gro pro discretione vestrà consulturos, tunc le-  
 gitimam vocationem obiretis, superius memo-  
 ratà objectione bonà conscientia vos defende-  
 re, Et ubiq; locorum Medicinam facere posse-  
 tis: Alias impostores atq; imperiti Thraso-  
 nes, Medicastris, Tenebriones, Et Lucifuga non  
 immeritò auditis, quibus Deus sapientissimus  
 potius ad pœnam peccati, quàm salutem ho-  
 minum uti solet. Cujus sanè rei indignitas  
 hanc mihi satyram extorsit:

Crede ratem ventis, corpus ne crede Chymistis,  
 Est tali chymicâ tutior unda fide.  
 Vestrum nemo bonus, vel si bonus obtigit ullus,  
 Nescio quo fato res mala, facta bona est.

Non igitur agrè feretis, vos acerbis à me  
 quandoq; reprehendi, ego enim tanquam ama-  
 tor veritatis tacere non potui. Amicus So-  
 crates, amicus Plato, veritas tamen magis

Gal. in fine  
 prognost.  
 τὸ μὲν μὴ  
 ποτὶ ἀμαρ-  
 τάν, μὲν  
 ἀ κατ' ἀθε-  
 τωσ: τὸ δ' ὅτι  
 ἴκισα, τὴν  
 τι μὲν.

Parodia ex  
 Petronio.

J. i. Ethic.  
 Nicom. c. 6.



amica. Nihil commemoro, quam quod vel ipse viderim, expertus fuerim, vel ab alijs fide dignissimis perceperim. Nemini facio injuriam, neq; injuriosè aut hostiliter quicquam dictum velim, lapides projeci inter medios canes, si quem fortè offenderim, ille procul dubio latrabit. Consultius fuerit non latrare, saxum enim ille molossus mordebit, quicumq; latraverit. Sic ergo, dum vobis, Tenebriones, consultum cupio, meæ insimul conscientia satis fecisse me statuo.

Patria mea consulo, eamq; re consilioq; pro modulo meo juvo, dum Serenissimum Principem, & Senatam inclytum submissè & devotè moneo, ut è segete medicâ ista Lizania eruncent, nihilq; prius sibi ducant & antiquius, quam ut subditorum suorum cervicibus hujusmodi barbaros hippocentauros & Cyclopas depellant.

Amicis quoq; consulo, dum fideliter illos admoneo: amici enim est monere, ut omnes sibi deinceps ab hujusmodi viperinis Medicis &



*Ichneumonibus medicaminibus cavere discant, virosq; bonos, doctos & expertos pressi morbis in consilium adhibeant.*

*Tu verò, Lector benevole, hoc à me institutum opus, si aquâ lance ponderaveris, Theonino dente vix arrodes, sed potius approbabis & candido accipies animo. Doctioribus quippe ansam dare volui, hoc argumentum latius & politius tractandi. Ego enim potius adumbravi, quàm vivis coloribus depinxi. Tentavi, movi quod potui: qui sepe movent, aliquid aliquando promovent. Interim tamen certò mihi persuadeo, neminem futurum, cujuscunq; etiã status & conditionis, quin hanc qualemcunq; meam commentatiunculam cum voluptate & fructu sit perlecturus: maxime verò arti Apollinea initiati: hinc enim quid de Chymia fidei Medicina ministrã sit sentiendum, qua in Chymicorum medicamentorum preparatione & administratione vitanda, qua amplectenda sint, perdiscent. Quòd si laboribus meis benignè saveris, & conatus meos proba-*

Errores Chymicorum præbent initium ubertatis sapientiz.

*veris, ad alia longè majora stimulum mihi  
addideris. Hæc in sententiâ his frueri, &  
benè ac feliciter vale.*

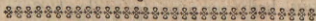
## ZOILO SANAM MENTEM.

**Μ**ὴ τοῖς ἡμετέροισιν ἐνέμεσα τοῖς ἐνθάδ' ἀγῶσι,  
μήτε μ' ἐπεσβολῆς, Ζώϊλε, δ' ἀκνετεαῖς.  
Ἄυτὰρ καὶν μεγάλοις τὸ φέλημά σοι ἔμμεν  
ἀρχιον, ἀρχεῖς ὅτε λῶϊα τῶνδε λάβης. (ἔασσον  
ἦν δέ τι θυρήκης πη σφάλμ', ἐμοὶ αὐτὸ παεῖση  
Ζώϊλε, παμμεγέθη σοὶ χάριν εἰσομένῳ.





VIRO CLARISSIMO,  
MEDICO AC PHILOSOPHO EXI-  
mio, Domino LAURENTIO HOF-  
MANO Halensi pragmatico, amico suo certif-  
simo, de editâ dialcepsi Chymicâ  
congratulatur



*D. Henricus Ellenberger, Medicus  
Archiepiscopalis Hallensis.*

Q Visnam sit melior Medicus, dubitatio mentē  
Multorum tenet hæc, Pergamenine Galeni,  
An Paracelsiacæ sectator Chemicus artis:  
Tu litem egregiè solers *Hofmanne* resolvīs.

Munere divino quondam Medicina reperta,  
Sedulitate Patrum, Grajumq; Arabumq; labore  
Edita, nil habuit quod huic superaddere posset  
Posteritas; Ars una fuit, Methodusq; medendi  
Vna, Galenistæ nomen, Chymicive perinde  
Est habitum, sectæ nullo discrimine facto.

Nunc ea divisim; tanta est socordia gentis  
Nostræ, tractatur passim, satagitq; videri  
Hic melior Medicus, Chymicâ qui nudus ab arte  
Herbarum dubios; vulgo admirante; manipulos

Decoquit, atq; operá committit Pharmacopœo;  
Interea immoritur studiis palletq; legendo.

Alter at e contra, nullis doctõribus usus,  
Pæoniam male-sanus init compiẽdere famam,  
Dum modò Fornacum fumo sit tinctus, & usq;  
Sulphura, Mercuriumq; crepet, Viviq; metalli  
Nomina, Caussarum ignarus normæq; medendi.

Peccat uterq; tibi præclare *Hofmanne*, sed ille  
Mitiùs, herbarum parvis qui viribus hostem  
Aggreditur frustra, si morbus fortiùs instet.

Hunc verò meritò incusas & vindice scripto  
Cominus exagitas, ægros qui perdere natus  
Funera funeribus cumulat, dum pharmaca cudit  
Noxia, cæcorum pugnans more Andabatarum.

Tertius omne feret punctum, qui Dia vireta  
*Hippocratis*, variis Chymicorum floribus ornat.

IN ERONES PSEVDOPY-  
MICOS, secreta & novam Medicinam

crepantes, D. LAURENTIO HOFMANNO,  
sympatriotæ charissimo.

**H**occe quid est? ecquâ, mi Hofmanne, libidine tandem  
Mens hominum prurit? quo flagrat amore novandi  
Omnia, quæ solijs mandata perennibus olim.  
Ingenijs præstans, acriq; labore Vetustas.

Egregiè

Egregiè sanxit? quid enim? non sola laborat  
Nusquam tuta fides, ac in contraria vulgi  
Distrabitur studia, & vix à ceruice ruinam  
Submouet: it reliquas par corruptela per artes,  
Et majestati Veterum nova derogat ætas,  
Tam pravi falsiq; tenax, quàm dedita rixis,  
Ac ubi gloriolæ se specula protulit usquam,  
Mille per errores nil non sentire parata.

Aspice morborum victri. em Hippocratis artem,  
Quam, miseris ut præsidio mortalibus esset,  
Languorum contra genus, & genus omne dolorum,  
Quantum fata sinunt, & inevitabilis ævi  
Terminus, ipse Pater quondam è tellure creauit,  
Præcepitq; coli, vitæ quia postulet usus:  
Vt jacet? ut miserè jam conculcata Cyclopum  
Quorundam pedibus de se mutata recedit  
Priscum exuta decus, quo tot volventibus usq;  
Seculorum spacys per totum floruit orbem?

Prodyt hâc etenim mundi vergente senectâ (tro,  
Gens nova, credo equidem Stygyj Phlegethontis ab an-  
(Quippe nihil nisi Sulphur olent, flammâq; picemq;)  
Qui longè provec̃ti odijs, ardoreq; famæ,  
Hippocratem, cujus cælo propè gloria par est,  
Non jam ferre queunt, neq; docti scripta Galeni;  
Ast abjuratâ veterum ratione medendi,

Explosãq; fide sensus, ritũq; tyranni  
Ipsi inter sese nova funditus omnia condunt.  
Hos tibi, si nescis, paucis, adverte, notabo.

Principiò genus obscurum, sed stemmata vulgò  
Mentiti generosa crepant, in fornice nati.  
Tum verò latebras, loca convenientia fraudi,  
Semper amant, & sola colunt gurgustia semper,  
Mutantes persæpè larem, neq; longius iisdem  
Vrbibus hærentes, scurrili more planorum,  
Qui cætu in medio, quum plebs densissima circum,  
Theriacam cantant, ac admirante popello  
Serpentem innocuum servatum in pyxide monstrant.

Non adeunt igitur Musarum castra, nec audent  
Cum doctis conferre pedem, validoq; vicissim  
Argumentorum conflictu elidere verum:  
At sibi diffisi vincunt sine iudice causam,  
Et pæana canunt ipsi, seseq; coronant  
Victores magno clamore. Quod ante tribunal?  
Nimirum vulgi, cuius sese auribus aptant,  
Pollicitisq; sibi mirè arridentibus addunt.  
Namq; & promittunt (quanquam natura reclamet,  
Ut que sola potest rerum traducere formas)  
Informi ex massâ plumbi li ventis, & ære,  
Argenti atq; auri preciosa creare metalla.  
O impostores, ô ad mendacia nati,

Quis quæso vestris hanc vim fornacibus afflat?  
Unde potens carbo, brevibus qui conficit horis,  
Quod per mille vices solers natura sub ipsis  
Visceribus terræ, multo vix tempore conflata,  
Lumine stellarum vario, ac cælestibus usa  
Astrorum auspicijs, & semet in omnia vertens?  
Ergo nec immeritò stirps ô infanda Gigantum,  
Qui semper, nunquam quod habetis, conditis aurum,  
Sudati vobis noctuq; dieq; labores  
In tetrum expirant fumum, & patrimonia tandem  
Omnino in cineres meritò decocta residunt.  
Aut ubi res fuerit perbellè gesta, profectò  
Hæc operis vestri summa est, omnisq; potestas,  
Fallaces auri mentirier arte colores.  
Idq; adeò coràm repetitus detegit ignis,  
Qui fucum multo carbone, diuq; paratum  
Abstergens penitus mox .es. in pristina reddit.  
Quid miranda tibi vesanæ dogmata sectæ  
Cætera pertexam? grex carbonarius iste  
Bis duo cunctarum quæ sunt primordia rerum,  
Indubitata Sophis, ipso compertaq; sensu  
Abrogat, & nobis è Sulphure seceq; vini,  
Et micâ Salis, argentiq; volubilis undâ  
Cuncta struit. Nunquid bella hæc elementa videntur?  
Quæq; vel excipiat non deficiente cachinno.



Democritus? nec enim prima hæc cunabula rerum  
Existunt, nec in hæc leto consumta feruntur  
Omnia, quum longè prior his sit terra, sit aër,  
Sit vagus humor aquæ, sit cælo proximus ignis.

Quo minùs id mirum, si dissentanea vero  
Eliciunt, seseq; operosis nexibus ipsi  
Involvunt, primum qui mox ad limen aberrant,  
His à principijs adeò fallacibus orsi,  
Unde nihil, nisi falsa sequi distortaq; possunt.

Fortè roges autem, quânam caligine pressi  
Ad veri nequeant oculos extollere lumen:  
Est (reor) in causâ, cui se suaq; omnia debent,  
Fumus, & exiliens ardente sa villa camino,  
Quæ feriunt, dubiâq; oculos sub imagine ludunt.  
Nam sedet assiduè dum cætera turba Galeni  
Inclinata libris, pluteos dum consulit omnes,  
Dum veniente die, dum discedente laborans  
Palescit studijs: Paracelso nata satore  
Inclita posteritas nigrum sedet ante caminum,  
Et speciem fumi se proripientis acutè  
Contemplans animat ventosis faucibus ignem,  
Carbonesq; struit. DI tale advertite monstrum:  
Dixeris Æthiopes, adeò fuligine splendent.

Iam tibi si, magno quæ pollicitantur hiatu,  
Effari pergam, texenda vel Ilias esset.

Heu mihi, nodosas nam quot soliere podagras?  
Carnivoramq; luem, caneros? & totius unum  
Corporis ulcus atrox ac insanabile, lepras?  
Quot captos oculus? obstructis auribus ortos?  
Officioq; pedum, linguæ vel munere cassos,  
Arte novâ optatæ mox restituere saluti?  
Quid si iidem certent Phœbum superare medendo?  
Et mirum certè, nisi sanctos corpore manes  
In lucem revocent etiam, prædamq; Charontis  
Indignabundo eripiant, superisq; reducant.

Ite igitur miseri (quis vos excludit ab audis?)  
Ite salutiferæ si tanta potentia dextræ,  
Nobilium commune malum, sanate podagram.  
Mensis ibi siquidem vos expectabit opima,  
Et nummi spes major erit, laus, fama; major,  
Quàm si carbones falso perdati in auro,  
Tam miserè vitam in fumo, tenebrisq; trabentes.  
Aut si tale nihil, ceu res docet ipsa, potestis,  
Ne sic, ne sibi præsens laudate venenum,  
Ut frustra sapiens mundi Deus ille Monarcha,  
Vel quæ terra parit, vel quæ nascuntur in undis,  
Fossiliumq; genus, nec non genus omne animantum,  
E nihilo possit fors procudisse videri.

Est medicaminibus nimium vis strenua vestris,  
Quæ crudosq; boves, & corpora vasta gigantum

Enevare queat, nimumq; frequenter anhelus  
Ex illis aeger vitam cum stercore ponit:  
At non idcirco reliquorum elangvida virtus,  
Nec sine dote sua Deus haec produxerit. Heus tu,  
Nonne ubi Mandragoram large depascitur usus,  
Formicarum ingens mandit sub dentibus agmen?  
Lubrica quid serpens? annon exuta senectam  
Vere novo, hybernis ubi sese evolvit ab antris,  
Visum acuit Marathro? nonne aggressura colubrum  
Pro clypeo Rutam mustela industria sumit?  
Dente timendus aper, Lethaea ubi semina diri  
Hausit Hyoscyami, cancris sibi prorogat ævum?  
Ecquid culminibus quæ gaudet hirundo domorum?  
Certam nunquid opem cognomine sentit ab herbâ?  
Ergo quis haec? quis te crepitante Ciconia rostro,  
Quæ ventrem salsa Neptuni proluis undâ,  
Mercurium docuit, cruciareq; Sulphura flammis?  
Quis Stiby variis componere in ignibus offas?  
Anne opifex verò mens illa ter optima, terq;  
Maxima, quum brutis haec esse salubria fecit,  
Non homini, cujus velut est sub numine terra,  
Cetera & ingentem famulantur cuncta per orbem,  
Condidit haec eadem, jussitq; repellere morbos  
Sorte pari? Valeant procul ô, qui talia dicunt.  
Me me Hippocratici tecum, mi Hofmanne, libelli,

Me Medicina juvet naturæ è fontibus hausta,  
Quam ratio fulcit, quam longior astruit usus,  
Quam tot purpurei, terrestria numina, Reges,  
Tot magni coluere duces, primiq; Sophorum.

Nec mihi despicitur quamvis incognita Græcis,  
Flammula rapta Iovi, Chymice, artis fida ministra  
Illa, nec imperium in dominam affectare superba,  
Quin Divùm dextras, medicamina grata tenellis  
Omni sedulitate paret, medicamina solvens  
Fecibus impuris, & inani pondere terræ,  
Exiguâq; chymos compingens mole salubres.  
Cœlitus illa data est mortalibus à Patre lucis,  
Lætitia ægotis, gradivum medicina dolorum.  
Hanc quisquis temnit, sacra Iovæ munera temnit  
Impius, inq; DEVM malè gratus & est absurdus,  
Ut dubitem, Anticyrisne tribus sanare sit istum.

His Hofmanne vale, & Spartam, quam nactus  
Non ulli parcens operæ, nulliq; labori, (es, orna  
In commune bonum. Deus, en, Deus æthere ab alto,  
Cunctorum vindex operum, mortalia spectat,  
Castigatq; malos, & sancit præmia rectis.

IOAN. SIGLICIVS D.

QVam Dominæ multò feliciùs omnia cedunt,  
Si Famulæ concinnam experiatur opem :  
Tam Medicus longè meliùs tractaverit ægros,  
Si fuerit Chymicis clarus ab auxiliis.  
Est medica ars Domina: at domina haud ita pro-  
spera, ab arte

Ni Spagyra famulas sentiat ipsa manus.

Perge igitur blandum in Famulam defigere vultū  
Hofmanne, ut Dominam demereare bonam.

*Adamus Bruxius D.*

¶  
MUndus vult falli: sed vae, qui fallit; at illi  
Dū benè, qui, ne quem fallat Agyrta, cavet;  
Ceu cavet Hofmanus, Medicæ flos ille juventaë,  
Invidiæq; novus (sed sine clade) scopus.  
Felix ô Lector, si cautum hæc cautio saxit,  
Proq; ferâ veram cøperis ire viam:  
Ito: redux grates HOFMANO dicere, grates?  
Quin cupies vultus ponere marmoreos.

*Laurentius Dehm.*

AD ACERRIMVM SANÆ  
Chymicæ Assertorem.

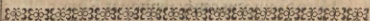
HAc perplexa tenuis tenuit sententia mentem,  
Et Medicis dudum factio bina fuit.

Semper

Semper ab *Hippocratis* stetit altera partibus, artem  
 Qui prior excoluit, quemq; *Galenus* amat,  
 Principiis nixus geminis, Arabesq; secuti  
 Hinc minimè latum transfabière pedem;  
 Seclaq; contendunt nostratia fortiter illis,  
 Ceu decet infractos, invigilâsse libris.  
 Aq; *Theophrasti* stetit altera cornibus, alti  
 Ignea quem virtus prodidit ingenij.  
 Quis dirimet verò tandem? quis fortè *Palæmon*  
 Obveniet liti? quis *Rhadamanthus* erit?  
 Exserit *Hofmannus* vim nobilis indolis ausu  
 Heroo, auratus ceuq; repugnat *Eques*.  
 Hic opus est calamus dentataq; charta, *Cyclopus*  
 Coelipetram validus dux *Polyphemus* adest,  
 Ariete qui cellas *Chymia* malè concutit artes  
 Totius, egregium qui labefactat opus.  
 Profilit instructus certi discrimine teli,  
 Arma quibus prohibet bellica, noster *Eques*.  
 Quid tibi cū *Chymia*? malè forte-an audit? adesto,  
 Congredere, in pugna cominus ensis erit;  
 Ecce feri atq; cave, tacito ne tutus ab ictu (dunt;  
 Sis minùs; in *Chymiam* vulnera nulla ca-  
 Sed veram *Chymiam*, rata quæ fundamina, planâ  
 Quæ methodum monstrat scitq; tenere mo-  
 Non illâ spuriam decoëtricemq; monetæ, (dum;  
 Aurea quæ spondet vellera semper inops.

Sic habet & captus valedicere cogitur hostis ;  
    Condoler ac damnum flet Metancea suum.  
Victor it *Hofmannus*, curruq; vehatur & auro  
    Dignus, & æterni dignus honoris *Eques*.  
Dignus, ut ingenio calcaria subdat, & usus  
    Atq; catachreses didat ubique feras,  
Ne fera tanta furat : sed humi prostrata vel omnē  
    Ætatem jaceat puncta dolore caput.

*M. Valentinus Hartung*  
*Lipsiensis. P. L.*



ἄλλο εἰς τὸν αὐτόν.

**S**ic me ipsum altitonans, *HOFMANE*, *Diespiter ipse*  
    Adjuvet, ut scripto hoc *PANSOPHIA* insideat!  
Nec mirum : *Ingenuas nōras feliciter artes,*  
    Dum tibi *Teutonicum* terra magistra fuit.  
*Fabricius* docuit te in celsā *Antonoris* urbe,  
    Corpora quī rectē dissecuisse queas.  
*Hinc* quoq; conjunxit tibi *Gallia Quercetantum* ;  
    Filius *Hermetis* tunc ubi factus eras ?  
*Impiger* inde adiens diuisos orbe *Britannos,*  
    Dogmaticus fueras, insimul & *Chymicus*.  
*Tandem* in *Rauriacis*, *Bauhino* contribuente,  
    Tergemina in studijs *Laurea* parta tibi est.

*Quatter-*



Quaternis ubi dignus eras : te patria terra  
Prædicat & Chymicum, prædicat & Medicum,  
Et tibi Chæirurgi debentur nomina docti,  
Ut quoq; Philosophâ Doctõr ab arte clues.  
Iam non difficile est, Chymicas dum discutis artes,  
Tradere quæ bona sint, quæq; cavenda alijs:  
Id facis hoc scripto. Quidni verum fiet ergo,  
Quòd scripto huicce tuo Pansophia infideat ?

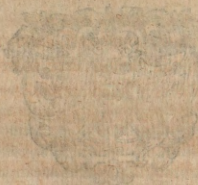
ἐὐεργέτης meo meritifs.  
lubens meritõq; adposui

M. Caspar Cholius.



Quintus abbas...  
Petrus...  
Fidelis...  
Iacobus...  
Iohannes...  
Paulus...  
Thomas...  
Matthaeus...  
Iacobus...  
Iohannes...  
Paulus...  
Thomas...  
Matthaeus...

M. Anton Cholas





IN LIBRUM  
DE VERO USU ET FE-  
RO ABVSU CHYMIÆ CLARISS.  
viri D. LAURENTII HOFMANNI, Medi-  
cinæ uctiusq; Doctoris solertis. ami-  
ci charissimi.

**A** Chymicis fœdos adytis sapienter abusus  
Artis Apollineæ quòd remove-  
doces;

Augia stabulum clarissime Doctor honoro  
Consilio Alcide viribus, arte, manu,  
Expurgare paras: Medicorum jure favorem  
Et plausû & stabile hac parte merere decus.  
Inquinat eximiã furor hic temerarius artem,  
Pluribus inuisam rejiculumq; facit.  
Dû montes auri crepitant audacter, & omni  
Unum & idem morbo Pharmacon esse vo-  
lunt. (Crasæ,  
Nec morbi causas, genus, aut symptomata,  
Signa, vel eudæiæ, nec didicere Doses.

Hic ferus heu vero deterret abusus ab usu:  
Grande mali violat proximitate bonum.  
Non tamen abjicitur quod scoria sordidat  
aurum:  
Scoria decoquitur, dos preciosa manet.  
Ecce anima medicina pari temeratur abusu,  
Proh dolor, & summi nomen honorq; Dei,  
Nomine uti Domini dicant mala cuncta cieri,  
Prætextaq; boni veste latere scelus.  
Nonne catachresis mysteria sancta, Lavacri  
Vivificaq; dapis Missa prophanat opes?  
Sacrilegion' Monachos nocturna diurna boatu  
Verba Redemptoris turpificare vides?  
Amplifico Zeli scelus ut velamine Cælum,  
Turbet, & hæreseos dogmata sana notet?  
Pansophiâ merito totâ oppugnatur abusus,  
Conspicuus latè verus ut usus eat.  
Aurea circumdet sibi simius ornamenta,  
Hunc tamen artificum non decorabit apex.  
Radices rata laus agit & solidatur: inertes  
Fuci mox pessum floris adinstar eunt.

Scilicet

Scilicet haud usquam sine crebro est usus abusus:

Nobilitat a usu magnus abusus obit.

Maximus est usus vini, sed major abusus:

Usus opum magnus, major abusus opum.

Relligio Christi septem plice luget abusu,

Quem furor invexit, Papa scelestus, tuus.

Quas novies decimus tot libris improbat an-  
nus

Sacra Catachreses tot male sanus habet.

Vive valeq; diu, pulsus & abusus usum,

Pergamea & Chymica faustus ab arte  
doce.

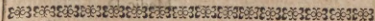
Artubus omnipotens nostris, animabus itemq;

A supero medicus qui datus axe fuit,

Ille tuos fausto fortunet ubiq; labores

Numine, ut egrotis sint panacea fer ax.

Iohannes Olearius, S. S. The-  
ol. D. Hallens. Eccles. P. S.



Item qui Chymicam nullo discrimine carpit,

Turpiter ignorat verum illius usum & abusum,

Ingratusq;

Ingratusq; negat tanti quòd muneris author  
Sic DEVS ; extenuans aegris quæ pbarmaca profunt.

Scilicet illius solùm est damnandus abusus  
Ægris qui temerè, nec cum ratione medetur ;  
Grandævis simul & teneris medicamina miscens,  
Vis quorum truat cum morbo è corpore vitam.

Arte Spagirorum quæ sunt medicamina parta,  
Quò citiùs penetrant in cæcos corporis artus,  
Prudentis Medici est, hòc cautiùs illa adhibere.  
Est opus expendat morbus pro venerit unde ;  
Quàm diuturnus item fuerit ; quæ corporis ægri  
Vires ; ut certâ moderetur pbarmaca lege.  
Talia qui seruat, Thesei ceu fila, Chymicæ  
Grandes percipiet fructus, ægrisq; leuamen  
Afferet, ut citiùs curet jucundiùs atq;.

Perge, HOFMANNE, pares magis ac magis edere libros,  
Arte docens Chymicâ funestos pellerè morbos,  
Dum hujus verum usumq; ferumq; ostendis abusum.

Sic prodesse potes nunc & mortalibus olim,  
Nominis atq; tui laus usq; decusq; manebit.

Iohannes Günther, Phil. &  
Medic. D.

VIR O

DE VERO VSV, ET FERRO  
ABUSU MEDICAMENTORUM CHT.

micorum.



EDICINA è superis oriunda, omnium sanioris iudicij hominum calculo artium est nobilissima, adeoque Regina non immeritò indigitanda. (Nihil quippe in terris unquam pro iudicio sapientiæ Christi Medicinã prodijt excellentius.) Hæc sanè sola artium contra fata depugnat languentibus vitam prorogat, ac deploratos velut ex Plutonis faucibus ereptos vitæ restituit. Cum enim post DE I verbum divinitus nobis traditum, nullum sanitate præstantius reperiatur donum: neque enim divitiarum, neque corporis, neque ullius rei alterius, ulla citra sanitatem est utilitas, ut rectè sentit Hippocrates: quis artem illam, quã sanitas integra conservatur, ac deperdita recuperatur, regio titulo dignari nolle? Inculpatã, me Hercle, sanitate nihil desiderabilius excogitari potest: nec cum Cræsi divitijs, nec cum auriferi Tagi & Pactoli arenis commutanda est: cuius laudem Ariphron Poeta Sicyonius his versibus festivè decantavit:

Μητὰ τοῦ θεοῦ, μάκαρτα ὑγίαια,  
τίθειλε πάντα. καὶ λάμπει χαρῆταρ ἴασι,  
δέξιν δὲ χαρῆς ὄψις ἐυδαίμωνος.

O sanitas beata,  
Tu ver facis suave  
Fulgere Gratiarum,  
Sine te nihil beatum.

Procerim  
um evsa-  
Zicop, illu-  
stratū col-  
latione  
impariū.  
Hipp. in  
lege c. 1.  
Paracel.  
de melle.  
Laus Me-  
dicinæ  
ἀπὸ τοῦ  
τῶ τίλει  
ἐυδαίμωνος.  
Gen. 50.  
Lib. 3. de  
diæta.  
Medici-  
nã crea-  
vit altissi-  
mus. Ecc.  
c. 38. Ex-  
od. 21.  
ἰατρῆς ἐπι-  
λόσοφου  
ἰατρῆς.  
Hipp. de  
elegantia  
c. 8.

Multas verò Medicina habet administras seu aman-  
nuen-



Επιβολα  
 νια no-  
 minis  
 Chymia.

Ἱστοριαι  
 five de-  
 scriptio.

Antiqui-  
 tas & diu-  
 turnitas  
 Chymia.

Cultores  
 Chymia  
 reges ac  
 princi-  
 pes.

nuenses. Est earum fidelissima Chymia vel Chemia, ut Suidæ placet & Codreno, vel quocunque eam dignari velis nomine. Vocatur enim & Halchymia, & Archymia Cœlio Rhodigino: Mageiria, Stageiria seu Spagieria Paracellso. Definitur eadem, quod sit Ars præparandi medicamenta, ita naturam movendi vim habentia, ut morbis citò, tutò & jucundè præ alijs mederi possit.

Si regia hujus artis antiquitatem & dignitatem inspectes, viguit illa inde ab omni ævo, & ut nonnulli existimant etiam tempore Jasonis. Sapientum enim ingenio ex limpidissimis Hermetica & Hippocratica Philosophia fontibus hausta & prolata primitus: Regum deinde principumque studio excolta, in liberalium scientiarum numerum relata, in sacratissimum tandem Medicinae complexum venit.

Mysticam hanc Philosophorum medendi peritiam, Colchidis Reges avito patrimonio sibi vendicarunt. Invictissimi quoque toto oriente famigeratissimi tum reges tum imperatores eandem studiosè excoluere.

Fuerunt illi Attalus, Adrianus, Aurelius: fuerunt Ægypti reges propè singuli, Indi & Persæ. Non ita pridem eandem penitiorè contemplatione, manualique tractatione dignam aestimarunt multi. Si quæris, qui nam illi fuerint, habeto eos paucis.

Habebis enim Neapoleos regem Robertum: habebis Edvardum Regem magna Britaniæ: habebis Cosmum Medicen Magnum illum Hetruriæ, Herculemq; Ferrariæ Duces. Præstò insuper erunt Franciscus Rex Galliarum, Augustus Saxonie Elector, Marchiones Brandenburgici magno numero, Würtembergici Duces, Haf-

fiæ Landgravij, & qui non? Excoluere eam hi sedulo  
excoluntq; etiam nunc. Accedit quod Gentiliū Dij me-  
dici fuerint Chymici.

Utilitatem quid commemorem? cum illa ipsa soli-  
dæ Philosophiæ fons, clavis sapientiæ, medulla & ani-  
ma Physicæ ac pharmaceutricæ, Medicinæ radix & me-  
ta ad quam viri sapientes collimarunt, à sapientibus  
passim appelliretur.

Alchymia est polita Medicinæ columna. Hæc enim  
qui caret, is se habet ad verum Medicum, sicut coquus  
porcorum ad coquum principum.

Sine Chymia me-Hercle, Medicina exiſe nunc tem-  
poris possidet majestatem. Hæc etenim unâ Dianæ lam-  
pade, Medicus plus cernit, quam vulgares Medici aperto  
sole. Et quemadmodū olim ex Amaltheæ cornu quic-  
quid expetebatur, largiter suppetebat; haud aliter ex  
Chymia infinita bona identidem quarentibus cotidie  
se se offerunt. Hinc non immeritò Spagirica ars nō mo-  
do utilissima, quin potius necessaria habetur, ut sine  
quâ ne vita quidem satis commodè duci possit.

Si dicā quod res est, tot stupenda nobis Dei Opt:Max:  
opera patefacit, tot pandit naturæ arcana, tot antehac  
ignotas medicamentorum præparaciones, herbarū de-  
bitq; animantiū, mineralium & omniū penè rerū abdi-  
tos, & in ipso naturæ sinu recōditos usus depromit, ut in  
genus humanum ingrati sint, qui sepultam illam velint.

Hæc magnalia Dei in natura deprædicat; hæc vestigia  
ejus per universū gradiētis monstrat; hæc divino benefi-  
cio per divinū instrumentū & admirabilia opera, Dei i-  
maginē inter homines naturaliter admodū repræsen-  
tat, facitq; Medicū *ἰσθὲς οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ* Hom. lli. 2.

Chymias  
fructus.  
Mufetus. *Dial. Ag.*  
Paracell.

Parac. in  
paragr.

Hartmā,  
in orac. *Phil. Me.*  
*sculto Medico*

Heurnius  
*lib. 1. Meth.*

Theoph.  
Parac.

Hipp. *πρὸς*  
*ἐπιχρυσω-*  
*σάωνε. c. 6.*

Comen-  
datio cul-  
torū Chy-  
miæ.

Parisienses.  
Aubert<sup>o</sup>.

Iniqua  
imperito-  
rum judi-  
cia de  
Chymicâ  
professio-  
ne.

Parisiens.

Benè itaque faciunt, qui laudibus ad cœlum eam usque extollunt, & in illâ, posterioribus, proli dolor, seculis, tenebris plusquam Cimmerijs obscurata plurimum illustrandâ maximos labores exantlant: malè autem qui eandem Cacodæmonis inventum & culinam dæmonum esse deblaterant, eamque ad profundos manes usque amandant, ejusdemque in desectos cultores, diabolos & horrenda naturæ monstra indigitare nō erubescunt: quæ tamen portentosæ contumeliæ jamdudum à Gebro, Melue, Isaaco Hollando & alijs confossa ac sepultæ sunt.

Turpe dictu, quod multi Chymiam tanto cœperunt habere odio, ut ipsius solo audito nomine inhorrescât, & subinde vomere cogantur. Hos Musæus ceu haleces sale condiendos, & postea in fumo suspendendos esse exclamat.

Videat quid egerit Censor Parisiensis, qui Quercetanum impigrum Chymicæ cultorem, præceptorem olim meum, luce indignum & tanquam ingenij monstrum, propter nova quædâ & ipsius opinione inaudita opinionum portenta, in profluentem abijciendum judicat.

Videat Riolanus quale piaculum commiserit, qui Chymiam Anatomiam vocat Democriticam, qui tam castam virginem meretrici similem esse scribit, quæ oblinenda sit fūco, ut turpitudō ipsius celetur.

Verum multi de Spagiricâ tam temerè judicant, ut rusticus ille Aristidem non notum, quod nimis injustè haberetur, damnare voluit. Alij tales lactucas asininis suis labris gustare nequeunt, ideo verbis sesquipedali-  
bus

Excerptum  
in  
Antiquitate

In Apo-  
logia.  
In Anti-  
turquet.

bus damnant, & caninâ quâdam invidiâ alios à pabulo, quo ipsi frui non licet, arcere satagunt.

Alij Sophistarum more omnia quæ ipsis non probantur, contemnunt: quibus tantum illud arridet, quod suum est: sicut stultis sua elava & tintinnabula placent.

Midas olim inter Pana & Apollinem carmine certans, iniquus iudex, a sininas aures, dignam mercedem latæ perperam sententiæ reportavit: Utinam ô utinam hoc modo prodirent in publicum, qui tam atrocitèr in Chymiam debacchantur, & tanquam cæcus de colore judicantes, eam tam præcipiti sententiâ reprobant.

Veniam merebuntur, si tam præceps iudicium non de usu, sed abusu artis Spagiriæ tulerint, qui tam prægrande indies capit incrementum, ut maximè verendum sit, ne olympicus iste thesaurus, in fraudem totius generis humani stygijs aliquando submergatur undis.

Operæ itaque precium me facturum confido, si de **VERO USU & FERO ABUSU** medicamentorum Spagiricorum pauca dixerò.

Puella quo formosior, eò plures habet, qui ipsam ambiunt, procos & amafios: ita Chymia castissima & elegantissima Medicinæ ministra plures habet procos, quam ipsa domina.

Quis enim histrio, miles, circulator? quis tonsor, seplasiarius, balneator? quis monachus, mechanicus, mercator non Medicus videri prurit, Chymix procum se jactat, ei que si potest stuprum inferre satagit? sunt ij nequâ homines nō absimiles proci Penelopes, qui cū castissimâ dominâ potiri nequirent, ad impudicas di-

Parac. in præfat. de natura rerum.

Argumentum hujus commutationis.

Tritemi?

Pseudo-chymici quinam?

vertebantur famulas. Hinc tot flagitiosorum hominum *καθάρματα*, impostores & sanguinis humani hirudines tanquam ex equo quodam Trojano prodeunt.

Distribu-  
tio ad di-  
cendum  
proposit-  
orum.

Sed quò detestandum Spagiriæ abusum dilucidius explicem, primò omnium de ipsis impostoribus pseudo-chymistis scilicet, mox de perniciosâ ipsorum Medicinâ ejusdemque materiâ malignâ, postea de erroribus quos in exhibendi modo committunt, tandem verò de egregijs effectibus, laudibus & spolijs, quæ reportant, amplissimis, paucis disseram.

Legimus quosdam potu fontis Caballini repente factos Poëtas; multi consimiliter repente fiunt Chymici, qui Chymiam ne à limite quidem salutarunt, & tamen noctuarum instar crumenis assident, quas emungunt, ut sibi habeant prius id, quòd pari confidentiâ atque impudentiâ polliceri audent alijs.

pulices

Parac, de  
antis aper-  
tionibus.

Lemnius  
Pontan.

Nascuntur autem spontè ut mures Ægyptij & rana, vel oriuntur ut pulices ex lotio canino: hinc fit ut nulla in toto terrarû orbe amplior reperiatur familia, quàm Hermetis & Æsculapij. Hinc nulla gens medicis contentior existit; non quidem propter artem, sed personas ex omni genere nequitiarum ad medicinam, ut ad *αἰσχρολογία* quoddam confugientes. Unde non inconcinnè quidam dixerunt: Ars Medica hoc cum bonis regibus commune habet, ut benè faciat, & malè audiat.

Multj sanè rudes & bonarum literarum planè ignari, ut alini ad lyram *ἠρωαὶσθοῖσι*, cum vix ignem fornaci rectè subijcere didicerint, & de sacro Medicinæ fonte vix tantum, quantum canis crocodilos expavescens sum-

sum-

sanctis labris ex Nilo, degustant, lectis chartulis Paracelsicis tanquam Psittaci & picæ garrientes, quasi ex tripode de Hermete Trismegisto & Theophrasto Paracelsio pronunciant, & perfricta fronte morbos etiam contumacissimos curare audent: copiosi circumvagantur, & instar vespertilionum apud principes & magnates, mendacio à Platone veritatis venatore Medicis permisso abutentes, mentiendo, mendicando & mulcendo sese quandoque insinuant, qui paulò post ipsorum inscitiam magno cum sanitatis & opum naufragio experiuntur. Hi magni & potentes videri volunt, & verba sesquipedalia funditant, quæ tamen nihil artis, multum ambitionis & jactantiæ respiciunt.

Hi similes sunt psallectibus monialibus, quæ Psalterium decantant quidem, sed sensus ne gry quidem intelligunt.

Verissimum est, quod vir quidam eruditus de hujuscemodi ardelionibus atque spurijis Spagiris profert: Chymia hodiè cogitur esse aratrum multorum se sine honore sustentare conantium, & Paracelsus ait: Chymia est ager omnium eorum, qui inhonestè se alere cupiunt, & nulla est sus, quin in vineam Medicinæ rostro suo grassata fuerit. Et alibi vivis coloribus nebulones istos depingens, dicit: Hodiè in tribum Medicorum sese ingerunt etiam pessimi quique & ignavissimi scurræ, venum sua pharmaca obtrudentes, utcumq; vel quadrent vel commodent. Sic enim nebulones isti secum cogitant: etsi quidem opus non succedat, tamen excusationem facile

Falsarij  
Chymia.  
Hipp.in  
lege φημι  
μεν ποδα  
δε, ιερη  
εργη δε  
ποδου.  
C. 4. d.

Plato au-  
guratur il-  
las esse mi-  
seras civi-  
tates, quæ  
indigent  
multitu-  
dine me-  
dicorum.  
Parac.in  
paragr.tr.  
3. de Alch.  
Crollius.

Parac.in  
in defen-  
4.  
Stratage-  
mata cir-  
cumfora-  
neorum  
Chymi-  
corum.



invenies, nequitiam tuam Deo affingendo, aut culpam in agrum transferendo.

Interim quicquid fiat, tibi pecunia adnumeranda ab agris erit. Medicina est ars ejusmodi, addit Hobenheimius, quæ non nisi cum scientia certissima & experientia maximâ & pietate summâ exerceri à quoquam debet: DEUM enim qui non metuit, is jugulando & furando assiduo pergit.

Quoniam verò Diabolus perpetuo sacellum suum prope templū Domini collocare consuevit, & omnibus mūdi ætatib<sup>9</sup> pseudopropheta ac pseudapostoli veris admixti fuere, quis tot innumeros medicastro & spinosos carduos eradicare poterit, cum præferim secundum Catonem stulti multum imprudentiâ suâ eruditis & sapientibus conferant: docti, verò & animam sale sapientiæ conditam possidentes, nihil stolidis illis & ignavis prosint: ita in praxi medicâ ritè instituenda empirici & insipientes Medici prudentibus non parum emolumentum præstat: evitandorum enim quotidiana in ipsis elucet documenta. Ergo tot medicastro in nostra quoque patria feramus, ut errores ipsorum cernentes & secundum methodum tanquam verum canoem & Lydium lapidem examinantes, methodicè & eleganter medicinam facere possimus: crescant zizania simul cum tritico. Beatus ille, qui in loco Satepta sedet, & ex pravis bona novit feligere: Mehercle rectam ille incedit semitam.

Verum videamus notas, quibus tales stelliones chymici & triobolares Medici dignosci queant.

Primo pseudo-chymici plerique sunt suæ professionis

Paræ. de  
morbis  
tartareis.  
Chara-  
cteres seu  
notæ pseu-  
dochy-  
micorū.

nis



nis desertores; ut parochi *πολιτεία*, Juris apostatae, pharmacopœi elatae mentis, opifices ignavi, fabri ærarij versipelles, aurifabri inepti, sartores ebriosi, fullones stupidi, Organistæ vulgares, patrimoniorum decoctores, deatifragi & tonsores garruli, atque alij ejus fursuris vani, rudes, & imperiti aelli, qui cum bona sua abliguriverunt, vbiq; ferè terrarum, tanquam muscæ circumvagantur, multa de benedicto illo lapide, cujus pater sit sol, mater luna, nurtix terra, decantantes, frustra hiante semper ore, cum Tantalò poma illa fugacia captantes, montes aureos somniantes, atque Crœsi divitias spondentes, cum ipsi Iro & Codro pauperiores, vix panis crustam habeant, quâ esurientem impleant ventrem. Verè igitur illis contingit, quod Alphidius ipsis prædixerat, ut consumto per circulationem cerebro, pro tinctura colorem, pro lapide philosophico saxum, pro thesauro carbones & cineres reperirent: & quis non admiretur efficacem hanc impostorum vim transmutatoriam, quæ sapientes in moriones, sanos in agros, divites in pauperes, pauperes denique in fugitivos, velut altera Circe, transfert mendicos. Et Langius iisdem penè laudibus ipsos exornat, cum dicit: Ut plurimum sunt fugitivi, pro carbonibus cineres, pro metallis & auro cinerum favillas micantes in furno post se relinquentes.

Hi nebulones in causa sunt, ut Chymia non solum malè audiat, sed etiam Chrysolopocia planè contemnatur, & pro ociosorum hominum speculatione aut inani insanæ mentis somnio ac deliro figmento habeatur: cum tamen ejusdem fallere nescia veritas, auctoritate, exemplis & rationibus firmissimis satis superque probari possit.

B

Reli.

Quoad personā. Protogenes ex unicalinea novit Appellem.

*Ουδ' ούτ' ούτ'*

Lib. 1. Epist. 53.

Digressio  
*εις θυρο-  
 πύλω :*  
*ὅτι ἐστὶ  
 τίχην μι-  
 μῆν) πλῆ  
 φύσιν. Α.  
 ριστ. 1 φυσ.  
 κερκοσ. 2.*

Insignia  
virtutis  
multi etiã  
fine virtu-  
te affecti  
sunt. Cic.  
li. 3. epist.  
41.

Medici  
imperiti  
omnia sci-  
unt & pos-  
sunt apud  
indoctos.  
Flaccus.

Plaut<sup>o</sup> in  
Bacchid.  
Virtute  
ambire o-  
portet nõ  
faviorib.  
satis habet  
fautorũ  
seper qui  
recte sa-  
cit.

Reliqua verò Pseudochymicorũ turba, quibus Jupiter genus, Venus decorem, Pallas sapientiã, Mercurius eloquentiam, Apollo veram medicinam scilicet concessit, animadvertens Chrysopepæos magno haberi odio, vulpinam induens pellem, & vitreas verborum bullas jactans, doctoratus etiam quandoque præ se ferens insignia, in publicum prodit, quæ eadem professã, fraudibus tamen solis ac dolis, admisso interdum secreti cujusdam medicinalis salubri usu, se sustentat.

Et quo hujuscemodi impostores doctiores habeantur, dicere non erubescunt, priscorũ Philosophorum more summæ Medicinæ cognitioni, studio & perquisitioni se consecrassè, non eo fine, ut arte illã spagiricã imperfecta metalla in perfectã transmutarent, sicquæ ditescerent, sed ut ægros homines sanarent, vitamquæ illorũ maximè diuturnam in gloriam DEI vitæ datoris, & ad præfinitũ ab eodem terminum incolumem conservarent: optabilius enim & sanctius esse clamitant, hominẽ ægrum sanare, & in sanitate diutius conservare, quàm opibus ditescere, & illarum affluentia ac cupiditate inexplebili fortasse animæ salute tandem excidere.

Hiscæ & similibus verborum lenocinijs demulcentes veriusquæ fascinant, animos hominum ad se allicere, sicquæ favorem sibi conciliare norunt. Licet etiam ipsis aures sint asinina, oculi serpenti, os putidum, pectus columbinum, lingua viperina, Thersitis caput, & animus furij exagitatus, tamen suã sibi opinione belli & eruditi, tanquam illi qui strychnũ comederunt, sine rivali invicem se redamant, atque semetipsos contra Cætonis admonitionem collaudant: reliquos verò Chy-

micos

micos & naturæ cōsultos medicos sycophātæ isti Theonino non solum dente arrodunt, sed illos etiam, veluti Gallus Æsopicus alienas peñas, planè cōtemnunt, ipsosque eruditione & prudentiâ longè inferiores judicant; sed lubenter dabimus illis audacissimis Thestialis, quod in aucupandis pecunijs, vendendis venenis, excolendâ linguâ garrulâ, abstergedâ vecundia, pericissimos quosque medicos multis parasangis antecellant; ubi enim ipsis non suppetit ingenij acumen, nec Venus hominum conciliandi voluntatem adest, mox in auxilium accersunt, garrulitatem, Thrasonicam jactantiam, sycphantiam, gloriosâ assentationem lenocinationem, & id genus alia, ut sic tandem soli emunctæ naris Atheniales audiri possint, aut verius velint.

Ne verò turpiter ignorantiam suam prodant, ridicula sua in Eleusinijs suis sacris inter se mussitant, omnia, ut dictum est, veterum placita aspernantur, communes præceptores Hippocratem & Galenum planè rejiciunt, (quib. monstrôsæ adeò imperitiæ Mulomedici indigni sunt, matulâ ut porrigant) novâ medendi methodû suâ stultitiæ congruentè confingunt, aliaq; principia veris Chymiatriis ignota vel quasi, cominiscuntur (cùm tamè secundum Socratè nullum sit evidentius in scitiâ argumentû, quam à viris sapientib. dissentire, ἢ τί μῦθον ἀμαθίας τε καὶ ἡριον, ἢ δ᾽ ἀνὴρ τῶνδε καλῶς ἐπιθῆσαι διαφέρει;) sicq; disputationes & examina doctorû virorû callidè & astutè subterfugiunt. Deceptas etiâ suas, Receptas inquâ, nemini ostendunt, prætendentes ὅτι οὐδὲν τῶν μαργαρίτας ἔμπροσθεν πρὸν χοίρων βάλλειν, tantaq; secreta nō cuilibet esse revelâda, ideoq; arcana sua intra p̄prios lares cōficiunt; multi etiâ

Seneca. Contemnere omnia aliq; potest, omnia habere nemo potest.

Curios simulat & Bacchana lia vivūt.

Curio in Hermotino.

Matth. 7. vers. 6.

propolarū instar pharmaca in pharmacopolijs emunt, & alijs pomposis insignita nominibus, pro suis, precio satis magno, dividentur.

Si quis se ipsis opponat, tanquam mures in pice haerentes, ad asylum ignorantiae, propriam scilicet experientiam, quæ tamen potius est audacia, teste Hippocrate, semper artis ignorantiam arguens, & protervitas, quàm vera experientia (omnium quæ est artium mater legitima) & à Fortuna volubili ipsis per multorum mortes & acerbis cruceis parata, confugiunt, & mendacissimis experimentis imperitiam suam obtegunt, immemores vulgaris versiculi:

*Non Medicos tantum facit Experientia doctos:*

*Qui facit artifices usus, ab arte venit.*

Et mihi ipsi evenit, quotiescunque cum hujusmodi agyrtis & insulsis medicalibus contuli, illorum quæ medicamenta validissimis rationibus rejeci, miseri Davi ad propriam experientiam & inertis vulgi applausum Theriacopolarum more, confugere; acciditque illis quod Cumano Leoni, qui pelle sua nudatus apparuit asinus. Et quid mirum, cum nec Grammaticam, nec Dialecticam, nec Physicam unquam didicerint, multò minus Hippocratis, Galeni, reliquorumque Medicinæ principum Græcorum & Arabum scripta perlegerint, Paracelsum verò vix per transfennam inspexerint, aut obiter tantum legendo percurrerint: cum tamen ipso Paracelso dictatore, sola Philosophia boni & generosi Medici genitrix sit, & Medici Philosophiæ & Astronomiæ ignari, non pro Medicis, sed pro impostoribus habendi sunt, qui velut muscus ex arborum ramis enascun-

In lege.

Paracel.  
Plato 6 de  
repub. Fie-  
ri nequit.  
ut eadem  
sit natura  
Philoso-  
phica &  
mendax.

In præfat.  
de gene-  
rat. hom.  
in tract.  
de Astro-  
nomia.

enascuntur. Sicut enim Romam via multæ ducunt, quæ Romæ omnes conveniunt, sic viæ etiam omnes h. e. artes in eleganti Medico junguntur. Medicus enim artium est centrum. Nunquid ergo male facit Quercetanus Chymicus nostræ ævo celeberrimus, cum odio plusquam Variniano oderit ejusmodi hominum genus, quod sine ullâ doctrinâ ex Hippocratis & Galeni fontibus hausta medicinam exercendam temerario suscipit ausu.

Ipsi verò Chymicæstri plerunque cum Moriene & Diogene omnia sua bona secum portant, paucis contenti medicamentis, quæ vel à scelerato Christianorum sicario Judæo precio redemerunt, vel avito patrimonio sibi vendicarunt, aut à vero Chymiatro, cujus tamen præceptores, non discipulos se non rarò graculi isti profitentur, impetrarunt: sicquæ ex unâ fidelîâ, instar Æschinis Socratici multas dealbant parietes, uno eodemque medicamento plures curant morbos, & ut Paracellus ait, unâ dolabrâ omnia ligna lavigant, unum ephippium omnibus equis adaptant, & omnibus ægris unam eandemque cantilenam occantant, *ὅτι καλόποδι πάντας ὑποδύσει*, cum Hippocrate Fortunam ab operibus suis nunquam excludentes, *διότι γὰρ τύχης εὐλαγμον, ἢ φρηνῶν τῶνδ.*

Taceo, quod nonnulli *ἐγάλαιτοι* nec legere nec scribere possint, ut superiori anno quendam vidi, qui se promotum Doctorem profiteri non erubebat, cum autem ab amico quodam intellexissem, ipsum planè *ἄμνησον & τεχνιζαθείας* imperitum esse, illud percontandi causâ (vix enim crediderim, tam audaces reperiri Thra-

Parac. de caduco matricis. In diætetico cap. ult.

*πάντα μίαν κόβει*  
De morb. tartar.  
*ἢ ὀλιγοχρημῶσιν πάντων μίτης κακώτερον.*  
Brunner. Gal. 9. met. c. 16. Deloc. in hom. Arist. ubi plurimū est fortunæ, ibi minimū prudentiæ.

(sones) studiosum ad illum rogandum ablegabam, ut libro suo *Μηχανισμὸν Ἰατρικῆς* nomen suum inferere non dedignaretur, ipse verò se honestè excusavit dicendo, sibi nihil magis esse adversum, quàm atramento manus commaculare & scribere: Ut verò benevolentiam suam erga illum declararet, promisit se curaturum, ut insignia sua in librum prædictum depingerentur.

Utinam tales Chymici ad haram magis quàm arant Hermeticam idonei, fideles præceptoris sui Paracelsi admonitiones considerarent: tunc enim omninò sperarem futurum, ne ex immaturâ aliquâ operum Paracelsicorum, in sui proximiq; perniciem lectione, tam subito, instar fungorum, Medici evaderent: Medicus enim, inquit Theophrastus, naturæ amulus & consultus, quousque mundus extenditur, pergere debet, non homini vel libro unico addictus. Et alibi dicit, se doctis & expertis solum Medicis, non rudibus, audacibus & spurijis medicastris qui vix legere didicerint, scripsisse. Et alibi: Licet universas totius mundi artes comprehendissem, & in librum descripsissem, tamen ne sic quidem quenquam horum quicquam docuerim.

Denique Pseudochymistas erucis non absimiles ex hoc etiam cognosces, quod se omnia scire jactant, immemores primâ sapientiæ humanæ laudem esse si ingenuè fatearis te multa nescire. Non igitur immeritò pro temerarijs habendi sunt illi, qui medicinam universam, pelagum scilicet ingentè, se tenere autumant. Imò noviquendâ, qui se *θεοφύλακτον* omnium scientiarum Monarchâ, Medicumq; medicorum vocitare non erubuit: fortè ex imaginatione illâ, quâ Archasius uniuscujusq; eruditi

atq;

In parag.  
tract. de  
Alchym.

De ca-  
aucis.

Parac. lib.  
de vita  
longa.



atq; prudentis hominis scientiã atq; prudensiam attraxisse dicitur. Profectò si DEUS ipsi vitam diuturniorem concesserit, vereor ne Menecratis Syracusani Medici monitrosè factuosi & fatui vestigia sequatur; quem legimus tantã fuisse vanitate & superbiã, ut se non tantũ Jovis nomine indigitare, sed etiam nunquã in publicũ, nisi suis, quos curaverat, habitu Deorum vestitis stipat<sup>o</sup>, ipse verò purpurã vestitus, aureã coronã decoratus, sceptrum deniq; in manibus gestans prodire solitus fuerit. Sed egregiè superbia ipsius aliquando à Sparta rege Iudibrio fuit exposita, cum enim aliquando ad Agesilaum scripsisset: Menecrates Jupiter Agesilao salutè: rescripsit: Agesilaus Menecrati seu Jovi sanitatè. Hier. Cardan. millesimo quoq; aũo unũ tantum excellentẽ & perfectum medicum fuisse, seq; è millenario sexto sextum esse statuere non erubuit: fortè hic septimus erit? Imperator Maximilianus Hohenheimium mendacissimum & impudentissimum impostorem, hostem & osorem omnium Doctorum nominasse fertur: Si Imperator adhuc viveret, nullus dubitarem, quin hunc ipsiq; similes eodem titulo dignaretur. Sed videat, ne nimio sui amore ut Narcis & Eurlidas excoecatus pereat: Θελει γαρ κολασθαι ε̄ dies τã υπε̄χοντα ω̄στια, ut inquit Herodotus.

Tandem eò devenit horũ Thraasonũ dementia & impudens impudentia, quẽ teste Xenoph. ad omnẽ turpitudinẽ maximè dux est, ut nõ tantum impossibilia, sed etiã planè divina, temerario ausu, se præstare posse opera, jactitèr. Nã leprosos, mutos, surdos & gibbosos paucis quiddẽ dieb. medicamẽtis suis præclaris sanare, ipsis nõ adeo res est, si credere fas est, difficilis: quẽadmodũ olim opi-

Chrysof.  
Nihil  
Deo tam  
gratũ est,  
quam sei-  
psum in-  
ter postre-  
mos nu-  
merare.  
Athene<sup>o</sup>  
lib.7. dip-  
nosoph.

Plutarch.  
in apoph.  
& Suidas.

Cicero.  
Deforme  
est de se-  
ipso præ-  
dicare,  
presertim  
falsa.



Mathiol.

Medicus

debet esse

ἰατρός

non verò

ἰατρο-

ματῶν.

Plato de

republ.

Fidē ostē-

dunt ver-

bo multi,

opere de-

serunt.

Synach.

Medice

cura rei

psum.

Histor.

ridic.

Arist. Ut

rhetor nō

semper

persuade-

nor Moly suā Ulyssēs, ac Gorgonis sanguine à Pallade accepto Æsculapius fecisse dicuntur. Si herbam Balim & Split haberent, fortè mortuos quoque resuscitarent. Sed isti numarij medicalstri lucro unice inbiantes, tam ampullosa & audacia verba personāt, nullā aliā de causa, quā ut miseris ægrotis loculos emungant, & arthā pro felici curationis auspicio accipiant, quā ablatā pro libitu desistere, & more Gygis Lydorum pastoris annulo invisibilis facti, è conspectu ægrotum sese subducere norunt.

Desennius, ut obiter hoc adnotem, meminit cujusdam Paracelsici epileptici, qui interrogatus, cur non uteretur suis certissimis medicinis, respondit ille, non ut olim Mahomet, se non epilepticum sed Enthusiasticum esse & rapi ad colloquia Deorum ad montem Væris, sed simpliciter, se nolle curari, sed suo oblectari malo: Ita aliquot novi egregios Chymicastro, nephriticis, hypochondriacos & podagricos, qui alios hujusmodi morbis oneratos, verbis gravidis felicissimè curare potuerunt, illi verò cruciatibus suis immanibus maluerunt delectari quam curari. Novi etiam medicalstrum quendam, qui cum peste grassari incipiente ἀλεγεινάσθαι suis multum pecuniæ lucraretur, audaciter pronuntiavit sibi suisque pestem nocere non posse, cum verò eodem contagio ipsius liberi penè omnes non solum inficerentur, sed etiam morerentur, ipse negavit, liberos suos peste extinctos esse, sed fascinatione aliquā perijisse; hem improbi hominis proterviam.

Porro quilibet vir bonus optimè novit, Medico mor-

mortali impossibile esse omnes sanare languores namque:

*Non est in Medico semper relevelur ut ager:*

*Interdum doctâ plus valet arte malum.*

Et Hipp. inquit i. prognost. ὑγίαιε μεν ὅσω ποτὶς ἄπειται τοὺς ἀδελφοτάτους ἀδύνατον. Quocirca desperatos morbos solo prognostico, & Medicorum Medico DEO ter maximo curandos relinquit, μὴ ἐγγχεῖω τῶσι κακῶτα μάλιστα ὑπὸ τῆς νοσημάτων. Hipp. τῆς τίχης text. 4. Nonnunquam verò medicus ægros insanabiles invifit, ut ipsis & amicis folatio magis fit, quam restituat sanitatem.

Causæ verò quod æger quandoq; felectiffimis etiam remedijs non sanari poffit, funt fequentes: aut enim terminus vitæ inftat, aut tempus cum aftrorum malâ inclinatione fanationi eft contrarium, aut morbis ex fato prædeftinationis terminum attingit, vel quia Medicus nimis ferò vocatur, vel æger non obtemperat; fit etiam quandoque ex ſingulari DEI gratia & omnipotentis providentia; ne ſcil. peccata majora convaleſcens committat, & animæ ſuæ naufragium faciat. Non rarò in cauſa quoque eft delicatuli & refractarij ægrotantis hæſitatio & diffidentia, potiffimum verò imperitorum medicorum ignorantia & negligentia: non dicam de clandeſtina pharmacorum & Medicorum mutatione, ubi facile accidere poteſt, ut alius astringat, alter relaxet, ille trahat, hic revellat, alius refrigeret, alius calefaciat, & ſic quicquid unus extruit, alter ſapè deſtruit, magnâ ægri pernicie: prætereo morbi magnitudinem, incantationes, morbos hæreditarios & congenitos, exoleta & corrupta pharmacopœorum quorundam medicamen.

bit, ſic medicus nõ ſemper curabit. Ovidius. Plato Medicus ſanat τὸν θεὸς εὖτελε. Horat. Octavia.

Croll. in præf. baſ. Coſtituiſti terminos ejus, qui præteriri nõ poſſunt. Hiob. 14. Sirar. c 17. Avicen. Confidẽtia ægri de Medico plus valet, q̃ Medicus cū omnibus ſuis inſtrumentis.



camenta, & alia errato coincidentia. In Medic. Ita enim  
 ut inquit Celsus, etiam si perpetuum est quod fieri de-  
 bet: non tamen perpetuum est, quod sequi convenit.

Audivi non ita pridem quendam, qui non tantum le-  
 prosos, herniosos & podagricos (loquor de hernijs &  
 podagra maximè in veteratis) perfectè sanare, sed & cum  
 alio trans centena milliaria colloqui posse gloriaba-  
 tur: profectò si Cato vel Crassus ille *ἀγίλας* ( qui  
 semel tantum invita, dum spinosos duris labris asinum  
 edentè carduos vidisset, risisse fertur) talia audiret, certò  
 à risu sibi tēperare nō posset: de quo videbatur mihi sen-  
 tiendū, quod olim Annibal de Phormione: Vidi deliros  
 multos, sed qui deliraret magis quā iste Helluo; vidi ad-  
 huc neminē. Credo quod Her. Oporinus de ipso loquu-  
 tus fuerit, cum inquit: Nullā in eo pietatem, nullā erudi-  
 tionem animadvertere potui, adeò erat totis diebus ac  
 noctibus ebrietati & crapulæ deditus, ut vix unam aut  
 alteram horam sobrium eum reperire licuerit.

Utinam Albertus adhuc in vivis esset, ipsiq; lapidem  
 Crisolatum (qui stulticiam pellere & sapientiam augere  
 credebatur) communicaret. His & similibus pomposis  
 mendacijs hujusmodi aliptæ & ambubaia obcæcant  
 homines, & se medicos profitentur, cum tamen ne à li-  
 mine quidem Medicinam salutarint, immemores illius  
 Plinij: In nullo alio periculosius mendacium est, quā  
 in eo qui se falsò medicum profitetur: nulli magis quā  
 se Medicum profitenti statim creditur, cum tamen in  
 nullo mendacio periculum majus sit: negotiantur e-  
 nim animas nostras & experimenta per mortes agunt.  
 Sed hæc *ἄγία προνοία ἢ μοιχαλιστικὴ ἀλήθεια*, qui-

bus

Lib. 7. c. 12

Fatuus semper fatuus gannit.

Sanctorius lib. 8.

Lib. 29.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

c. 1.

Matth. 3.

&amp; 12.

bus decipere volupe est, malūt esse famæ magnæ quàm bonæ, & plerunque quando virtutibus nequeunt, sceleribus innotescere gestiunt, imitantes Erostratum, qui Dianæ templum succendit, ex ingenti partito scelere famam & nominis celebritatem quaesiturus.

*Erostratus.*

Hactenus personam pseudospagirorum, vivis coloribus depinximus: nunc de ipsorum armis quibus quàm plurimos sanè homines, crudeliter trucidant, noxijs scilicet eorum medicamentis, sermo nobis habendus.

*Pseudo-chymicorum remedia.*

Uti gladius & ignis commodant & incommodant, prout tractantur: & opima novacula à fatuo cheirurgo adhibita, lethale vulnus infligit: consimiliter etiam suâ naturâ tutissima medicamenta Chymica, propter utilitatem imperitiam malè audiunt, καὶ τῶν χειρῶν τῶν σφαλερῶν νομίσι *ἔπειτα τῆς τέχνης.*

*p. 26.*

*Lib. 6. περὶ σωβρῆσεως φαρμάκων.*

Prudenter Herophilus οἰοῦντῶν δυνάμεις εἶναι τὰ φάρμακα ait: sed si à Pseudochymicis & empiricis administrantur, profectò sæpè fiunt χεῖρις πηλομαίαι & tela cacodæmonum. Huc respexit fortè Erastus, cum Paracelsica medicamenta vocat diabolica.

*Lib. 6. περὶ σωβρῆσεως φαρμάκων. c. 3.*

Peccant autem substantiâ potissimum, quantitate, & utraq̃ue qualitate, manifestâ scilicet & occultâ, & nil nisi Mercurium, Antimonium, Vitriolum & sulphur redolent. Quoniam verò hæc mineralia, præcipuè verò & antimonium odio plusquam Vaticaniano à civibus nostris hactenus impetita sunt: negant se illis uti, & innumera penè confingunt medicinarum nomina, quibus miseris ægros decipiunt, qualia sunt; Liquor Meitena, adeps Margæ, liquor Phaëtonis, oleum Heraclinum, melligo magneticæ Archægelicæ, Catharticū minerale catho-

*ἰατρικῆ.*

tholicum, arcanum corallinum, extractum rosarum, aurum vitæ, aquila cœlestis, aquila expansa, sanguis hydræ, leo viridis, crocus metallorum, magnesia Philosophorum, balsamus pulmonis, antidotus Herculeæ,  $\text{Ζων}\text{ὴ}\text{λ}\text{α}\text{Ϟ}$ ,  $\text{Νι}\text{ὸ}\text{π}\text{ι}\text{μ}\text{η}\text{Ϟ}$ , & id genus alia: & tamen omnia ex Mercurio, Antimonio, Vitriolo & Sulphure; vel lacte anatis, adipe culicum & sanguine gammarorum, cum lacrymis Phaëtonis fororum mixta, concinnata sunt. De quibus C. Agrippa loquutus est, cum inquit: Tituli remedia habent, pixides venena.

Olea destillata cum oleo terebinthinæ vel amigdal. dulcium adulterant, ut quidam apud nos factitat, qui aromata omnia & semina in oleo amigdalorum macerant, coquit & digerit in calore lento per aliquot dies, postea exprimit & filtrat, sicque olea sua præparat, quæ quidem recentia nullâ reprehensione digna, paululum verò inveterata, rancida, & omnia unius ejusdemque saporis & odoris esse deprehenduntur.

Balsama ex oleis destillatis cerâ vel sevo porcino conficiuntur.

Magisteria cum menstruis acris & corrodentibus præparant. Hinc non mirum, magisterio perlarum multos interijisse, intestinis acrimoniâ erosis, attestante sympatriota nostro D. Libavio.

Tincturas cum aquis Chrysulcis & spiritibus fortibus eliciunt, & hominibus cum summa sanitatis jacturâ porrigunt, ut quidam pharmacopola fecit, qui tincturam corallorum cum aqua quâdam Cæsareâ ipsum Martem dissolvente extraxit, & cuidam podagrigo ob assentum arcanum corallinum graviter decumbenti

pro

Pseudo-  
chym.o-  
lea.

Balsama.

Magiste-  
ria.

Tincturæ.

pro viribus reficiendis aliquoties propinavit.

Alij oleum Vitrioli rubrum pro corallorum tinctura, tincturam auripigmenti pro antimonij tinctura exhibent, quas Paracellus vocat tincturas coloris non virtutis: alij vini spiritum croco tinctum pro aqua aurea: alij succum pyrorum inspissatum cum diagridio mistum pro extracto laxativo vendunt.

Alij vitrum Antimonij pro auro cathartico: ferruginem pro Martis croco: præcipitatum, qui ab effectu potius præcipitans quam præcipitatus (loquor de spurio) dici meretur; pro sale Solis & Panacea exhibent.

Quidam gemmas & perlas in reverberio calcinant cum nitro, calcem in balneo vel cellâ vinariâ super tabulâ marmoreâ aut vitreâ solvunt, idque oleum perlarum esse perhibent: sed cave tibi: plerunque enim parum gemmarum, multum verò nitrosæ accipies substantiæ.

Tonsor quidam Argentinensis portionem Mercurij cum arsenico sublimati in vitrum aquâ simplici plenum mittebat, croco tingebat, & pro vomitivo & purgativo sapissimè propinabat. Quidam ex menstruo auri infusi v. g. ex spiritu tartarizato vel salis viridis, per se salem coagulatum extrahebat, persuadens rudioribus, salem auri esse.

Quidam Lunam in aqua forti solvebat, solutam in aquam injiciebat, & D instar nivis fundum petebat: calcem illam cum duplo limaturæ plumbi in vas vitreum indebat, illud super carbones accensos collocabat, donec simul fluerent, postquam refrixerant, sal album quoddâ in superficie apparebat dulce, quod sal De falso vocabat & caro vendebat.

Turn-

Adultera-  
ta Pseu-  
dospagi-  
rorum phar-  
maca.



Turnheuterus ex ligno tecta & floribus chamaemeli-  
nis tincturam sapphiri parabat; ascendit enim colo-  
re cœruleo in destillatione. Idem quoque spiritum Vi-  
trioli cum rosis rubris tinctum pro corallina tinctura  
exhibere non erubescerat. Ille idem tincturam solis  
ex camphora & croco, rubini ex serico rubeo & spi-  
ritu vini, amethysti ex serico cœruleo & violis para-  
bat.

Nonnunquam verò ut hoc obiter moneam isti medi-  
castelli, neglectis medicamentis internis utuntur in can-  
tationibus & amuletis, quibusdã peregrinis caracte-  
ribus insignitis, vel ridiculis etiã verbis & cantilenis, quib<sup>9</sup>  
morbos profligare conantur, æquè ineptientes ac Mar-  
cus Cato, qui pro curatione luxationum ac fractura-  
rum has cantiones docuerat.

Motas danata daries dattaries estararies: It: Haut,  
haut, haut, ista, pista, lista, damiano damaustra. De  
quibus remedijs Paracellus ait: Verba & caracte-  
res sunt medicinae demonum, syrups & apozemata ho-  
minum.

Sed quis omnia illorum ridicula, adulterata & vene-  
nata enumerare vellet remedia? quid pro quo cotidia-  
num ipsorum est solum. Certum itaque est ac fir-  
mum Chymicastro omnes abiq; verã & naturali ratio-  
ne Vulcani violentiã, sublimationibus varijs ac reverbe-  
rationibus, ardentibus itidẽ ac erodentibus mensuris  
rerum naturas quodammodo immutare, destruere ac  
pervertere: non ergò veras, ut nugantur, ex illis extra-  
hant essentias: multò minus solare & salutare illud se-  
parant balsamum.

Pluri

Ut refert  
Pindarus  
Od. 3. de  
Escula-  
pio & Pau-  
sanias de  
acerdo-  
tibus.  
De ru-  
lica part.  
160.

De causi-  
visibili-  
bus.



Plurima sanè venena majore dosi possent assumi, quam quædam essentia minerales pseudo-chymicorū, præsertim verò cathartica, propter exuperantiam caloris adventitij, & adjunctam cacoethiam, ab inartificioſa preparatione profectam, quæ non raro spirituum vitalium substantiam suâ metallicâ & abominabili qualitate everit: in mole enim tam exigua, vix potest purgandi vis inesse, quin sit violenta: hoc autem venenorum, magis, quam medicinarum proprium est, parvâ dosi multum posse.

Libavius.

Non tamen semper & ab ætate parva dosi venenatum arguit; quoniam etiam præciola quædam & bezoartica tantillâ dosi administrantur.

De istiusmodi essentijs egregium votum fert Riolanus: Utinam nascentes morentur penderetq; earum finis ab origine: viverent hodiè centena hominum milia, quos è vivis sustulerunt. Non possum hic non facere, quia in medium quoque proferam illos, qui superiori tempore, ex serpentibus nostratibus torrefactis (qui viribus tantum distant à veterum mariscis & viperis Ungaricis ac Italicis, quantum halec ab aurata, & vinum Creticum à nostrate) pulverem quendam viperinum conficiebant, quem cari vendebant, atque plenis buccis tanquam insigne pestis ἀλεξίκακου decantabant, multisque magnâ sanitatis jactura exhibebant. Parcant mihi quæso illi, qui sine ullâ virium vel sanitatis naufragio illo ipso usi sunt: sat citò, modò sat bene damnum exinde percipient. Ignorant enim illi boni viri, venena quædâ diu in corpore humano manere posse innoxia imò si Alpharabio credimus, etiam ad

Riol. in  
com. Fer-  
nel. de  
abd. rer.  
caus.  
Teophr.

quadra-

De theriaca ad Pison.

quadraginta annos. Verum obijciat forsitan aliquis ex Nicolao Florentino; Venenum veneni est bezoar, tam sui ipsius quam alterius: vel ex Mesue & Galeno: Morbis quibusdam venena sunt salubria. Sit sane: nunquid verò proderit, quando nullum adest venenum, ut quando scilicet pulvis ille viperinus præservatorie datus est, nulla adfuit venenata malignitas: nunquid tunc temporis profuit? minimè verò gentium: effectus testabitur aliquandò de sua causa. Visne, Insane, vesci glandibus, cum tibi suppetant fruges? Mulier illa Romana marito febri quartana laboranti buffonem exicatum porrigebat, sperans se illum hoc medio necaturam, ipse verò medicamine hoc sumto convaluit: imitanda ne illa in cura hydropicorum? Sed revertamur unde digressi sumus.

Pseudo-chymici rudessunt  
δ'ορωπ.  
lib. 6. de grad. & compos.

De dosi pseudospagiri non multum sunt solliciti ut neque ipse Theophrastus, qui de dosibus ad modum obscure & frigide scripsit; sed pro arbitrio sine omni discretionem augent eandem vel minuunt. Novi, qui sesquidrachmam olei piperis, & drachmam unam cum dimidia spiritus vitrioli unâ vice agris sumendam præscripsissent. Vocatus aliquando ad nobilem quandam præcipuum melancholiâ laborantem hypochondriacâ, inveni olei piperis, olei cumini a. unç. β, ol. vitrioli unç. i. quæ olea à pseudo-chymico quodam non ignoto ipsi erant transmissa, ut ea pro calefaciendo ventriculo & discutendis flatibus in jure caponis 8. dierum spacio exhauriret: quibus ad mediam usque partem absumentis siti in exhaustâ, quâ majori nec Tantalus apud inferos excrucietur, extinctus est.

In exhibendo Mercurio & Antimonio ita sunt pro-  
vidi, ut quandoque 30. vel 40. vomitus & dejectiones al-  
vi utentibus concitent. Ignorant autem isti Cinifiones,  
veram purgandi rationem & facultatum potestatem,  
non dejectionū numero vel copia (μη ὅτι ἀλλήλα; i. aphor.  
23.) estimari, sed morborum radicem, impuritatūque  
ablationem, ex symptomatum remissione & virium re-  
stitutione animadverti. Illa enim purgatio optima,  
ἡ δὲ αἰὲν ἀνώδυνος, ἡ δὲ μετ' ἐπιρροίας, mala verò & vitiosa,  
quæ aut inutilis, aut molesta, aut exuperans. Hæ enim  
omnes ægrum præter modum affligunt atque tor-  
quent.

Sed errores speciosè pingunt, ægris persuadentes,  
tantam adfuisse materiæ peccantis copiam, quæ nisi vi  
medicamenti esset evacuata, ægrum ingenti morbo  
discruciantur fuisse: rationem obtenti exoptatissimi  
finis addunt; appetentiam ciborum postero die inten-  
siorem futuram. Tales Medici non inconcinnè ab  
Hier. Brisiano nautis æquiparantur, ità inquirente: In  
periculosus malis ut quisque sit sus aut Minerva prodi-  
tur: similes enim sunt Medici Naucleris, qui Oceano  
tranquillo navigantes, si quò impegerint non apparet  
tamen, exortà verò tempestate, & puppi ad scopulos il-  
lisà rectoris naviculæ imperitia detegitur, sic illi curan-  
tes homines in superficie laborantes licet errent, latet  
tamen alios peccatum, quando verò periculosus inci-  
dit morbus, nec ars & ingenium conveniant, in aper-  
tum venit lapsus, vitæ discrimine subsequuto.

In exhibendi porrò modo turpissimè a methodi  
hallucinantur Chymicastro: repudiata enim methodo  
D & in-

Hip. aph.  
51. sect. 2.  
ἄλλ' τὸ  
πολλὸ τῆ  
φύσιν ἄ  
λίαιον  
Gal. 4.  
meth. 3.

Gal. 1.  
aph. 23. 6.  
Epid. cō.  
4. 7. 12. 4.  
aphor. 3.

Rudes  
τῆσιν  
& ἡσυχίᾳ

& investigatione causarum Rhalis & Serapionis more (qui pro inveniendis remedijs ad tria confugiebant, ad εὐρονομίαν, historiam & analogismum, hocque utebantur in materijs auxiliorum, in affectibus & locis affectis) ex symptomatum syndrome remedium ab alijs inventum eligunt, atque sapè cum ingenti ægrotantis perniciæ usurpant. Medicamenta autem metallica sunt, sicut gladius acutissimus in manu stulti, vel sicut fax accensâ in manu pueri: exhibent enim illa promiscuè sine omni methodo Hippocraticâ vel Galenicâ (quam quidem multi prædicant, pauci tamen observant, multitudine rerum victi quas scire tenentur, antequam curationem morborum aggrediantur) nullam habentes indicationum & aliarum circumstantiarum rationem; temporis, ætatis, sexus, complexionis, consuetudinis, partis malè affectæ, morbi, temporum morbi, virium ægri & similia, quæ tritis hæc versiculis comprehenduntur.

*Temperies, ætas, cœli status, ars, vata, morbus:*

*Usus, causa, locus, symptoma, innata facultas:*

*Consimiles morbi, mos, motus, pharmaca, gestus.*

Venerandus senex Hippocrates Medicum admonet, si non profit, saltem ne noceat, ἠφελίστερ, ἢ μὴ βλάπτειν: Pseudospagiri vero parum profunt, multum autem nocent, ut ex præcedentibus & consequentibus videre est.

Calidissima æquè tempore æstivo ac hyberno exhibent, per quæ quandoque febres excitantur: immemores quod Fernelius ait: sine clavo & remis navigat, naufragium tandem facturum, qui nullâ temporum observatione medicinam facit.

Pueris

Gal. lib.  
de subfig.  
Empir.  
c. 1.

cap. p. 19.

Rudes  
τῆς φυσιο-  
λογίας.

i. epidem.  
l. 2. t. 50.

Tempus  
in medi-  
camentis  
dandis  
observan-  
dum.  
i. meth.  
med. c. 10

Pueris vehementioribus catharticiis, & calidioribus nonnullis essentijs plurimum obsunt: colliquant enim tenellas ipsorum carnes, & quia non habent in quod agant, vim suam in naturam ipsam convertunt. Calida verò essentiæ viscera & calorem innatum, qui mediocritate gaudet, facillimè inflammant, & siccitate immodicà humidum radicale seu primigenium absumunt. Turpiter igitur falluntur, qui puerulos & alios molles & delicatos homines scammoniat & Mercurialibus evacuant, & qui infantulis torminibus ventris vexatis oleum cumini & zedoariæ ad multas etiam guttulas exhibent.

In sexu quoque non rarò errant, cum scilicet gratiâ exempli flores sulphuris, qui mentes valdè promouent, gravidis tussientibus & asthmaticis temerè offerunt, vel etiam viris oleum camphoræ, mulierculis verò spiritum Vitrioli in magna quantitate præscribunt, & sic utrosque steriles reddunt: si enim juxta Hippocratem acetum ὕδατος, multò magis oleum & spiritus calcanthi uterò erit infensus ac inimicus. Insuper:

*Camphora per nares castrat odore mares.*

Sanguineos, phlegmaticos, cholericos & melancholicos non internoscunt, ideoque temperamenti obliuiscuntur, & cholericis atque picrocholis æquè ac alijs oleum Vitrioli propinant, qui tamen propter incidentem ebullitionem ac effervescentiam mutuam ab eisdem usu vel maximè abstinere debent.

Consuetudinem πύρρον quæ tamen in naturam non rarò transit, negligenter rimantur, nec curant, quid quæque natura facillè quidque difficulter ferat.

Ætas.

Sexus discrimen in phar-  
maccis exhibendis respiciendum.

Temperamentum.

Consuetudo.

Par. de tartaro.  
Hip. l. 2.  
ap. 150.

Partem affectam quidam non curant, inavolentes in ignorantione ejusdem, & causarum morbi, cum Platonis ad dæmones confugere, alij verò lubenter noſſent, modò anatomes non eſſent imperiti: Verus autem Medicus, jubente Langio, non modò omnium rerum quæ ſubſtelligero macrocoſmi orbe continentur, naturas & hiftoriam callere, ſed etiam cuncta interna & externa microcoſmi viſcera, ſuis unguibus notiora habere debet.

De Anatomia eſſata multum garrunt, & lotium ac ſtercus microcoſmicum artiſicioſè quidem diſſecare norunt, corpus verò humanum nequeunt; neſciunt igitur an per ſe, an per conſenſum pars laboret; neſciunt quo medicamentum perſingere poſſit; neſciunt ubi topica ſint applicanda: & hæc omnia ex mera anatomia imperitia. Qui enim artiſicioſè corpora humana diſſecare novit, eorum quoque particulas ſingulas inquirat, & in iſſdem ſubſtantiam, numerum, magnitudinem, ſitum, conformationem, & cum alijs communionem ſtudioſè obſervat, atque ex his latentium morborum ſedes & cauſas intelligit, nec non accommodata remedia præſcribit; ſecus anatomia ignaris accidit. Illoſce non ineptè Sanctorius cæco & infano comparat, qui cum nunquam vidiffet, quomodo internæ horologi j partes ſint compoſitæ, attamen vellet, ſi motus ceſſaret, conſilium dare, quid eſſet in ipſo agendum.

Hinc infiniti committuntur errores, ut ſi in capitis dolore, proveniente ex vaporibus calidis & acris è meſaraica vel epigaſtrica regione aſcendentibus & pe-

ricra-

Rudes πρ,  
αυθ 2 2 π 6,  
2 2 γ 2 2

Lib. 2.  
epiſt. 27.

Antono-  
miaz uti-  
litas.

Quæ in  
anatomia  
obſervā-  
da.

Lib. 1. ca.  
17. meth.  
vitand. er-  
ror.

Rudes  
πρ 2 2 α 2 2  
2 2 γ 2 2



ricanium vel meninges cerebri perentibus, capiti remedia applicent, dolorem magis exasperent, quam mitigent; & contra si per idiotiam cephalalgia exurgat, fit ut isti arbitrentur à crapula vel vaporibus è ventriculo exhalantibus malum istud esse ortum, utanturque oleis & essentijs calidis & carminativis, plus noxæ quam emolumenti agro afferant. Sic quidam, referente Benvenuto, in dolore stomachi mordaci applicuit emplastrum frigidum opiatum, superveniente inspirandi difficultate, & singultu paucis interceptis diebus mors subsequuta est. Non didicerat enim iste bonus socius ex Galeno, nullū princeps aut principi subserviens membrum solis frigidis esse curandum.

Memini me Lutetia novisse virginem nobilem insigniter formosam, quæ per aliquot dies post prandium convulsionem tam rigida corripiebatur, ut tali ipsius ad occiput pertingerent: quid sit, vocatur pseudo quidam Chymicus, qui promodulo experientia suæ, ipsi olea nonnulla calidissima & fragrantissima exhibuerat, illa verò semper rigidior facta est, donec Chymiater quidam accersitus ipsi hysterica quedam medicamenta præscripserat, quibus sumtis brevi temporis spacio pristinae sanitati fuit restituta, & sic ex juvenibus apparuit convulsionem istam ex vaporibus ab utero procedentibus fuisse progenitam. In Calvaria concussione nesciunt an in anteriore vel posteriore parte medicamentum sit applicandum. Inflammationem jecoris sæpè credunt esse pleuritidem. Abscessum mesenterij putant esse ulcus intestinorum. Carum, caraphoram, catochen & catolesin discernere nequeunt, ut neque nephriticum

In meth.  
med.

Certis. h.  
gum ne  
phritidis  
est, si uri-

na tenuis  
minga-  
tur, si ve-  
rò medio  
criter cras-  
sa, colici  
doloris.  
Minado.

dolorem à colico, ideoque nephriticos sæpissimè cali-  
dis & adurentibus suis spiritibus in extrema vitæ peri-  
cula præcipitant, nec rarò colicam passionem adau-  
gent, ac emollientium usu nimio, vt tumores duri  
mammillarum, & aliarum partium flaccidarum &  
mollium in gangrænas & cancrum degenerent, effici-  
unt. Febrim tertianam duplicem cum cotidiana con-  
fundunt: hecticam cum putrida conjunctam discrimi-  
nare vix possunt. Uteri dislocationem à nephritide &  
splenis inflatione, illiusque prælocationem à lipothy-  
mia & epilepsia, ut & furorem uterinum à phrenitide  
vel mania distinguere nesciunt.

Gal. 4. de  
tuenda  
sanit.

H.  
de  
vict. 44.

In morbo ejusdemque temporibus, ut taceam cau-  
sas & symptomata, creberrimè labuntur: sæpè corpore  
non evacuato usurpant diu retica, quæ sanguinem cale-  
faciunt & liquant, cruditates secum ferunt ad intra ve-  
nas, unde obstructions & putredines fiunt. Laudana  
quin etiam & alia opiata porrigunt, quæ caput valdè  
replent, nervos resolvunt, sensum & motum adimunt,  
& sæpè χάλιον τὸν ὕπνον inducunt. Non rarò in dy-  
senteria quoque hujusmodi laudanis & alijs opiatis u-  
runtur, sed malè faciunt: Minadous enim Doctor Pata-  
vinus observavit omnes illos dysentericos, qui de consi-  
lio medicorum opiatis usi fuère, mortuos esse, ratio est,  
quod ulcera intestinorum ab opio putridiora & sordi-  
diora reddantur. Similiter peccant quoque illi, qui in  
hoc malo astringentia & quidem vehementia, ut crocū  
Martis, extractum restæ bovis, ante abstergentia usur-  
pant, ita quippe ulcus non minus putridum & erodens  
reddunt. Insuper corpore non purgato olea destillata

& es.

& essentias calidas ac penetrantes dare non dubitant: talis casus meminit Brunus scidelius, qui novit foeminam pleuritide correptam, cui exhibitum fuit diaphoreticum calidissimum, quæ tandem omnibus in deterius conversis, peripneumoniâ extincta est. Quin etiam apoplegmatissimos & errhina tunc temporis admittunt.

Causas morborum non quærunt, sequentes Acrum empiricorum principem, qui illas incognoscibiles esse putabat. Nesciunt g. e. num sputum sanguineum ob tracturâ, vel *διασποράν*, vel ob *διαπίδησιν* vel *ἀνασάμωσιν* proveniat: num urina à calculo, vel vesicæ inflammatione vel ejusdem distensione supprimatur. Accidentia verò non rarò pro ipso morbo curant. Multoties empiricorum more per membra principalia seu loca affecta *διακακαωμένωσιν* morborum evacuant, contra Avicennæ præceptum, qui dicit: Cum evacuas, cave ne materia transeat per membra principalia: sed quo natura vergit ducito, vijs ac locis utiliter eò ferentibus: non rarò etiam validissima diuretica in calculosis usurpant: sæpè materias frigidas increassant, aut calidarum ebullitionem tristissimam relinquunt, materiam quiescentem irritant, & ad motum lacescunt, sumtibus & periculis injustis agros onerant.

Interdum in principio, vel etiam in statu morbi, vel ipso quoq; die critico exhibent catharticum scammoniatum, mercuriale vel antimoniale; perturbant humores, & ægrotum in immensâ pericula præcipitant, subversiones ventriculi, vertigines, angustias, cordis compunctiones, animi deliquia, profluvia alvi, tormina ventris, dolores nephriticos & colicos

Gal. lib. Ac.  
de sub-  
gur. em-  
pir. c. 1.  
Sangu-  
nis fluxus  
unde.  
Gal. 6. de  
morb.  
vulg. c. 2.  
r. 7.  
Prima  
primi.  
Hipp.

cos, per intempestivè data cathartica & vomitoria promovent. Omnem ventriculi imbecillitatem à frigida intemperie ortam esse judicant, ideoque calefacientia & adstringentia semper exhibent, quibus agrum in manifestam perniciem ducunt. Ventriculus enim læditur aliquando vicio aliorum viscerum, epatis scilicet & lienis, à quibus sæpè ichores biliosi & melancholici in illum confluunt, unde multi flatus & rugitus oriuntur, ventriculo etiam calido existente, & tunc ventriculus levatur frigidis, læditur verò calidis & astringentibus. In omni alvi fluxu, etiam hepatico, promiscuè utuntur adstringentibus, quum tamen in hoc casu potius emollientibus & aperientibus utendum. Non dicam de erroribus quos in ophthalmiæ curatione committunt: multum enim spectat ad curam rectè instituendam, inquit Galenus, si Medicus judicet, num ophthalmia à causa interna vel externa oriatur; si enim ab externâ, calida & humida profunt, si ab interna maximè nocent. In phthisi quoque calida & acria præscribunt medicamenta, in tussi & colica etiam calidissima; cum tamen illa interdum etiam à calida proficiantur causa, hæc verò interdum etiam à fellei meatus occlusione oriatur, & hæc ratione maximè exasperantur. Non absurdum itaque videatur alicui, colicam passionem quandoque caprillo fuisse lacte curatam.

In declinatione morbi admodum sunt felices: si enim feliciter illis cura succedit, fortunæ, non arti, sin minus; magnitudini morbi, me herclè, tribuendum est.

De viribus agri quandoque valdè sunt anxij, quandoque non; plerumque verò ràm egregiam viribus prostratis

Gal. 6. de  
cuenda  
valet. c. 9.

Gal. 5. de  
oc. aff. &  
in meti.  
med.

Avic. fen.  
i. doct. 4.

.i.  
saxonia  
Ofodæ.

stratis præstant operam, ut mortem maturius accelerent; aut enim agro cum morbo acriter confluctanti valido medicamento succurrere, & materiam morbificam uno impetu expellere (contrà Hippoc. Platonis & Paracel. edictum \*, qui corpus non inconsultè movendum, & naturæ tendenti ad victoriam medicinis importunis non temerè esse succurrendum, præcipiunt) aut vires labefactatas magisterijs & tincturis sophisticis supra commemoratis reficere cupiunt, & si neutrum horum præstare possunt, alienissimas causas prætexunt, & symptomata inopinata accessisse mentiuntur, ac tandem aufugientes extremum & ferè catholicum hoc pharmacum ipsis præscribunt: & Tabellionem unum, testes no: vii, adde sacerdotem cum aqua & oleo benedictis q. f. & dispone domui tuæ, quia morieris. Atque sic errores & navi ejusmodi chymicastrosum terrâ reguntur, ut dicit Socrates de temerarijs medicis cum corio humano seu verius DEI imagine impunè ludentibus, & cum animæ suæ detrimento novum extruentibus cœmeterium. Unde Philemon Poëta Comicus Syraculanus cecinit:

Μέτρον δὲ ἰατρῶν τὸ ποτὸν καὶ οὐκ ἄλλο  
 ἄπειρ' ἀποτυχίῃ μετ' ἀποθνήσκου δὲ μέ.

Et Nicocles Arsenius episcopus inquit, felices esse medicos, ὅτι τὰς μετ' ἐπιτυχίας ἀν' ἡμῶν κλιθεὶς ὅσα τὰς δὲ ἀποτυχίας ἢ γὰρ καλύπτει.

Hactenus de erroribus, quos in medendo pseudo-chymici committere solent, egimus: nunc de effectu, virtute & efficaciâ ipsorum adulteratorum & noxiarum medicamentorum pauca recensebimus.

Vera popularis noster Libavius dicit, eum inquit:

Hipp. lib. de artic. Bonū aliquando medicamentum est, etiam nullū adhibere medicamentum. \* Lib. 1. aph. 10. Par in cō. s. aphor. Hipp. 10. lib. 1.

Gal. in fine prog. Nunquā errare supra hominem est, rarissimè autem solius artificis. In apoph. Medicamenta pseudo-chymicorū sumè noxia.

In Anti-  
graman.

omne novum gratum est, & facit ipsa aviditas interdum auspicia, quâ exolefcente, medicina illa nova nullius est momenti, adeo ut fortunâ potiùs & ægrorum fiducia abeat, aut abscondatur morbus, quàm tollatur scientiâ & actione Medici felici. Hoc profectò optimè quadrat in illos ardeliones, qui hinc inde circumvagentur, & aureos montes de medicamentis suis polificentur, & audaciâ ac gloriabundis suis verbis, nec non minimâ & palato gratissimâ dosi, unius scilicet pilulæ, (quâ tamen multi pereunt, & ut Sophocles & Anactron uva acino, ita illi unâ pilulâ suffocantur) homines credulos ad se alliciunt, ipsisque pharmaca sua exhibent: nonnunquam verò audaces fortuna juvat, fiducia præoccupata adjuvat (confidentia enim in medicum plus valet quam Medicus cum omnibus suis medicamentis) ut laudabilis appareat effectus: nonnunquam etiam illorum medicamenta naturam conturbant, atque ideo vel vomitu vel dejectione cõtingit, ut excretâ materiâ morbificâ eger melius habeat. Sed quam inconstans & momentanea hæc melioratio & valetudinis accretio? remanet enim prava *Diathesis* in corpore, quæ pedetentim graviores morbos & symptomata, non raro febres malignas, dolores colicos ac nephriticos, hypochondriacam & epilepsiam, quandoque mortem ipsam solet producere. Medicamenta enim à pseudo-chymicis concinnata sunt instar Ichneumonis, qui in Crocodili dormientis ventrem placidè irrepit, mox acutissimis suis denticulis eundem perforando enecat: ita quoque illorum medicinæ palato quidem jucundæ, paulò verò post vim suam magnâ vehementiâ exerere solent.

Autor

Avicen.  
Fortuna  
quam be-  
nigna se-  
ri vel arri-  
serit, au-  
dentes se-  
cũdo pas-  
su, subse-  
quuntur.  
Paul. Jo-  
vius lib.  
2. hist.



Autor est Erastus, innumeros unius anni spacio interisse, qui Paracelsiarum, puta spuriorum, essentij & magisterijs usi fuerant. Crato observavit plurimos lue Venereâ laborantes ab usu turpethi mineralis non Hermeticè preparati, melius habuisse, sed paulò post extinctos esse. Bayerus eum, qui primus usus est pilulis de barbarossa, repentè mortuum super pontem Avenionis cecidisse refert. Cardanus narrat, argentum vivum in calvaria, mulieris cujusdam, pondere unciarum duarum post mortem inventum fuisse, & Alex. Trajan. refert quendam, qui ter duntaxat secundum brachia unctus fuerat, cum aliquandò infideret, argenti vivi pateram evomuisse.

Hercules Saxonia vidit nobilem, qui hydrargyrum per urinam reddidit. Woyfelius & Seilerus narant Episcopum Uratislaviensem magisterium perlarù à Montano Strigonienfè porrectum sepè bibisse, atq; de mortuo, tunicas vetriculi nigras & corruptas apparuisse.

Libavius aliquot exemplis demonstrat, magisterij margaritarum & corallorum, quæ tamen humidum nativum instaurare creduntur, usu, multos in tabem incidisse, plurimos vitâ privatos esse tunicis vetriculi & intestinis acrimoniâ planè erosis: quod etiam Marchionis Joannis conjugii evenisse scribitur.

Quot quæso Mercurius præcipitatus, qui Alchymistas perditos exhilarat, ut Paracelsus ait, præcipitatus? hinc Antartvetus opinatur se Cræso ditiozem fore, si tot haberet nummos, quot Mercurius præcipitatus sustulisset. Quidam Medicafter cuidam exhibuit duas pilulas ex Mercurio confectas, primâ famtâ incidit in

Lib. 18.

c. 7.

Lib. 5. de  
subtil.

Lib. 5. ca.

1. de mor-  
bogall.Dixit pro  
lectione.

Woyfel.

De morte  
recum.

apoplexiam, alterâ in paralyfin. Libavius novit hominem, qui Colicæ unam dedit & alem pilulam, stantè alvo etiam secundam & tertiam adjecit: paulopost anima cum excrementis egesta fuit. Oberndorferus novit quendam Alyptam, qui spacio biennij, sexaginta tres homines hydrargyri (intellige non philosophicè præparati) usu & fumo è medio sustulit. Taceo multos Mercurio illitos illo ipso spectante in epilepsiam, apoplexiam & paralyfin incidisse. Porrò Coriario cuidam ob assumtum hydrargyrum non solum sinciput & cerebri utramque meningem computruisse, sed & subjectam cerebelli substantiam in abscessum conversam esse testatur Fernelius. Aurifabro cuidam Ambergensis ex usu  $\text{Hij}$  struma ferè 60. librarum circa genu concreverat, ut refert Langius.

Bullatus quidam Doctor hic non ignotus, cuidam civi Lipsensi exhibuerat Mercurium vitæ, qui duodecies per vomitum, quadragies circiter per secessum operatus fuit: quo viribus ita exhaustus est æger, ut coram sacerdote confitendo vix tria verba facere potuerit.

$\text{H}$  vitæ Paracelsi negligenter paratus, Brunnz Moravorum hydropico cuidam  $\text{H}$  mortis brevissimo temporis spacio evasit.

Phileraustus apud Musetum vidit aliquos solâ mercuriali inunctione incauté usurpatâ in paralyfin, surditatem, strumas, colicos dolores, dysenterias, convulsiones, lipothymias, tremores incidisse. Hic etiam à sumto Mercurio dentes expuit: ille ungues, capillos, maxillam, columellam, artus perdidit. Alij periostei disten-

In apolo.

Lib. de  
huc Ve-  
ner. c. 7.  
Lib. 1. e.  
pist. 43.

Libav. in  
declar.  
ol. & aq.

distentionibus, contractionibus, morbisque lue ipsa peioribus usque ad extremum vitæ halitum discruciatifunt.

Tonsor quidam in exulceratione penis cuiusdam viri præcipui usus est oleo Mercurij & chalcanti, quæ olea facta sunt *ασπινοφόρα*, & post ingentes eiugelatus ac mugitus præ nimio dolore editos, æger non aliter ac si in æneo illo Perilli Tauro igni subiecto exureretur, tandem penè obruncato diu decumbere, & vitam cum morte commutare coactus fuit. Libavius vidit pastorem spasmo correptum ab usu quatuor gran. antimoniij.

Erastus inquit se vidisse nobilem fœminam, cui anima citius ac antimonium vitrificatum operari incepit, è corpore exierit: similiter quoque pharmacopœi famulum, qui quinque grana ejusdem antim. sumserat, paulò post ex ore & naribus sanguine erumpente, sensu & mente amissis, tertio die animam efflaverat. Et Marchionis Badensis Philiberti Medicus aliquot cognovit, quibus ex ejusdem usu venæ in pectore ruptæ sint, quique phthisi perierint.

Oberndorferus novit matronam quandam, quæ intra 24. horarum spacium circiter ducenties, & ad deliquia à pharmaco stibiato evacuata fuit: & Dessennius vidit multos, qui usu antimonij non ritè preparati in morbos longos inciderunt, à quibus nunquam extricari potuerunt; novit insuper, qui ex ejusmodi Centaurica medicatione (liceat mihi ipsius uti verbis) in colicos dolores, diarrhæas, convulsiones, cardiacas, syncopas & præmaturas mortes inducti fuere. Hisce consimilia

Obern-  
dorf.

observarunt quoque de Stibio sacrae Caesareae Majesta-  
tis Medici cubicularij.

De morb.  
incurab.

Sic Bruno Seidelius meminit tonsoris cujusdam,  
qui in dolore humeri ex fluxione orto, Stibium rubifi-  
catum exhibuerat, à quo ob intestina corrosa dolor ex-  
ortus, quem ipse colicum putaverat, vinum ergo poten-  
tissimum exhibuit, ventrem oleo laurino inunxit, & ho-  
minem penè vitâ privavit. Sic nobilis quidam Thurin-  
gus ex præpostero usu Stibij fiebat hæmopticus, paulò  
verò post Empyicus.

Brunerus.

Nobilis matrona ex crebro usu spiritus Vitrioli in-  
cidit in dislocationem uteri, mox in epilepsiam, quâ  
tandem etiam extincta fuit.

Amatus Lusitanus meminit cujusdam Monachi,  
qui eâ ipsâ die quâ sumserat Vitriolum præparatum,  
cum horrendis cruciatibus interiit.

In censu-  
a cõpos.  
Mesuci.

D. Casparus Hofmanus Archiater Electoralis Bran-  
deburgicus multos vidit, qui ab usu spiritus Vitrioli  
pulmonum frustula excreverunt. De hujusmodi spi-  
ritu fortè loquitur Manardus cum dicit: Vidi his ocu-  
lis guttam cujusdam liquoris fortuito cadentem, lecti-  
sternia omnia, quæ multiplicia erant, momento pene-  
trasse, & lecti fundum, quod ex asseribus, inussisse. Ar-  
thriticus quidam assumpto Phaëtonis liquore corre-  
ptus est sphacelo & mortuus.

Boden-  
teiniij.

Balneator quidam butyro arsenici, quod à pseudo-  
chymico quodam dono acceperat, inunxit ulcus ca-  
coëthes in cruce uxoris latitans, gangranâ superveni-  
ente, factus est viduus.

Era-

Erastus vidit duos ex croci Martis usu miserè perijisse.

Nobilis quidam ab usu extracti Hellebori nigri (quod medicamentum aliàs ad infinitos profligandos affectus aperissimum, ideoque à veteribus quoad vires, auro potabili recentiorum comparatum) incidit in epilepsiam: quocirca cautè prospiciendum, ut Helleborus verus eligatur, vel Styriacus vel aliùs in montibus & locis asperis crescens, quem meliorem, licèt non mitiorem, existimo illo, qui in hortis transplantatus reperitur: contrarium sentit Quercetanus.

Laudanum à laude nomen habens, in tempestivè exhibitum, multos morti dedit.

Novi quendam qui ex usu duarum pilularum ex opio confectarum, & falsò pro Laudano Theophrasti exhibitarum, incidit in somnum adeò profundum, ut etiamnum dormiat, quasi ab aspide morsus fuisset.

Cuidam puellæ Aureliensi diarrhæa laboranti exhibitum est extractum restæ bovis cum oleo ferri mistum tam largâ manu, ut ob suppressionem alvi, paulò post hujus lucis usitram amiserit.

Quidam Chymicaster Parisiensis principissæ cuidam meo tempore volens aperire hæmorrhoidas, exhibebat aliquoties extractum euphorbij, quod totam massam sanguineam adeò inflammabat, ut erisipelate faciem occupante ferè de vita periclitaretur.

Sed quis possit omnia horum agyrtarum & spuriorum chymicorum facinora, & detestandos ipsorum maledictorum pharmacorum enumerare effectus? Reticebo in præsentia reliquos, qui se falsò Chry-

Jos. Stuebendorf.

Chrysopeos profiteri audeat, de quorum κακοπραγία verè dici potest, quod ignorantia nascatur, audacia & fallacia perficiatur, & tam proprio quàm aliorum incredibili damno finiatur.

14. meth.  
c. 13.  
Eccl. 38.  
v. 3.  
Virg. 6.  
Æneid.  
lib. 9. de  
egib.

Siccine Chymicatri isti κήρυκες, ταχῶς, κεφαλῶς cura Asclepiade & Galeno, ut gloriantur, curant? siccine θνητῶν σῶμα ἰατρῶν ἐνοφῶσα κεφαλῶν ἀντὶ, καὶ ἐν αὐτῇ μαγιστήριον θανουμένη σίται; O fumi vendulos! o philosophos! o maleferiatos Chymicos! Meherclè, si Poëtis credere fas est, vultures apud inferos Tityi amatoris jecur non ità divellunt, ut isti ægros lancinant & dilaniant. Utinam o utinam Plato Medicos, qui non spontè occidunt, criminis haud expertes esse statuisset, multi à medicatione abstinerent: certè non improbè ageretur, si in illorum caput solum faba caderetur, ut malum consilium foret consultori pessimum.

Res mira quod in ædificio quocunque extruendo nullus adhibetur architectus, nisi artis suæ peritissimus; in structurâ verò microcosmica, quod ædificium est optimum nobilissimum à summo architecto fabricatū, factâ testâ conservandâ, nulla apud plebem sit circumspectio. Olim Medici *Parabolani* habebantur, quorum semper sexcenti & quidem benè exercitati ægrorum sanitati ab Alexandria Archiepiscopo, imperatorum Honorij & Theodosij pienssimâ constitutione, præfecti sunt; an tale quid hodiè etiam fieret.

n Epi-  
torpiæ.

Rectius sciperent isti minorum gentium *Dijsi* Sciligeri patulas præberent aures, cum dicit: *Quæras optimum artificem morbo obsitus, aut licibus, aut si ædificabis.*

Nemo



Nemo pomum vel pyrum comedit cariosum: Et tamen medicamēta pseudo-chymicorum multi deglutiunt, quæ pomo carioso longè magis sunt nexia, licet specie externâ cum malo pulcherrimo quândo que comparari possint. Magno, inquit vir quidam prudens, reipublicæ commodo animadvertitur in eos serio, qui improbas exponunt merces; puniuntur, qui vitiosos pisces & carnes venditant. Qui Antimoniv, Mercurium, aquam fortem & huiusmodi venena vendunt & exhibent, de his altum silentium, licet in annos tot annis hisce è medio tollant.

Res inquam mira, quod huiusmodi fex & amureca mundi, & veræ medicinæ fera carcinomata non solum in civitatibus tanquam viri boni ferantur, sed & in magno quândo que honore habeantur, (fortè quod humanæ vitæ necis que imperatores audiri velint) cum tamen pestes sint reipublicæ & communis ærarij fures: quorum intolerabili insciitiâ multa hominum millia perire quotannis necessum est. Quid enim aliud hoc est, quàm rapaces inter oves alere lupos, qui non tondent, sed connivente pastore pecus deglubunt? Græciæ olim Sapientes apertum hostem minus ficto amico formidandum esse docuerunt, ita quoque horum medicamentorum pharmaca longè sunt deterrima, magis que metuenda: cum saltem titulo tenus sint medicamenta opinione ipsorum singularia, revera autem mortis jaenula & pocula, unde ipsa viperâ vel aspidè magis exhorrenda..

Verum in Germaniâ (non dicam in mea patriâ) medici cum vestibus non ineprè comparari possunt: quic-

Apud Ægyptios crepitus ventris etiam habitus est inter numina. Lang. c. pist. i.

Homines  
 natura su-  
 mus  $\alpha\lambda\iota$   
 $\kappa\omicron\omicron\iota\ \eta\omicron\alpha$   
 $\delta\epsilon\ \phi\iota\kappa\omicron\sigma\iota$   
 novarū re-  
 rā admi-  
 ratores, at  
 que con-  
 suctarū,  
 etsi utiliū  
 cōtemto-  
 res, magis  
 vanitati  
 quā ve-  
 ritati cre-  
 dentes.

\* Lib. i.  
 epist. 71.  
 § Nou-  
 quisque ce-  
 cutit erga  
 eam rem  
 quā amat.  
 Plato.

† Pythag.  
 $\phi\alpha\upsilon\lambda\theta$   
 $\kappa\omicron\tau\iota\varsigma\ \pi\iota\omega$   
 $\tau\omicron\epsilon\ \kappa\alpha\lambda\theta$   
 $\pi\epsilon\gamma\mu\alpha$   
 $\tau\omicron\ \delta\omicron\chi$   
 $\lambda\theta$ .

quid enim novi & stolidi in utriusque sexus vestitu cer-  
 nitur, id Gallicum existimatur; ita qui se Medicum pro-  
 fitetur, licet in transcurso vix Lympham gustaverit  
 Pæoniā, pro Chymiatro habetur, & applausores re-  
 perit. Utque Naaman Syrus simplici aquæ Jor-  
 danis lotionē non erat contentus, sed majora qua-  
 rebat, itā hodie, quæ ad admirationem & apparatus  
 finguntur, quæque ampullis verborum inanissimis  
 extolluntur, gratiora multis sunt, quā alia simplicia  
 & salutaria. De quo \* Langius doctissimus dudum  
 conquestus est, cum inquit: Pudet fateri solos in ro-  
 to terrarum orbe Germanos cuilibet apostatæ, agyr-  
 tæ, carnifici, perfidoque Judeo se medicum profitenti,  
 corpus & vitam concedere. § Profecto hi non ab-  
 similes sunt Ixioni, qui pro Junone nebulam ample-  
 xus est. Inò tam impudentes & temerarij reperi-  
 untur aselli, qui de Galenicis & Paracelsicis, de Galeno  
 & Paracelso immatura & frigida sua iudicia exponere  
 audent, cum tamen nec Galeni nec Theophrasti scri-  
 pta unquam viderint, nedum legerint; quorum \* stul-  
 titiam cum video, an  $\delta\eta\ \mu\omicron\kappa\epsilon\tau\iota\zeta\omicron\sigma\omicron\upsilon$ , an potius  $\delta\epsilon\ \kappa\alpha\lambda\epsilon\tau\iota\zeta\omicron\sigma\omicron\upsilon$   
 debeam, ambigo. Sed hi temeritatis ac impudentiæ  
 suæ pœnas aliquandò luent, & contemptis doctis Medi-  
 cis à Chymicis insulsis ita curabuntur, ut tandem  
 aliquandò nolentes volentes animam excacare illos  
 oporteat: illi verò inundati & è lotio canino prognati  
 Medici cum ignominia & dedecore, ut nostrā etiam  
 memoria sæpè factum, ex urbe aufugient, & mendican-  
 dō stipem colligent, ut mendacissimum & impuden-  
 tissimum ventrem replere possint; atque tandem ali-

quandò veri Chymici & Medici, qui sunt viri boni, elegantes ac prudentes, naturæ & operum ejus periti, votivas tabulas in Apollinis sacrario alacriter suspendere non nequeant.

Sed cum ferreo hoc seculo tot superstitiones & falsa remedia in sacram irrepsent medicinam, ut facilius quis velut alter Hercules, Augiæ stabulum expurgaret, quàm pravas & impias vulgi opiniones, ex medicorum imperitiâ conceptas, extirparet; cumque tanta insuper sit rerum omnium confusio, ut etiam lippi & tonsores de utrâque Medicinâ, Hippocraticâ scilicet & Hermeticâ temerè pronunciare audent, non immeritò divi Pauli *ισθισίνο* sequamur, dicentis: πάντα δοκιμάζειν. καὶ τὸ καλὸν κατέχειν, atque quæstionem instituamus: Ultra medicamenta, Galenica vel Paracelsica sint præferenda?

Diversi à diversis dantur calculi. Qui ab Hermeticorum stant latere, pharmacopoleia omnia licet benè instructa, tanquam Socratis scholam contemnunt ac planè rejiciunt, dicentes: in pixidibus pharmacopoliorum Galenicorum plerunque tantum esse cadavera verorum medicamentorum; crassas & feculentas portiones œconomiam humani corporis sæpè gravissimè conturbantes, confertos calices, ipsi Medico præscribenti formidabiles, pharmacopœo verò miscenti abominabiles; interdum ventriculum lædentes, & in singultus gravissimasque syncopas præcipitantes.

Chymica λεπτόμορφα καὶ ταχέως, adeoque præstantiora esse, odore, sapore, viribusque, comprobant. Ademta est enim ipsis per *εχέυσις* χυμικὰ cruda crassaque

Paling 22  
Egregius  
Medicus  
mendic  
non erit  
enquam.

HERMETICI  
Musetus  
Graman.  
senior.

corporalis materia, quæ operationes spirituales plerumque impedit, ut sic vires subtiles facilius penetrare possint; Vicinissima quippe illa sunt actui, & leviter mota halitus potentes expirant, atque in ore, naribus, futuris & arterijs actuari possunt: cum contra Galenica medicamenta, quorum essentia crassa quâdam substantiâ, nonnunquam etiam deleteriâ, tanquam vestimento quodam induta, atque in durâ hâc materiâ, tanquam in carcere detenta, ad perfectam operationem pervenire nequeat, donec in corpore humano à calore purificetur, comminuetur, & ad actum deducatur, quod raro citra læsionem ipsius naturæ fit.

Mineralia vegetabilibus præstare probant, quia fieri non possit, ut vegetabilia corruptioni obnoxia corpus humanum à corruptione vindicent, sicut mineralium quidem, maximè verò perfectorum metallorum spiritus faciunt, nullis corruptionib. obnoxij: accedit, quod plantæ vires suas sapissimè à spiritibus mineralibus nanciscantur, ideoque pro diversitate soli ac cœli easdem mutant. præterea omnes illi qui medicamentis vulgaribus curari nequeunt, mittuntur ad thermas & aquas medicatas: hæ autem abundant tum salibus nitrosis, aluminosis gemmeis, vitriolatis, tum spiritibus ac diversis substantijs metallicis, sulphureis, biruminosis, antimonialibus, mercurialibus, plumbeis, ferreis, cupreis & reliquis id genus, à quibus vires suas mutantur, quas natura liberali manu in hominum salutem varijs in locis abundè suppeditat. Insuper præstantiora mineralia, quia longius ab alimentis recedunt (venena excluduntur) & quia in terræ sinu abscondita, (quò præciosius enim

enim aliquid & carius, eò majore curâ munitur & custoditur) ne cuius statim pateant: ita aurum Arabicum & Ungaricum, quod in terræ visceribus reperitur, & magno sudore eruitur, melius auro Rhenano, quod in arenâ colligitur.

Qui ab alterâ stant parte, Paracelsicas pharmacothecas rejiciunt; existimantes medicamenta, purgantia scilicet, quæ alimentis & venenis sunt interjecta, & alterantia, esse præstantiora & tutiora, quæ naturâ nostrâ fiat familiariora, & ad alimenti naturam propius accedant, qualia quidem sunt vegetabilia & animalia, idèq; facilius esse uti vegetabilibus & animalibus, benignis & amicis naturæ remedijs, quàm metallicis adeo. noxijs & naturæ nostræ adversis.

A majoribus nostris. judicatum est infelix Hippocratis seculum, quod caruerit benignis illis remedijs, quæ felix Arabia nobis impertivit. Quis ergò furor, aiunt, inventis frugibus. vesçi glande? Mineralia enim, dicunt habere substantiam à nostrâ tam longè distantem, ut non modò *ἄσπερον τὸ ἴμμερον* non possit illam assimilare naturæ, sed ne vim quidem. eorum medicatam in actum proferre: Cui sententiæ adstipulatur Erasius, cum dicit: pharmaca ista magnâ violentiâ cogunt naturam vitiosos humores exturbare, sed ita interim vires debilitant ac prosternunt, tamque maligna posse venenatæ qualitatis vestigia relinquunt, ut nec illa sese colligere, nec impressas veneni reliquias abstergere possit. Hier. etiam Rubeus, ab aquis acutis, & ignis vi inimicam visceribus qualitatem, & admodum perniciosam communicari ait. Adijciunt insuper, Chymica esse

GALENICI

Felix qui  
cauté mi-  
neralibus  
utitur æ-  
ger Heur.

"

"

"

"

De distill.

corro-

corrosiva & violenta, inflammationes, subitas impressi-  
ones & alterationes causare, & calorem naturalem op-  
primere atque consumere; præterea dicunt illa nimi-  
um esse cara, minimamque eorundem dosin evidenter  
veneni suspicionem, præparandi verò modum igneam  
qualitatem arguere, sapissimèque morbos magnos so-  
pitos fuisse à Galenicis, clysteribus & alijs medicamen-  
tis, qui Chymicis curari non potuerint. Producent  
ipsi, & quidem speciosè Heurnium Medicum eximi-  
um, qui scribit, se coli cruciatus multoties placavisse  
anisi decocto, quos ejus oleo demulcere non potue-  
rit. Sic vir quidam magni nominis sapissimè ne-  
phriticis dolores solo radice althæa pulvisculo seda-  
vit, quos alij Chymicis suis mysterijs & astralibus phar-  
macis sedare non potuerunt.

In praxi  
med.

De destil.  
ol. & aq.

Similiter rusticus quidam apud Libavium, filiam  
suam epilepticam curavit lotio vaccino: an propterea  
lotium hoc alijs antepilepticis præstentius? (Sed auto-  
ritates hæ parum probant: singulare enim exemplum  
non detrahunt regulæ catholicæ, & ex accidente eventus  
non tollit naturam rei & substantiam. Fortassis Heur-  
nius de colicâ locutus est, quæ deterfione & anodyno  
simul indiguerit. Præterea contrarium statuunt alij  
quoque ἀντιπνευματικοὶ Doctores non minus celebres: Hie-  
ronymus Mercurialis dicit: Aquæ rectè destillatæ me-  
liores decoctis: licet enim in his habeamus facultates,  
adest tamen & alienum corpus, scilicet aqua. Cujus  
sententiæ subscribit quoque Dornkreilius. Manar-  
dus, Capivaccius & Saxonia dicunt olea esse fortiora  
extractis & decoctis; oleo enim cumini colicos, & oleo  
guaiac.

In præf.  
dispens.



guajaci multos curarunt gallicos, quos decocto curare non potuerunt.)

Clysteres verò, quos Deus sapientissimus hominibus primum monstravit per Ibin avem Ægyptiam (sic ut vena sectionem per Hippopotamum, & vomitionem per canes) aquam marinam rostro collòque oblongiore ipsam sibi retorsione facta immittentem, & sic intestina recrementis plena eluentem, sæpè id efficiunt, quod Chymicis quibusdam remedijs denegatur: id quod nec Ægyptios, nec Græcos, nec Arabes latuit, quorum unicum non rarò clyster erat morborum remedium, ad quod tanquam ad sacram anchoram confugerent. Multiplicem enim præstant clysteres in Medicina usum, siquidem lenissimè inferiora expurgant, superiora consequutione exonerant, viscera pressaque præcordia liberant, meliusque spirantia faciunt: vbi obstructions expediendæ sunt in inferioribus intestinis, & *σπύδαλα* protrudenda, tutissimè adhibentur; non rarò etiam lichiaticos, nephriticos, colicosque dolores sedant, præsertim à phlegmate vitreo manantes: non rarò æstus leniunt, dysenterica tormina & excretiones sistunt, diarrhœam & lenteriam astringendo amoluntur. Taceò quod nutriendi etiam vicysteres polleant, ut Langius & alij satis superque comprobant. Nunquid autem hoc videbitur absurdum? cum quidam solo panis odore ad tempus refecti sint, ut de Demetrio & Democrito Laërtius & Arsenius referunt.

Verum est, eosdem à Paracelfo & nonnullis pseudo-chymicis rejici, fortè nullà alià de causâ quàm quod illi

Gal. de venæ sect.  
ad Erasist.  
Plin. l. 8.  
c. 26.  
Æli. c. 29

Herod. in Euterp.

Clysterū laus & usus.

Gal. lib. 2. de loc. aff. Praxagoras.

Lib. 2. de tartaro.

illi nil nisi essentias, tincturas & magisteria usurpant, quæ in anum infundere illis turpe & naturæ injuriosum foret. At verò multi nunc temporis prudentiores facti, ab aviculis etiam nostris non sine magno dedecore enematum vulgarium & domesticorum, ut vocantur, (quorum varias Galenus ponit differentias) conficiendi modum expectant.

Circa usum clysterum casus cujusdam, quantum ego quidem scio, inauditi, quem meris clysteribus, divinâ coadjuvante gratiâ curavi, non pigebit mentionē facere, quippe paradoxum quiddam in se continebit, & plurimis lectu erit gratissimus. Est autem talis: Matrona quædam valde obæsa quatuor pepererat filiolas, quæ omnes primo ætatis anno elapso mediante Epilepsiâ, vitam cum morte commutârunt. Nec Medici nec mœsta mater caduci hujus morbi & interitus causam noverant.

Cum verò quintam enixa esset filiam, hæcque primum ætatis annum serè complevisset, eorundem motuum convulsivorum sese præbuerant indicia; mater itaque priorum damno sapientior facta, admodum fuit sollicita, meque in consilium vocavit, cumque de singulis, etiam de minimis, communi præceptore jubente, accuratè percontaret, mater se nihil observâsse aiebat, quàm grana quædam butyracea, instar pisorum & cerasorum copiosè cum excrementis permista, aliquoties fuisse excreta, qualia quinta quoque filia tunc temporis excerneret: ego itaque statim pingues hæc excretaiones epilepsiæ causam fuisse suspiciebar, rationemque tam granorum butyraceorum, quàm ipsius quoque suble-

In com.  
aph. 36. l.  
2. l. 6.  
Casus  
αξιολογος  
και εξε-  
μωμοισθι  
τ.

subsecuta epilepsia hanc excogitabam, ad quam eru-  
endam mihi vetula quaedam premendis caseis praefecta  
ansam dabat; quod scilicet magna sit differentia lactis  
ab hac vel illa vacca emulsi: quodque lac aliud alio  
magis butyraceum. Similiter rem cum mulierculis  
se habere existimabam, lacque lacte pinguius. Hoc  
itaque posito, infantes dum adhuc tenelli, solo pletun-  
que lacte materno & mollibus quibusdam pulibus pa-  
scuntur, ubi pinguedo ista lactis in alimentum infantis non  
cedit, sed in intestinis, tanquam partibus membranosis  
adeoque frigidioribus condensatur, atque in coli cellu-  
lis admodum profundis accumulatur, ibique latitans  
sulphureos & arsenicales halitus de se mittens, epilepti-  
corum paroxysmorum autor existit. Quod vero primo  
semestri pinguedo ista granulatim cum excrementis  
non excernitur, in causa est secum liquiditas & molliti-  
es: quamprimum vero infans juscula, carnes & alia so-  
lidiora comedere incipit, alvi feces duriores & compa-  
ctiores facte, cum materia ista butyracea in coli intestini  
cellulis contenta forciter aduniantur, majorique nisu  
excernuntur. Hanc novam de nova epilepsiae causa  
opinionem, praeter doctissimorum quorundam viro-  
rum iudicia, effectus ipse satis superque probavit; quin-  
tam enim filiolum talia quoque butyracea excernen-  
tem granula, & quosdam etiam leves perpeasantem paro-  
xysmos epilepticos, solis clysteribus abstergentibus &  
singulari quodam liquore hordeaceo auxiliante Deo,  
exoptatae sanitati restitui, qua etiamnum, gratia ejusdem,  
fruitur. Nemo autem mirabitur super hac re, qui no-  
vit non esse ullam in humano corpore particulam, in

Epilepsie  
causa no-  
va & ante  
haec inco-  
gnita.

quâ non possit generari aliqua qualitas maligna, quæ cerebrum petat, & epilepticos motus excitet, unde observata est a medicis probè expertis epilepsia proveniens à vitio digiti vel manus vel pedis.

Minado<sup>o</sup>  
Saxonia.  
Conjuncta  
medicina  
Hippocratica eũ  
Hermetica dicitũ.  
Morbi ex  
Tartaro  
vel resolu  
to vel coa  
gulato à  
priscis nõ  
cogniti,  
multò mi  
nus cura  
ti sunt.  
\* Ander  
nae<sup>o</sup>, Ma  
thiolus &  
Beaiveni  
us.  
\* Libavi<sup>o</sup>  
in Alch.  
triumph.

Ut verò de paulò antè commemoratâ controversiã nostram quoq; interponamus sententiam, affirmare non dubitamus, neminem jure elegantis Medici nostro ævo possidere titulum, qui non Hippocratis simul ac Hermetis legitimus hæres ac discipulus fuerit, qui non Paracelsica simul ac Aristotelica intelligat principia, Sal, sulphur, Mercurium, & materiam, formam ac privationem, qui non æquè intemperiem, vitiatam compositionem & unitatis solutionem, ac morbos mercuriales, sulphureos & salinos cognoscat: neminem insuper verum legitimumque sanandi modum assecuturum esse, nisi veterem illam cum novâ medicinâ junxerit. \* Nostra namque tempora non sinunt nos esse medicos bonos & absolutos sine Alchimia. Nec enim satis est urinam adspicere, ut quidam Medici miræ artis ostentatione elati, ex solius fœtidi lotij inspectione (quæ tamen fallacissima & nobilissima nostræ arti sola contemptum parit maximum) velut vaticinæ anus ex crystallo, de substantia & interna morbi causâ temerè pronunciare audeat, ac de egrotantis salute vel pernicie tanquam ex delphicâ Apollinis tripode vaticinatur, ne dicam perfrictâ fronte nugantur.

Scripta itaque Teophrasti non solum ad Hippocratis, Galeni & Avicennæ scripta rectius intumescuntque intelligenda magnum nobis præstant beneficiũ, sed ad hoc etiam conducunt, ut impostorũ & pseudo-chymicorum

rum

rum errores interno scire, eorundemq; absurdissimas opinionones, & ridiculas assertiones reijcere possumus: sicut enim verus Theologus omnium hæreticorum libros indefesso studio evoluit, ut blasphemias & impias eorum sententias refutare possit, ita verus quoq; Medicus utriusq; medicinae auctores perlegere, & bona apprehendere, mala verò reijcere debet; sic enim ægrotantium saluti, suæq; consulet famæ: nec ipsi à Chymicastro obijcietur, quod quibusdam obijci solet: ille nostra non intelligit principia, ergò cum illo disputare nequimus: contra negantem autem, ut ipse ait Arist. principia, non est disputandum. Fideliter ergò Hornius omnes commonefacit *Quidamq; his versibus:*

*Pseudo Galenistas fuge, per versosq; sophistas:*

*Audax nec placeat pseudochymista tibi.*

*Dedita sed Chymicis operis studijsq; Galeni,*

*Agmina sceleris: sic bene tutus ages.*

*Non tamen ullius jurandum in verba magistri:*

*Judicio gaudent liberiore Sophi.*

Medicus itaque auxilia medica eorumq; genuinum præparandi modura à Galeno & Paracolso, curadi verò methodum (sine qua curatio inepta planè & empirica) indicationum inventionumq; momento constantem à Galeno solo reperat, vel si prudens, sit *Teophrastum* quoq; consulat, cujus methodus rectè intellecta, rationi & experientiae etiam consentanea, & in morbis levioribus utatur Galenicis, in gravioribus spagiricis, vel promiscuè his & illis. Cum enim contra mures aut formicas bellandum est, suffecerint pygmaei vires: illi verò qui cum leone certaverit aut

Horat.

Mesues  
in Canõ.

Prudenti  
medico  
semper in  
animo  
sit, istum  
esse sapien-  
tiæ gradū  
ne ad me-  
dicinas  
fortes de-  
veniat, ni  
si ubi de-  
biles non  
contulerint.

Mufetus.  
Hippoc.

apro Ætologico, huic Hectoreâ manu aurigantium robo-  
re opus est. Extremi quippe morbi, extrema pofcunt  
remedia: & malo nodo malus applicandus est cuneus:  
ideò Paracelfus ad morbum ferreum jubet adhibere  
medicamentum chalybeum. Contra fi quis fecerit, in-  
ftar boni illius Lucionis erit, qui Herculi parvum, pra-  
milioni magnum induebat calceum.

In obser-  
var. med.

Lib. 4. E-  
pistot.

Ratum igitur esto; quod Medicus remedijs Chymi-  
câ industria preparatis, juxta Hippocratis præcepta u-  
furpatis, citius, tutius & jucundius graviores morbos  
percurare valeat, quàm alius Ludimagister Galenicus.  
Hinc Paulus Renealmus, inquit: morbi citò, tutò & ju-  
cundè debellari poffunt, fi præcipuè Galenicis præce-  
ptis chymica remedia veniant subsidio: & Mathiolus  
audet dicere, neminem medicum absolutum effe poffe,  
imò nec mediocrem quidem, qui in Spagirica arte  
non fit exercitatus. Et paulò post addit: Qui morbos  
chronicos sine metallicis medicamentis aggrediuntur,  
ij pferunq; re infectâ, cum magno & fuo & artis Medi-  
cæ dedecore defiftunt.

Ruland.  
Junior in  
pægym.

Et quis amabo ignorat, quod præftantiffimi quique  
noftri temporis Medici non folis chymicis, ut Pseudo-  
spagyri factitant, ufi fuerint medicamentis; fed quan-  
doque his, quandoque vulgaribus vulgò dictis Galeni-  
cis, prout ipfis ægro ex arte confuliffè vifum fuit. Imò  
Monarcha Spagyrorum Theophrastus æque his & illis  
curationes fuas perfecit, ut ex iis experimentis & cura-  
tionibus ejufdem videre est: Rulandus etiam fenior  
duo millia hominum lethaliter decumbentium utrius-  
que medicinæ remedijs restituit, ut centuriarum medi-  
cinali.



cinahum millenarius ejusdem geminus contestatur. Non dicam quot hydropicos, podagricos, epilepticos, quartanarios & Gallicos medicamentis ex utroq; fonte, Hermetico scilicet & Hippocratico haustis, Balthasar Brunnerus vitricus ac focer meus p.m. curarit, quorum non pauci etiamnum sunt superflites, & exoptatâ valetudine fruuntur.

Tutius verò est ijs uti medicamentis, quæ minus seditentia naturam, contra morbum pugnant, maximeq; juvant, sive sint mineralia sive vegetabilia, & quæ sunt in usu frequentiori, ut Trincavellius suadet, & sæpius fuerint experta, atque probatissimorum Medicorum modernorum & antiquorum experientiam sequi, neque ex usu novorum medicamentorum sub quodam secretorum prætextu favorem & auram popularem adflectare. Novisse enim debet quilibet Medicus, quod omnes antiqui in hoc consentiant, medicamentum id, quod plures experti sunt, & naturæ est familiaris, illi esse longo intervallo præferendum, quod non est experientia comprobatum. Prudenter Hærnius: Prudentia remedia, id est senescencia, sive sint Galenica sive Paracelsica, quæ ætatis temporisque ignem ac injuriam sustinere potuere, imò quæ inde, uade alia cecidere, gloriam retulere, amplectamur.

Ubi enim de salute humanâ agitur, non standum uniuscujusque judicio, sed eorum qui autoritatem longo tempore sibi compararunt, ut Jurisconsulti faciunt, qui in judicijs non nisi communem probatissimorum virorum sententiam sequuntur.

Tutissimum verò est uti ijs quibus delinqui non potest,

Lib. 1 de  
compof.  
med. c. 15.

Galen. 4.  
meth.  
med.  
Damasc.

”

”

”

Cesalpin.  
in pract.  
med.

cest, ut Diocles Caristhius Medicus eximius ad regem scripsit Antigonum, qualia sunt illa quæ lentè paulatimque affectum depellunt, nullo aut certè quam minimo corporis & virium dispendio, nec ullà qualitate noxiâ in corpus inductâ: nunquam enim medicus pharmacis uti debet, jubente Galeno, quæ mortalibus noxam inferre possint.

Quantum verò ad medicamenta chatarica, non cõsentio cum nostris Chymicastro, qui in quâcunque alvi constrictione & levi evacuatione, gulæ potius & palato litare studentes, quàm Diva Hygiea, statim ad mineralia confugiunt, Mercurium scilicet & Antimonium, malitiatque uti muscerdâ Paracelsi, quàm Cassiâ Galeni.

Quoniam autem non nego, & ab artificibus rectè tractata, benigniorem energiam nancisci posse ipsiis dactydiatis, & colocinthiden, Turbetam, Elleborum, Elaterium pro basi constituentibus medicamentis, sed æquè benignam ac ratam, atque Manna, Cassia, & Sena, nemo mihi persuadebit. Illorum enim unius grani pondere homini plus nocere, quam horum semenciâ, possum. Mercurius insuper & Antimonium, quocunque etiã modò præparata, inter mochlica & vehementia referenda sunt Cathartica, quod ex solâ etiã dosi, & vi vomitoriâ, à spiritibus Mercurialibus & arsenicalibus promanante, quâ rarò aut nunquam carent, ommissis alijs rationibus compluribus, conijciendum. Hæc enim palato semper grata, saluti rarò: sapè enim ad eò naturam conturbant, & tantopere exagitant, ut omni, quâ potest, vi, susque deq; se exonerare cogantur. Quoniam verò illa ad altiora à Deo destinata sunt, vehe-

Hipp. 2.  
aph. 51. τὸ  
κατ' ὀλί-  
γιστον ὀφθα-  
λμοῦ.  
Gal. 10.  
simplic.

Quor-  
sum di-  
serimen  
intermi-  
tia & ve-  
hementia  
Medica-  
menta.

vehementior erramus, si tam generosis medicamentis abuti, & fortissimas alviferas ipsidē unō momentō quasi e-  
ducere velimus, cum alia longē benigniora, ipsō Quer-  
ceranō attestante, huic finī destinata, nobis suppetant  
remedia, ut Manna, Senna, Rhabarbarū, quod hepatis a-  
nimam vocat Mesues.

Malimus ergō elementiorib⁹ quandoque uti reme-  
dijs, modō tollendo malō idoneis: Violentis enim Me-  
dicamentis non temerē utendum esse, præcipit Plato in  
Timæo, & longē ante cum Hippocrates (in Epistolâ ad  
Crætevam) qui Democritum suum Achateæ Elleborō  
curare noluit, affirmans, nullum esse medicamentum  
solutivum, quod non deprædetur aliquam partem de  
viribus corporis nostri.

Et Avicennas Arabum princeps dicere solitus est:  
Medicinæ purgativæ licet non sint venenosa, eas tamen  
bibere, natura valdē laboriosum est. Plutarchus verō in-  
quit: *οὐ δὲ πρὶ τῶν κατακονδίων ἐκταράξαι διὰ φαρμακτίας φέει.*  
*ἔρσασα, ἢ ὀφ' ἰκκῆσαι τὰ ὑποκίμωια, πλείστα ποῖσι πρῆξιαι ἢ*  
*ἰσχυροί.*

Id quoque Prisci non solū diligentissimē tradide-  
runt, & posteriores religiosē observarunt, sed & experiē-  
tia quotidiana, optima scilicet Magistra, debitē confir-  
mavit, ut à purgantibus violenter, & enormiter trahen-  
tibus, sedulo caveamus: siquidem nihil viribus  
demoliendis virulentius, nihil morte propinqui-  
us his esse possit, quæ cordis robur confringant, spi-  
ritus consumant, mentem stupefaciant, humores  
conturbent, sitim, nauscam, & tormina pariant, ca-  
lorem vegetum mutant, viscera omnia pessun-  
dent,

Nō unō,  
at crebris  
deciditur  
ictibus  
arbos.

Mitiora  
purgan-  
tia è pti-  
mâ cor-  
poris re-  
gione:  
Medio-  
cria è va-  
lis majori  
bus, Valē-  
tiora è  
corporis  
habitu, è  
singulisq̄  
partibus  
evocant.

Hipp. 2.  
aph. 36.

Gal. lib. 2.  
c. 12. de  
vict. ra-  
tione.  
Actuar.  
lib. 3. c. 7.

Mitia gra-  
ta magis,  
mitia tu-  
ta magis.

Aristot. 1.  
Reht. c. 1.  
ἡ ἀσπίς τοῦ  
ἐν γαστρὶ,  
καὶ τὸ ἀρε-  
τῆς, ἢ τῆς  
βλάβου  
τῶν μέλι-  
σαι, καὶ ἡ  
μυρία  
ἀδύνατος.

dent, & sæpe gravissimis morbis, imò letho ipsi, occasio-  
nem præbeant. Sic ergò in Catharticeis vehementiori-  
bus & parvâ dosi, cautio requiritur magna, industria sin-  
gularis, præmeditatio acris, exercitatio longa, iudicium  
limatum, & examen perfectum, si modò medicus  
piè & rectè mederi velit.

Concludamus igitur, nunquam, nisi summâ postu-  
lante necessitate, & quando nimis altè fixas morbi radi-  
ces habent, Antimonialibus & Mercurialibus purgatio-  
nibus utendum est.

Et hæc de abominabili medicamentorū Chymico-  
rum usu dicta sunt.

Quoniam verò res pretiosa propter abusum non  
damnanda, multò minus tollenda: & nulla est scientia  
adeò honesta, adeò casta, adeò sancta, quin nævis qui-  
buldam interdum detormetur. Si enim ex abusu quæ-  
que æstimanda & ponderanda veniant, facile Juris pru-  
dentiam, Medicinam, & ipsam Theologiam damnave-  
ris. Vidimus enim nostrò avò sartores, sutores, fullonès,  
Naccas, aliosque ejus farinae homines, publicum sugge-  
stum ascendere, & quæ non didicerunt, profiteri: imò,  
quod manus est, regnum cœlorum, ad quod ipsi accessum  
non habebant, alijs polliceri.

Mitto Jurisprudentiæ ulcera, quæ nonnullis non ni-  
si licitum putatur latrocinium: Prætereo Medicinæ  
Carcinomata, quibus hoc tempore nihil contaminati-  
us, nihil puridius: dum passim, quod medicorum est,  
garrula anus, olidus Balneator, audaculus tonsor, perfidus  
Judæus, verbosus sophista, & temerarius Paracelsi-  
sta, sibi vendicant.

Sedu-

Seductorem Theologum nisi post plurimorum perniciem; Imperitum Advocatum, nisi post causas clientū incitiā suā sapius perditas: indoctum Medicum, nisi post multorum neces quilibet non facile dignoscet. Quis tamen veram Theologiam, Jurisprudentiam, rectum & legitimum Medicinæ usum, vel aliam quamcunque scientiam abominetur & damnet? Spero itaque me Æthiopem non lavaturum, si de verò medicamentorum Spagyricorum usu pauca dixerō. Hic autem consistit in rectā preparatione, & legitimō utendi modō. Quamvis enim Medicina artificiosè satis sit preparata, peccetur verò vel in exhibendi modō, vel in regimine utentis, irrita erit omnis medicamenti actio. Non enim satis est, Chymiatrum suum fecisse officium, nisi suum quoque ægrotus, suum astantes, faciant, sintq; externa ritè comparata, ut præsupponit Hippocrates in principio suorum aphorismorum, qui secundum Suidam ἀνθρώπων ἰσχύς ἀλλοτρίη οὐκ ἔστιν.

Ad veram autem preparationem pertinet efficiens, Materia, ejusdemque electio, correctio, (in quā majores nostri plurimūm sudarunt, citra hanc enim panis etiam & vinum, præcipua alimenti fereula, nobis noxia & perniciosa forent) nec non artificiosa præparatio. Hæc si omnia concurrant, legitimè disponantur, perficiantur ac administrentur, exoptatus sequitur effectus, morbus enim abigitur, sanitas verò recuperatur.

Verūm hic quæstio obiter incidit, utrum Doctore, salvo suo honore & existimatione, licitum sit præparare medicamenta.

Aristomacho Solensi parum præsidij ab cruditione

Rectus usus Medicamentorum Chymicorum consistit ἐν τῇ οὐκ ἐλαττωσάμεν ἰσχύϊ ἰσχυρῶν. Hipp. I. lib. aph. I.

ἢ οὐκ ἐλαττωσάμεν ἰσχύϊ in quibus consistat.

Licet autē medico Doctore εὐτοχῆς ἔργου medicamenta præparare.

ne solidâ partum erat, dum in muscarum naturâ investigandâ, pulicumq; saltibus metiendis sexaginta annos insumfit: non abfimiles isti delicati, & solis cogitationibus incumbentes Medici, qui ignominia esse ducunt, proprijs manibus forcipes ac carbones tangere, fornaces struere, atque medicamenta præparare, cum tamen Anatomica tractent cum magnâ voluptate, quæ videntur longè abjectiora, si mea me non fallit opinio. Quid sordidius, quàm cõtemplari elephatica cadavera, ulcera Gallica, & carcinoma purulenta? quid turpius & foetidius urinis, stercoreib. sputis? & tamen illis upupis plausibilia hæc sunt, quàm limus & fumus.

Multi Reges & Principes varias præparaciones & compositiones medicamentorum suis manibus elaborarunt, illasq; suis nominibus, tanquam à se profectas, insigniri voluerunt. Qualia sunt Mithridatium, quod Rex Ponti Mithridates: Philoniũ, quod Philo: Electuarium Justinum, quod Justinianus, & id genus infinita alij excogitarunt, elaborarunt, proprijs suis nominibus notarunt, proprijs manibus confecerunt, quibus in dies ipsi utimur. Augustissimum nostrum Cæsarem Rudolphum licebit adducere, quem publicâ famâ passim constat, artem Chymicam impensè amare & excolere. Sitalium Magnatum vestigia sequerentur delicatuli isti Medicelli, & secreta sapientissimæ Naturæ indagarent, forte fumo os opplerent, lutò annulos aureos polluerent, carbonibus tenellas manus læderent & obsuscarent. Ut taceam ingentem animi voluptatem, & summam utilitatem, quæ ex hujuscemodi laboribus & arcanorum perscrutatione oriuntur.

Dicite



Dicite quaeso mihi, quis Hippocrati, Galeno, Avicenna, & reliquis Medicinæ principibus fuit Pharmacopæus? Quis ergo non mavelit cum Galeno, Theophrasto, Matthiolo, Severino, Quercetano, Turqueto, Platero, Brunero, alijsq; Hermetis nepotibus, principibus etiam & Magnatibus fumum, quam cum illis Uroscopis & κηροφόροις seu σκατοφόροις (ut jocosis lepidissimi Aristophanis utar verbis) sterco & lotium olfacere, & in laboratorio, quod vocant, desudare, cum ipsemet etiam Galenus hoc suadeat in libro de Antidotis, qui etiam Theriacum, Imperatoribus Antonino & Severo sic jubentibus, suis disposuit & perfecit manibus.

Si verò Practici Chymiatrum propter varias occupationes sæpè laboratorii frequentare, laboribusq; Chymicis sedulo præesse nequeant, candidis potius & solertibus Pharmacopæis, quam circumforaneis istis ardelionibus ac Pseudochymistis, arcana committat, illorumq; opera medicinas suas cõficiant, nisi oleum & operam perdere velint.

Efficiens itaq; sit Chymiatrum, à naturæ lumine genitum, vir bonus, non avarus, castus, congruus, fidelis, veritatis amans, in arte peritus & exquisitè doctus, ut omnes suas actiones, imò omnia quæ profert, dicta, firmis & plausibilibus rationibus stabilire possit. Ut enim non audiat Jurisconsultus, qui loquitur sine lege, sic non audietur Chymicus, qui sine ratione aliquid affirmat: quin imò oportet ipsum esse providum, prudentem, ac diligentem, nisi spe sua, quod opinione ipsa celerius fieri potest, frustrari velit.

[Hip. in lege sua, in medicò requirit naturam, doctrinam, locum studijs aptum, institutionem à puerò, industriam, tempus. Gal. per multa recesser in lib. de cõst. artis medicæ, quæ requirantur ad medicum præstantem. 1. de natura & cõst. te

In Pluto.

Efficiens rectæ præparationis.

Parac. de Podagrâ. Has proprietates requirit in Chymiatrum Paracel. in pagagr. 1. tr. 4. de propriet. medic.

2. *Γενεσις*. 3. *επις Θελοποιήσεως*. 4. *Πρόβιτας*. 5. *Cognitio methodi*. 6. *Exercitium methodi*.]

Heroph.

Talis Trismegisti meretur nomen filij, & in oratoriô & laboratoriô cum fructu *χημικῶν ἔργων*, i. e. Chymica & salutaria remedia præparare potest, præsertim si electio & correctio materialis subjecti accedat.

Materia præparanda.

Materia verò Chymica sit selecta ac benigna: Maligna ac vœnenata, quam ex signaturâ & anatomia internâ Paracelsus: ex effectis verò Mesueus dignoscere docet, quantum fieri potest, vitetur: licet enim nihil in totâ rerum universitate tam malignum sit, quin in se aliquid commodi occultatum contineat: ut ex viperis, bubonibus, ac scorpionibus apparet; Venena insuper arte & Vulcanô facillè corrigi possint, remanet tamen plerumque aliquid, quod ortus sui testimonia ferat: arbor enim putrida non fructus salubres, nec spina uvas producere potest.

Mat. c. 7.

Fontes  
Materiæ  
medicæ.

Gal. 6.

simpl. 1.

Materiæ  
medicæ  
minerales, eæque  
insigniores.

Par. in tr.  
de philo-  
sophiâ, l.  
1. de ar-  
enicô.

Illam igitur materiam tam simplicium, quam compositorum medicamentorum ex vegetabilium, animalium & mineralium familiâ depromi, nemo non novit.

De Vegetabilibus & animalibus nulla est controversia: Mineralia verò à plurimis planè reiiciuntur, & naturæ humanæ insensibilissimi hostes proclamantur, præsertim verò Mercurius, Antimonium, Vitriolum, & Arfenicum. Ultimum hoc propter corrodendi & putrefaciendi facultatem deleterium esse, nullus ibit inficias, quippe cum drachma una ejusdem, equum quemlibet interimat, & hac de causâ intrinsecus usurpari, nullo modò debeat. Mercurius verò crudus nequaquam est virulentus, cum plurium testimoniô, à multis innoxiè

xiè potatus & ab Arabibus & Græcis ita crudus in medicamentorum compositione usurpatus sit, atque in Carinthiâ & Carniâ vicinisque locis puerperis ad facilitandum partum, nec non in Iliacâ & tincis alvi propinetur, & exterius quoque applicatus, pesti, alijsque pluribus affectibus non parum conducatur. Si hydrargyrum esset venenum, ut multi opinantur, Illustrissimus heros Georgius Marchio Brandenburgicus, qui Onoldini noctu valdè situbundus integram lagenam argentò vivo repletam, epotavit, repentinâ morte periisset, ut & omnes illi Galli, quos Botallus pilulis ex solò hydrargyro crudò confectis curavit. Mercurius, modò extinctus sit, interius haustus, nocivus non est, ut sentiunt Gilbertus Anglicus, Avicenna, Fallopius, Rondeletius. Massa, Cardanus, Agricola, Palmarius, Ardoynus, & Monavius. Matthiolus, Brassavola & Augenius dicunt, Mercurium vivum esse venenum valdè medicamentosum, eoque nos posse uti sine omni periculò, in lumbricis, & partu difficili, imò, adhibitâ cautione & diligenti circumstantiarum consideratione, etiam in colicâ, Apoplexiâ & Epilepsiâ, præsertim, quando alia medicamenta parum aut nihil prodesse videbuntur. Si itaque crudò licet uti, quidni utemur præparato, qui dubio procul artificiosâ illâ correctione vires longè præstantiores acquirat.

Subium Parisienses Medici appellant inventum Cacodæmonis, existimantes, ori ventriculi esse inimicissimum, & in venas rapturâ singulas corporis partes vellicare ac lacerare. Matthiolus verò & alij multi vocant manum Dei, præsertim in deploratis pituitosis,

Theoph.  
in de Cl. 3.  
Vigont.  
Erasmus  
Rudeus.  
Jordâus  
de pestis  
phenom.

Mercurij  
vulgaris  
spiritus  
frigidus  
etiam  
hominem  
longè  
remotum  
paralyti-  
cum: spi-  
ritus verò  
ejus cali-  
di inter  
destillan-  
dum, vici-  
num in-  
ferni capi-  
tis ardore  
afficiunt.  
Mussetus.

ac melancholicis affectibus, & chronicis, ubi tota massa sanguinea in universo venarū ambitu corrupta, & multorum morborum seminarijs referta est. Illi procul dubiō venenum, hi verò antidotum esse arbitrantur, quorum opinioni adſtipulantur Myreſus & Arnol'dus, qui Antimonium cum Caſtoreo miſtum, contra vertiginē, apoplexiam & paralyſin antidoti loco præſcribunt. Similiter quoq; Antonius Fumaneillus & autor Roſæ Anglicæ ſtubium in Epilepiâ commendant.

ſ. v. d.

Antimonium vitrificatū, quoniam mera eſt Saturni marchasita, in ſe ꝓ arsenicalem & ſulphur auripigmentale habens, omnis venenatæ qualitatis nequaquam eſt expers: per philoſophicā verò elaborationē plurima ſelectiſſima eaq; utiliſſima ex ipſo eliciuntur remedia, propter ſulphur videlicet Baſilicū, quod habet incōbuſtible, ſulphuri ſolis nō abſimile, ut infra dicem⁹. Damnū itaq; quod ſapē ex uſu præpoſterō ſtibij & aliorū metallorum ac mineraliū emergit, κλισμβεσινός fit, nec Antimonio, ſed imperito adſcribendum Medico.

ſ.

Vitriolum ejuſque ſpiritum multi reiſciunt, clamitantes non eſſe medicamentum eſurinum, ſed calidiſſimum, ſummoperè deſiccans, materias excrementitias in ventriculō congelans, cruſtas inducens, hominē exurens, ſtomachum penetrans & erodens, atque ſoramine factō, ut in pannō ſolet, morti occaſionem præbens: Hi verò neſciunt, multa extrinſecus adhibita, cutem exulcerare, ut allium, ſinapi, cantharides, atque erodere, ut acetum, ſuccus citri & limonium, ſpiritus mellis &c. quæ æquē ac ſpiritus vitrioli, metalla exedunt, & tamen ſtomachus ſine noxâ recipit, & ope innati, adjuvante epatis

tis

tis & cordis calore, domat. Sic humores excrementi-  
tij, bilis flava, atra, æruginosa, & p. tuita acida in terram  
effusa, eam fermentant, & in bullas attollunt, obviaque  
quæque arrodunt, & tamen corporis partibus internis  
nihil nocent.

Si Hippocrates ex Cantharidibus potionē hydropi-  
cis propinat, & Dioscorides crudū vitriolum, quod ipsi  
tamē & Galeno erodentis ac septicæ proprietatis est par-  
ticeps, vermibus enecandis exhibet, quis non tutius vi-  
triolo philosophicè præparatō uti mallet.

Arsenici verò virulenta qualitas per fixationē, mor-  
tificationem & reverberationem ita mulceri potest, ut  
ex ipso etiam salutaria admodum medicamenta con-  
fici possint, præsertim ad usus externos, ulcera phagæ-  
denica, Chironia, gangrænas, &c. & ad amuleta in pe-  
ste, quæ multi cum Peripareticis respuunt, nos verò  
cum Platonis approbamus, ut alibi demonstravimus:  
Quin etiam correctum & Hermeticè præparatum, ex-  
perientiâ ipsâ teste, intrinsecus quandoque, & quidem  
tutò sumi potest, præsertim cum non solum Mesues,  
Trallianus, Egineta & Aetius ipsius externum & inter-  
num usum approbent, verùm etiam Myrepsus eò utatur  
crudò in Antidotò Persicâ, & in antidotò Musæ A-  
pollonio adscriptâ. Avicenna etiam illud intrinsecus  
propinat, nec non Galenus cum Galbanò illud suffitu  
attractum tussientibus præscribit.

Quanta autem sit materiæ Chymicæ, id est, minera-  
lium, vegetabilium, & animalium differentia, pharma-  
copæi & Chymici solertes norunt, vel saltem nosse de-  
bent: quantum enim, gratiâ exempli, differt Antimoni-

um

Lib. devi-  
ctus rat.  
Lib. 5. c.  
74  
Lib. 9. de  
simp. fac.  
Parac. de  
Arsen.

Amuleta  
Arsenica-  
lia maxi-  
mè effica-  
cia repe-  
rissè dici-  
tur Pon-  
tifex A-  
drianus.

9. Med.  
loc. c. 5.

Materiæ  
præparã-  
dæ ele-  
ctio.

um ab Antimoniò, sulphur à sulphure, Mercurius à Mercuriò? quoties enim hic plumbo adulteratus est? optimus quidem ex Hispaniâ transportatur & Germaniâ, quem cochleari argenteò excipito, & supra candelam vel prunas exhalari permittito: mox enim in fumum est abiturus: qui si argentum aureò colore tinxerit, purus: si nigrò vel fuscò, impurus & malignâ qualitate præditus habetor.

Sic Camphoram probabis, si super panem similaceum calidum posueris, & illa fluxerit, bona: sin minus, nullius erit momenti. Spiritum verò vitrioli, cum aliquot ejusdem guttulas in cyathum vinò plenum stillaveris, & spiritus ebulliendo sursum se allevet.

Antimonium, verum auri balneum, optimum est, quod intus acutum, longum atque rutilans.

Sulphur optimum, flavissimum: Rubri enim coloris; multum habet arsenici & Realgaris.

Tartarum optimum, quod frangendo nitescit.

Turpetum optimum, albissimum & gummosum.

Opium optimum, Thebaicum, & quod ex Cairò advehitur, albicans.

Coralli rutilantes optimi, caliginosi pessimi.

Quantum differt Helleborus niger à Consiligine, quæ tamen vulgo pro verò usurpatur helleborò: videat etiam, ne cadat iudiciò, qui extractò consiliginis, locò Hellebori utitur: æger enim magnâ sui perniciæ discrimen est observaturus.

Quanta quæso est diversitas menstruorum, quibus ad pleraque mysteria Chymica necessariò indigemus: quot aquæ fortes, quot Cæsares & regis, quot denique

CORRO-

Camphora  
51

Paracell.  
in aurorâ.

Roll. Bas. Chym.

Mesue.  
Galen.



corrodentes spiritus & acerrimi liquores usurpantur pro menstuis, quibus Pseudochymici suas extractiones, tincturas, & magisteria conficiunt.

Rationem itaque Chymicus consulat, & experientiam, duo scilicet electionis Medicinæ instrumenta, & eligat mitiora, ut serum caprinum, spiritum vini simplicem & tartarifatum, quo nullum reperitur menstruum ac dissolvens generale præstantius, præsertim in extrahendis essentijs catharticis: aquas destillatas, quas succo limonum vel citriorum, spiritu vitrioli, vel acetomontanò acidulas & efficaciores, ac spiritu tartari correctiores reddere potest. His addamus spiritum mellis & Terebinthinæ, succum citri, vel etiam acetum destillatum: quæ licet acredinis ac corrosionis etiam non sint expertia, tamen artificiosâ lotionè aquarum simplicium & compositarum ita possunt corrigi, ut tutissimè sumi possint. Ad hoc institutum inserviant quoq; spiritus Juniperi, Guaiaci, phlegma vitrioli, hydromel vinosum, vinum Canariæ, succus pomorum porsdorfianorum, & menstruum cœleste, quod secundû Quercetanum est ros Mensis Martij, cum suo sale, Mannâ.

Materiæ Chymicæ corrector optimus omnium consensu est Vulcanus, qui illam verè purificat, (purificatio autem remediorum, genuina est correctio) & prætereaque ea, quæ Pharmacopæus suis corrigentibus, ipse igneò suo sputò præstat. Non pauca sanè ignis commercio evadunt mitiora ac meliora, quod tamen multi inficiantur, ut Chalcitis, lapis phrygius, Vipera, & id genus alia, & multa medicamenta, quam diu veterem suam obvineat naturam, acerrima & corporibus nostris

ὁ λόγος  
ἢ περὶ  
δυσκριτικῆς  
καὶ δυσ-  
σκέλης τῆς  
ιατρικῆς.  
9. meth.  
c. 6. & 13.  
method.  
c. 11.

ἢ περὶ  
Corre-  
ctio ma-  
teriæ me-  
dicamen-  
torū chy-  
micorū.  
Galen. ad  
Pison.

inimica sunt: domita verò ignis violentiâ, curationi fiunt congrua. Medicamenta igitur acria ustione semper frigidiora fiunt, quæ verò mitiora sunt, ustione acriora evadunt, ut rectè sentit Valeſius. Sic Mercurius, Antimonium, Arſenicum, & alia quævis erodentia, maximeque venenata metallica & mineralia, Vulcani benevolentia salutarem vim nanciſcuntur. Hæc ita intelligens Muſetus, audacter pronunciat: Nullum ex Univerſo naturæ penu venenum eligi poſſe, quod poſt factam in igne fixationem bibere recuſaret. Non raro tamen alia quoque corrigentia ſunt neceſſaria, non tantum ut venenoſitatem exuant, ſed ut partes, ad quas appellant, aut inoffenſè permeent, aut vis purgandi languida excitetur, aut eſſranis refranetur: ut ſi eſulam velimus extrahere, ipſam ſerò caprinò, ſi Elaterium & Colocynthiden, ſuccò Cyroniorum, oleò amygdalarum vel butyri, & vinò generoſo, ſi helleborum nigrum, vinò Canariæ corrigamus oportet. Sic Scammonij lenta ac viſcoſa malignitas, quæ alioquin adhæſione ſua in ventriculi tunicis tormina & cruciatus excitare conſuevit, imbibitione ſucci roſarum pallidarum, & cydoniorum, aliquoties reiteratâ, vel etiam oleò vitrioli diſſipatur ac corrigitur. Sic vitium ſorum Antimonij vomitorium, à ſuo ſale proſiliens, ſale marinò, in mortariò ligneò corrigitur. Sic Opij malignitas, quàm à proprio habet ſulphure, deſcò ſulphure acetò vini, quod verum ipſius correctorium, compeſcitur. Sic ſulphur per ceram optimè purgatur, ejuſque faſtor prohibetur, ſi lentò igne diſſolvatur, & in ſpiritum vini infundatur, atq; iterum pulveriſetur. Sic Mercurius ſublimateſ cum ſale

fuſò

Lib. 9. eò.  
troverſ.

CORRIGEN

Exh.

Zvvinge-  
rus.

ſlor. b.

Querce-  
tanus in  
Sclopeſ-  
tariò.

fusò ita corrigi ac mulceri potest, ut drachma una ejusdem innoxie dari possit.

Quo etiam vis & efficacia in quibusdam admodum obtusa & languida sollicitetur, quandoque acria quædam, ut aromata vel salia addere cogimur, ut plerunque cum extractis fieri assoler. Sic Rhabarbaro canellam, Cnico cardamomum, aloë nucem moschatam, & mastichen, agarico turpetho & sennæ Zingiber admiscemus, non solum ut malignitas ipsorum recundatur, sed etiam ut facultas attenuandi & incidendi adaugeatur, & vis purgatrix tardior, celeretur. Præcedente hoc modo materiæ electione & correctione, feliciter sequitur præparatio, præsertim si artifex omnium instrumentorum destillatoriorum exactâ & exquisitam habeat cognitionem: Opificem enim artis suæ instrumenta ignorare turpe foret.

Parac. de tartaro.

Beneficio namque instrumenti cujusdam veneri liquores balsamici ex omnibus rebus etiam aridissimis eliciuntur, Beneficio instrumenti Martij oleum & spiritus vitrioli fit dulcissimus. Beneficio instrumenti figlini ex antimonio extrahitur liquor acidissimus: Beneficio instrumenti vitrei flores stibij omnium colorum producuntur; Beneficio instrumenti, ex saccharo colocynthis & ex colocynthite saccharum conficitur: Beneficio instrumenti ex sale oleum dulce, & ex corallis aqua ardens elicitur: Beneficio instrumenti sal fixum fit volatile & è contrâ; beneficio instrumenti aër, ventus & radij solares capi & cœniri possunt, pro menstruo quòdam omnia dissolvente metalla in vola manus. Et sic innumera alia Chymix mysteria unius instrumenti ope indagari possunt.

Pyro-

Spagiro-  
rū πυρο-  
χμια quorū  
constet  
gradibus.

Agrius. 3.

4.

πυροχημια  
αε χυμια  
κινησινστρο-  
μεντα.

Athanos.

Pyronomia quoque maximè est necessaria. Sciat itaque Chymicus ignem scitè regere, ejusdemque gradus quatuor, quorum primus lenissimus, & sensum tactus delectat, adeoq̄ue digestioni, circulationi & putrefactioni, secundus fortis, sine manifesta tamen sensus læsione, destillationi, sublimationi, coagulationi & stratificationi, tertius fortior qui sensum subito lædit & cementationi, exaltationi & colliquationi, quartus deniq; fortissimus, qui sensum destruit adeoq̄ue reverberationi, calcinationi, fusioni & liquationi accommodatur, cautè ac solerter observet.

Magnum enim habent operæ precium, Fornacum structuræ, digestionum leges, ignium administrationes, & vasorum idoneorū ad aptationes, ut Paracelsus ait.

Fornacum multæ sunt species, quæ pro varia forma & usu sua sortita sunt nomina, variæque ad industrijs artificibus cotidie excogitantur, inter quas tamen notiores & commodiores, fornacula, balneum, fornax vesficaria, cacabaria, desensoria, anemia, furnus Acedie, reverberij, Athanos: quæ ab alijs etiam Neptunus, Mare, Zona temperata, venter equi, & struthiocameli, nidus Gallinæ indigitantur.

Varia itidem conceptacula & vasa destillatoria, ut cucurbita recta & retorta, bacia, matracium, pelicanus, phiala, ampulla recipiens seu receptaculum, ovum philosophicum, aludel, campana, alembicus cæcus & rostratus, olla, ahenum, catillus, vesica, catinus, & catinò affinia vasa, ut conchæ, cochlearia, galeæ, lebetes, acetabula, & id genus alia.

In hisce fornacibus & instrumentis destillatorijs omnes Chymicorum operationes commodissimè perfici possunt, quorum cognitio & usus, *ἔντροφῶν*, usu, & exercitatione potius, quàm descriptione addiscitur, quemadmodum etiam variæ destillationis formæ & Pyronomiæ leges, quæ vix præceptis comprehendi possunt.

In præparatione itaque (quæ Gebro in investigatione perfectionis, est superfluum demtio, absentium suppletio, & perfectionis immissio) medicamentorum tam simplicium quàm compositorum, ipsò iubente Hippocrate, corpora heterogenea vi ignis solvantur, homogenea coagulentur, pura ab impuris secernantur, utilia ab inutilibus separentur, & utilia quandoq; jungantur, misceantur, atque salucifera ac efficacia, quantum fieri potest, pura & emundata dentur. Si enim venena etiam in rebus optimis: [in Viperæ enim capite, gratiâ exempli, est venenum, in corpore medicina: e contra in bufonis corpore virus est, in lapide capitis antidotus: Aranca item summum est venenum, & tamen summum arcanum in febribus & quartanâ] & in toro bove vix octo libræ liquoris essentialis: in 120. granis Rhabarbari, 80. ociosa non purgantia: in crocj integri librâ unâ, decem veneni uncia deprehendantur: [Crocus facit maniacos, Paracels. de Lunaticis. Crocus extra modum sumtus, lethalem infert vim. Fernel. lib. 5. Method.] atque auri uncie quinque vix auri drachmam unam, & corallorum libræ decem, vix libram unam contineant: Quid in opio, (quò Licinius Cæcinnæ pater se interfecit) helleborò, colocynthide, Mercurio, Antimonio, Arsenicò, & similibus reperiemus, in quibus non quidem *πολλὰ*, ut in Ægyptiæ pharmacò, sed *παῖσα μὲν ἰσθλα μίμγμῖσα, πολλὰ δὲ λυγρὰ*. Non imme-

Artificio-  
sa præpa-  
ratio ma-  
terix chy-  
micæ.

Galen. ad  
Pisonem.

Paracels.  
in cheir.  
min. li. 2.  
Par. in pa-  
ragr. tr. 3.  
de Alch.

Plin. lib.  
20. nat.  
hist. c. 18.  
Homer.  
Odyss. 8.

ritò igitur homogenea ab heterogeneis separabuntur.

Communes atque vulgares modi præparandorũ pharmacorũ.

Præparatiões Chymicorum propriæ quæ sint.

Effigies commemoratũ operationũ.

Ad hæc autem omnia ritè præstanda, variæ pharmacopæis inserviunt operationes, videlicet maceratio, decoctio, infusio, expressio, pulverisatio, trituratio, mixtio & conservatio, & hæc omnes à vulgaris pharmacopæi industriã dependent. Nonnullæ verò aliæ operationes ad præparaciones medicamentorum peruitiles ac elegantes ab arte chymica, mutuãdæ veniunt, quales sunt, fermentatio, destillatio, circulatio, digestio, calcinatio, sublimatio & fixatio. Hisce septem operibus tanquam organis necessarijs *Ars spagyrica transmutationes instituit, essentias ex claustris naturæ extrahit, ac magisteria sua perficit.*

Destillationis differentiæ potissimum quinque sunt: sumuntur enim vel à rebus destillandis, vel à differentia liquoris stillaticij, vel à materia & forma vasorum, vel à vasorum situ, vel etiam à gradibus ignis. Complectitur autem sub se tanquam succenturiatas, exaltationem, exhalationem, rectificationem, cohobationem: & utitur alijs quibusdam operibus veluti ancillis, fermentatione, concoctione & maceratione. Sed de harum operationum omnium essentijs, differentijs ac utilitatibus hinc multum differere supervacaneum foret, cum eæ in Paracelso, Quercetano, Libavio & alijs compluribus exactissimè aperiantur ac manifestentur.

Mixtio simplicium & compositio eorundem ad præparationem quoque requiritur, quæ potissimum propter affectuum varietatem & ad simplicium malignitatis correctionem, & pigritiei eorundem impulsio-

nem,



nem, atque ad causã morbificã impugnationem ab antiquis instituta est, nimirum ut influentem materiam repellere, nascentem prohibere, crudam maturare, crassam attenuare, infarctam liberare, sicque morborum curationem citius, tutius ac jucundius perficere possimus. Sed qui ad amissim hæc omnia scire cupit, Mesuen & Galenum consulat. Frustrã autem & dolosẽ querit composita, qui potest mederi simplicibus.

Species verò Chymicã seu formulã medicinarum, quæ per operationes supra commemoratas ex diversis rebus ab artificibus perficiuntur, à diversis diversimodè appellantur & distribuuntur.

Multi enim stultorum Paracelsitarum magicã quãdam superstitione varia nominum portenta sine sensu fundunt ac effingunt, quibus adulteratis suis mysterijs favorem conciliare conantur.

Prudentiores verò sequentes potissimum agnoscunt, ut extracta, essentias, tincturas, magisteria, arcana, liquores Mercuriales, sulphureos, sive spiritus & olea, atque sales; hasque omnes simplices & compositas.

Quidam omnes species Chymicas in magisteria saltem, extracta & elixiria; alij in magisterium vel essentiam puram dividunt, alij innumeras penè magisteriorum differentias constituunt, alij itidem complures extractorum, & specificorum distinctiones cominiscuntur: nobis cum alijs viris præcellentibus perinde sit, si ve pulvisculum aliquem Spagyrica arte præparatum magisterium, mysterium vel arcanum, & liquorem, essentiam, elixir, vel mixturam indigitare velis, modò effectus pomposo nomini respondeat, & mdtm. ad salutem

Gal. lib. 1.  
c. 5. de cõ-  
pos. med.

Mesue in  
pr. The-  
or. 2.  
Arnol. de  
villa no-  
va.

In Archi-  
doxis.

In Alchy-  
mia.

De mor-  
bis con-  
tractis.

In Alchy-  
mia. l. 2.  
tract. 2.

In Archi-  
dox.

lutem proximi & gloriam cedat Altissimi. Qui verò ex-  
actas harum specierū differentias scire desiderat, Theo-  
phrastum Paracelsum & Andream Libavium consu-  
lat.

Arcanum à Chymicorum Monarchâ propriè id vo-  
catur remedium, quod alijs multis præcellat. Arcani  
itaque nomen quælibet Medicina magnetica & virtuo-  
sa cujuscunque etiam speciei meretur. Tinctura quæ  
Libavio est arcanum specificum, cum essentia qualita-  
tibusque formalibus etiam colorem rei habens, ut in  
sui similem naturam tingere possit, in Medicina pluri-  
mum ad valetudinis restaurationem & sanitatem fir-  
mandam adhibetur, ita ut ob validam virtutem etiam  
renovandi potestatem habere dicatur, cum omnia  
membra, spiritus, sanguinem & calorem usu sui reddat  
vegetum & valentem. Imò si Paracelso credimus, vera  
Tinctura balsamum humanū ita mundificat, ut etiam  
proles hæreditaria in decimâ progenie sentiat sanitatis  
effectum.

Omnis autem Tinctura, cujus tamen multæ sunt  
differentiæ, coelo sereno & quidem sic est paranda, ne  
crasis substantialis cum colore vivo pereat: in hoc enim  
totum consistit artificium.

Tales verò non nisi apud veros reperiuntur Chy-  
miatros. Et quamvis hinc inde variæ ab impostoribus  
pearlarum & corallorum tincturæ circumferantur, ta-  
men potius sunt solutiones corallorum cum santalo  
tinctæ, & quæ aquâ mellis extrahi creduntur, potius tin-  
cturæ mellis quam corallorum appellandæ: men-  
strua enim non pauca in digestionem per se sponte ru-  
bescere observavit Crollius,

Qui-

In Basil.  
chymica.

Quidam tincturas omnium florum, ut rosarum, garophyllorum, violarum purpurearum & lutearum ac similium, easdemque gratissimi saporis aceto montano eliciunt, & in medicum usum conferunt. Alij oleo vini tincturas omnium rerum concinnant.

Quidam aurum foliatum oleo salis, ex sale communi ejusdemque colchotare confecto, dissolvunt, sicque oleum abstrahendo, & relictam materiam abluendo aurum quoddam potabile præparant. Alij tincturas auri, hyacynthi atque Smaragdi ita conficiunt: aurum mercurio, gemmas vero sulphuris floribus calcinant, & sulphur sub retortula à materia separant, denique cum spiritu salis tincturam eliciunt, quæ à menstruo suo nunquam separatur, hancque in aqua florum calendulae vel alia convenienti exhibere solent. Sulphuris tincturam, quidam cum oleo Theriacali, quidam spiritu vini, sale ammoniacò exasperatò, quidam cum urina, quidam sale vel liquore tartari ut appropriatò, rubicundissimam extrahunt.

Essentia & Magisteria ex pluribus rebus maxime verò metallicis, mineralibus & vegetabilibus, nonnunquam etiam ex animalibus, ab artis magistris conficiuntur, quorum innumerae penè differentiae & præparationes ab Andrea Libavio & alijs accuratè describuntur.

Cum verò pleraque menstruis acerrimis solvantur, exceptis aromatibus, quorum essentia solo vini spiritu elicitur, & à Vulcanò vexata, artificiosis lotionibus refrigerentur ac perficiantur, ego unius saltem universalis menstrui ad omnis generis metalla & mineralia

solvenda aptissimi, uniusque balnei sacharini, quò omnia magisteria lavari & à corrosivis suis salibus purgari atque perfectè tandem edulcorari possunt, in rosario meo minerali mentionem faciam: interim tamen modum ex gemmis producendi essentiam obiter hic delineabo.

Si itaq; essentias vel magisteria margaritarum, corallorum vel lapidum preciosorum & duriorum rerum conficere cupis, primò omnium has contundito, postea calcinato; (nò tamè semper, quoniã etiã sine calcinatione vinci possunt) corallia quidem & margaritas igniendo, & postmodum aliquoties in spiritu vini extinguendo: gemmas verò cum floribus Kibric calcinabis, postea in succo citri vel berberorum illas, has verò in acetò alkalifato aut mellitò dissolvito, per cartam emporeticam omnem materiam trajcito, & aliquot guttulas olei vel salis tartari superijcito, & perlæ vel gemmæ hujus operâ in ictu oculi instar nivis fundum petent, à quibus denique menstrua per inclinationè separato, residuam essentiam, pluries aquis cordialibus, borraginis & cardui benedicti, vel etiam spiritu vini lavato & filtrato, & ita repetitâ ablutione perfectè edulcorata habebis magisteria. Hic modus per hæc menstrua præ omnibus alijs mihi arridet: quamvis alijs à Cleopatra Ægypti reginâ edocti, acetum simplex & therebinthinatum proferant, præsertim in solvendis perlis, ego verò succum citri, qui per se etiam eximium cordis confortativum, & magnum alexipharmacum, unde tempore Theophrasti & Plinij citria poma non edebant, sed veluti thesaurum in scrinijs cum vestimentis reponabant.

Athenæ<sup>o</sup>  
lib.3. di-  
prosofoph.

Athenæ<sup>o</sup>  
ibidem.

nebant. Licet itaque omnis acrimonia succi citri per ablutiones non sit ablata, tamen citra noxam aëris commodè exhibetur.

Ex hujuscemodi preciosorum lapidum essentijs seu potius salibus, in cellarijs supra porphyrium vel patinam vitream resolutis liquor colligitur, non minus atque ipsa essentia efficax, idq; potissimū mensibus Junio, Julio & Augusto fieri consuevit, tunc enim cellæ propter antiperistasin frigidiores habentur. Ex animalibus essentia sine putredine & fœtore elici possent, si carnes primo in aceto destillato macerarentur, acetum abstraheretur, & acoraquâ pluviâ tolleretur, atque sic tandem essentia cum spiritu vini extraheretur.

Extracta, quæ veteres quoq; ante Paracelsum in usu habuerant, præparandi varij passim reperiuntur modi, præ cæteris tamen per placet mihi ille, quem Quercetanus in Pharmacopœa sua depinxit, quo lectore remitto.

Notandū tamē nō omnia extracta cū vini spiritu simplici vel tartarifato (quò apti<sup>o</sup> quidē & meli<sup>o</sup> non datur mēstruū) sed sæpè etiā spiritu Juniperi, hydromelite vinoso, succo pomorum, serò caprino, & aquis destillatis, quandoq; spiritu vitrioli, aceto montano, succo citri, & id genus alijs acidulis & acrioribus redditus esse eliciendā, ut supra quoq; monui: pro varia enim ægri & morbi naturā dissolvens variādum. Notandum insuper herbas & radices, quas pro extractionib. usurpare volumus, nō in sole vel furno, sed in ūbra exsicandas, & in mediocrē non tenuissimum pollinem redigendas: alias vires illarum à radijs solaribus ex parte consumuntur, neque vividum herbæ colorem extracta representare possunt.

Andernac  
cus in tra.  
ctatu de  
vet. & no.  
va Med.

Quoniam etiam spuma in quibusdam, ut in helleboro nigro venenata est, quandoque diligenter removenda erit.

Sal ex fecibus cum liquore conveniente coctus, extractis duabus de causis permiscetur: primò ne extractũ digitis hæreat. Etenim medicina omnis hærens digitis corpori noxia censetur; Sal autem cohærentiam impedit. Secundò quod citius in stomacho dissolvatur, & penetrando obstructions aperiat. Quo pertectius extractum fuerit inspissatum, eò aptius diuturnæ conservationi futurum; cum etiam in catharticis sæpè vis purgatrix debilitetur, nõ rarò purgantia quædam in substantia in praxi addere solemus.

Est & alia ratio conficiendi extracta liquida, & extracta ex radicibus nimium succulentis à Quercetano secularũ nomine insignita, quorum insignes vires, præsertim feculæ radicum Aronis & bryoniæ ipsemet non rarò expertus sum. Præterea alium quoque extrahendi modum industriæ mulierculæ nonnullæ noruat, quæ ex carnibus & volatilibus gelatinas & colaturas ægro-  
*Fecul.* tantibus suis parare solent.

Circa extractorum compositionem, aliquam extracti margaritarum descriptionem addam, quæ talis est: & libram unam margaritarum orientalium, has in minutissimas partes contunde, & in vitreum angustissimi colli inditis, spiritum rosarum fragrantissimũ & aquam vitæ preciosissimam ad tres digitos superfunde. Stent in loco calido per octiduum. Post digestionem materiam hanc in vesicam bubulam optimè clausam mictito & per annum lunarem in Sole collocato, usque dum in lac



lac candidissimum evadat. Huic lacti plus spiritus vini & rosarum addito, postea destillato, & habebis extractum perlarum preciosissimum.

Aquas & olea vulgares destillandi modi adeò noti sunt, ut nulla ferè sit materfamilias quæ eosdem non calleat, aut potius callere gestiât, quocirca de his multa dicere superfedeo. Unius tamen modi non immeritò recordor, quoniam meliorem spiritus, aquas & olea, atque omnis generis liquores balsamicos conficiendi nemo unquam vidit. Fit autem per  $\lambda\sigma\tau\gamma\omega\mu$  quoddam  $\lambda\gamma\omega\delta\omega\sigma$  singulari industriâ fabricatum, & à paucis huc usque visum, quo ex omnibus vegetabilibus etiam aridissimis quibusque herbis, floribus, corticibus, lignis, & id genus alijs liquor extrahitur verè balsamicus, essentia planè coelestis & virtutis divinæ, non solum odoratu & gustu gratissimus, sed ad infinitas ægritudines extirpandas efficacissimus. Qui itaque hunc calleat, nullum foetorem metuit, & reliquis innumeris ferè destillandi modis, passim ab autoribus descriptis, facile carere potest.

Libavio'  
Rubar.  
Quercetano.

Obiter hic nota: Salia propria cuilibet aquæ addenda: aromata destillanda non esse in alcèool tenuissimum redigenda, oleaque omnia à foetore alieno per abstractionem à suo sale proprio, & lotiones reiteratas levi opera liberari atque corrigi posse. Ad omne quoque oleum extrahendum uncia una salis communis iniiciatur: prohibet enim crassam evaporationem, & præparat, ut partes aëreæ à terrenis melius separari queant. Cum lacrymis, resinis liquidis & similibus destillandis permiscenda pura probeque lota & resiccata arena, vel sili-

eum etiam frustula, & quidē non citra rationem, siquidem hæc frustula ignis etiam & caloris efficaciam experta, unā quoq; cum retorta vel ipsius parietibus, æquali ferē ratione & caloris mensura in permixtas partes lacrymarum agunt: Ut sic magis strenuē oleosa substantia eleuetur, nec propter inæqualē ustionē vel propter lōgiore moram empyreuma vel alium ingratum odorē acquirant: denique sabuli vel silicium permixtio hoc quoque commodi adfert, quod inflationem & ebullitionē quorundam prohibeat, sicut in destillatione therebinthinæ & mellis videre licet. Ultimò notandum, quod libræ uni specierum, sex libræ aquæ affundi soleant: & quod multæ etiam destillationes sine Vulcani ope perficiantur: sic etiam spiritus vini absque omni igne, peculiari instrumento tripliciter præparari potest, maximè verò tempore hybernò.

Sales pleriq; omnes per calcinationes fiunt: (Querceranus tamen quosdā etiam simplici aquæ calidæ infusione repetitā elici posse existimat) & quando varijs dissolutionibus, filtrationibus & coagulationibus ad puritatem sunt adducti, ultimò in crucibulum injecti ad rubedinem calcinātur vel etiam sublimantur, addito tartaro vel simili, quod crassiores impuritates retineat, & sic perfectè dealbantur. Postrema verò hæc calcinatio non in omnibus, sed in illis potissimum, qui majorē diureticam & diaphoreticam, atq; deterforiam vim præcæteris obtinere cupiunt, instituenda est.

Crystalli verò ex iisdem fiunt, si in crucibulo denuò candelacti aliquoties aquā propriā solvantur filtrentur & coagulentur, deniq; Theti genuinā noviter affusā, digerant.

*Pharmacop. d. g.  
Resert. cor. p. s. s.  
Cottor. p. s. s.*

Oribas. l. 1.  
2. Aëtius  
retr. 1. ser.  
mon. 2.  
Crystall.

gerantur, & in locò frigidò collocentur, usq; dum splendidiſſimos *Æolus* crystallos parturiat.

Sales inſuper fixi & volatiles unò eòdemq; artificio, per ſolam proprii liquoris mercurialis additionem procreari poſſunt; ſi in ovo figulari igne cœleſti caleſcant uſque dum ſudor erumpat: tunc enim ſal fixus cryſtalloides pedem ſiſtit: volatilis verò *Dianæ* ſimilis auſugit.

Hujusmodi <sup>olea</sup> eſſentia licet ſummis & elegantiffimis virtutibus prædita ſint, non tamen carent ſuis incommodis, ut quidam præſtantiffimi viri obſervarunt. Spiritus enim caput petunt: olea ventriculum conviſcant & adhærent: ſalia arrodunt & extimulant. Unde nonnulli commoti ſunt, illas philoſophicè conjungere, & ex combinatione horum trium primorum corporum *Lappillum* quendam philoſophicum, ſeu *glyſſum*, ut alij vocant, conficere, qui ſpiritus, olei & ſalis viribus impregnatus, ſine omni noxâ uſurpari poſſit.

Artificium etiam olea in baſſamicas reducendi eſſentias adeò increbuit, ut nullus ferè pharmacopæus exiſtat, qui mediante ſevò porcinò vel cerâ albâ baſſamos præparare non audeat. Poſteriorem modum prior multis de cauſis præferrem, niſi elegantioſiorem, quem *Quercetanus* etiam adumbravit, didicerim, qui beneficio *Lorchæ* omnis alienæ qualitatis expertis, & tincturæ vitalis perficitur.

Hoc enim mediò concinnati baſſami nativum colorem, odorem & ſaporem retinent, effectus exoptiſſimos proferunt, & facili negotio, quod ſingulare habet, in tenuiſſimum pollinem redigi atq; ad multos annos con-

Sal. fix.  
volat.

Quercet.  
in phar.  
dogmat.  
Stegius  
in praxi  
medica.

Fioravanta.  
Porta. Li.  
bavius.

In Phar.  
macopæa  
dogmat.

conservari possunt. Verum quum meus non fuerit animus de præparationibus medicamentorum Spagyricis exactè hoc locò agere, sed de quibusdam saltem Philochymicos admonere, cesso, & ad verum Spagyricum essent. utendi modum me accingo, nonnulla tamen infra sparsurus, cum de utilitate illarum verba fecero: varias autem easque selectissimas remediorum quorundam chymicorum mineralium descriptiones, in rosario nostro minerali spagyrico, producemus.

Artificiose itaq; ac fideliter sic præparatis medicamentis, ritè functus est munere suo Chymicus: extra cancellos verò artis egrediens, & Medici personam agere volens, non statim ad ægros tanquam asinus ad pabulum accurrat, sed primò adhortatus sit illud, quod Prometheus, cum cœlo ignem detulisset, eumque Satyrus exosculari vellent, admonuit: ut ne mentum illi, ac potius mens, ex malo in imperitiâ successu, dolore afficiatur, caveat, atque illud præ cæteris animadvertat, ne suis remedijs naturam rectè operantem stimulet aut impediat. Nam aut veluti equum eurrentem præcipitabit, aut importunè sine utilitate ægrotum amplius affliget, & in periculum ducet.

Medicinæ verò scopus sanitas est. Hanc violatam restituit sanatio, quàm modò natura omnium penè morborum præstantissima Medicatrix sola & per se, nullò artis subsidio perficit, modò tamen arte indiget. Et hæc quæ arte fit sanatio dicitur curatio, quæ est recta & conveniens remediorum usurpatio, pseudo-chymicis vel maximè abscondita, atq; idoneâ quantitate & congruâ utendi ratione completur,

Talis

Crato ad  
Epist. in  
Scalig.

Nihil temerè nihil negligenter.  
Hipp.  
Cæsalp.  
in praxi.

Talis autem curatio verâ procedit methodo, sine qua omnis medicatio stolidâ & empirica: quemadmodum enim, inquit Galenus, artifices mechanici ut plurimum errant absque perpendiculo & normâ: ita medicus sine methodo si sanat aliquandò, non arte, sed casu & fortunâ id facit. Illam itaque methodum Medicus ex Galeno communi nostro præceptore petat, necessum est; aliâs Hippocentâuros proferet, ac inaniter ut implumes ciconæ subsaltantes, alas vibrabit.

Quamquam verò Methodus (quæ breviter dicendo in cognitione & curatione morbi consistit) & indicationum pluralitas ex sententia Paracelsitarum locum non habere videtur, propterea, quod morbis duntaxat ex triplici causâ sit triplex, qui unâ medicinâ generali, ex tribus compositâ, curari queat: insuper non sentiat ut morbus, quamdiu humidum radicale & calor natus in suo esse & quantitate maneat, & unus sic vita spiritus, à quo omnes actiones prodeunt, quæ duo universali quædam medicinâ optimè conservari possint, quæque medicina secundum Lullium etiam sine ullâ infirmitatis cognitione corpori cum fructu administrari queat, propterea, quod non tantum sapientissima natura ei per suum instinctum, vim omnes naturales curandi infirmitates dederit, sed etiam cum sit incorruptibilis & omnibus morbis contraria. Veruntamen cum pauci ad eò sint felices, ut tam divina & omnipotens ipsis contingat Medicina, imò nemo modernorum gloriari possit, quod illam viderit; falsumque sic veram dari Panacæam, propter innumeram & inexplicabilem morborum varietatem, reticendo luxationes

Medicamenta ex præscripto methodi Galenicæ administranda.

Non est tibi possibile curare illum morbum, nisi cognoveris eum Avic. cen. l. 4. f. 1. tr. 2. c. 7.

L

vanabithone &amp; ali.

& alios morbos Cheirurgia egentes, ut firmissimis rationibus demonstrat Rulandus; particulari, illâque rectâ ingrediamur semitâ oportet.

Quicumque ergo piè & doctè morbos sanare cupit, primò omnium in externis mundi majoris rebus exercitia sua ope Alchymia instituat, uniusque rei principia, qui sal sit in ipsis, quo sulphure, quo Mercurio prædita singula (si Paracelsicè) vel uniuscujusque rei temperiem & virtutem (si Galenicè loqui velimus) perferretur, postea morborum genera, ortus, causas ac symptomata investiget (arsenicumne, an antimonium microcosmicum causa sit) priusquam idonea, immania illa monstra enecandi, arma excogitet. Ubi jam per signa morbos & symptomata inde prodeuntia, & utrorumq; causas investigavit, tùm non protinus ad medicamenta festinare debet, sed prius deliberationem cum sex illis indicationum capitibus instituat oportet.

Primò, an scilicet curatio tentanda sit: vel an prognostico relinquendus sit ager. Quandoque enim fatius est morbum planè non attingere, quàm tangere: exemplo sit cancer exulceratus: unde Celsus ait: Esse prudentis hominis, eum qui servari non potest attingere. [Hipp. Cels. lib. 5.]

Secundò, quid agendum: idq; apparet ex consideratâ naturâ morbi & symptomatum: an scil. vacuandum, an refrigerandum, an calefaciendum) itidemq; quo auxiliij genere & qua qualitate.

Tertiò, quantum: idq; ex virtute potissimum conijcitur, & morbi magnitudine.

Quarto, quando: id tempus, motus & circumstantia morbi indicant.

Quintò.

In pro-  
gymnas  
q. 51.

Parac. in  
præf. de  
gradib.

Capita in  
quib; me-  
thod; me-  
dendi oc-  
cupatur,  
& uberior  
singulorū  
explica-  
tio, rectū  
usum me-  
thodi ape-  
riens.



Quintò, ubi: positus membri ostendit.

Sextò, quomodo agendum: de eo monent loci affecti natura, & coindicantes circa ægrum circumstantiæ: ut sunt, ætas, sexus, temperatura, consuetudo, regio, tempus anni & morbi. Atque dum demum tempus est, ut de idoneis instrumentis cogitet, nempe de medicamentis, victu & manuali operatione, si ea videatur necessaria.

Nos posterioribus omissis, de primò saltem & principali instrumento, videlicet medicamentis verba faciamus.

Apprehendamus itaque specifica & appropriata, quæ secundum Paracellum, morbum tollunt, sicut aqua ignem, ut ad luem veneream extirpandam mercurium, ad lepram antimonium, ad epilepsiam vitriolum vel cinabarium, ad suffocationem uteri Jovem, ad febrim ungaricam nitrum; vel alia idonea remedia.

Utamur autem his methodicè & κατὰ λόγον, (ordinis siquidem inversio plerunque morbum conduplicare solet) memores indicationum, capitum nuper memoratorum, & trito hoc versiculo comprehensorum:

An, quid, ubi, quibus auxilijs, cur quomodo, quando.

Plerunque autem evacuationem universalem præmittamus, priusquam ad usum chymicarum essentiarum accedamus: Commoda quippe corporis evacuatio basis & fundamentum omnium medicarum curationum existimari debet. Si enim ventriculo & intestinis viscidis & lentis humoribus refertis, olea & spiritus calidos, subtiles & quandoque adurentes usurpa-

Hipp. lib.  
1. aph. 2.  
Gal. 2. ad  
Glauc. c. 2

*Specifica*  
Par. de natura  
ruralib.  
aquis.

Hipp. &  
Gal. 2. in  
6. de mor.  
bis vulg.

*evacuatio*

re velles, ingentium mox subsecutuarum obstructio-  
num, & nephriticorum ac colicorum dolorum autor  
dici mereris.

Recorderis quin etiam convenientis vehiculi, quo  
essentias tuas exhibeas: solæ enim exhibitæ, nonnun-  
quam circa orificium ventriculi decumbunt, illud lan-  
cinant, ac subversiones leipothymiasque causant.

Si aliquot guttulas oleorum destillatorum per se  
dare cupis, misce illas cum pauillo sachari vel alterius  
pulvisculi, & demum in cyathum vini vel juris plenum  
conijce, & oleum, quod aliàs fieri consuèvit, non super-  
natebit. Spiritum vitrioli & cæteros, in jusculo Galli  
vel carnis bubuli, vel in conservâ aliqua exhibe. Extracta  
in formâ pillularum canellâ adspersarum porrige, vel  
in aqua vitæ aut alio liquore dissolve. Mercurium  
quocunque etiam modo præparatum nunquam nu-  
dum dato, œsophagi enim adversarius est maximus: sed  
vel in ficu, vel pruno, vel conservâ, vel ovo sorbili, vel pi-  
lula, Oblatâ vel mastice molli undiquaq; circumvoluta  
exhibeto.

Notandum hîc quoq; medicamentis illis, queis cre-  
brò quis utatur, præsertim chronicis in morbis, natu-  
ram tandem assuefieri, & ventriculum longò usû pro  
cibo suscipere: propterea varietas pharmacorum adhi-  
benda, vel saltem dosis adaugenda, ni spe decidere ve-  
lis.

His igitur sic prælibatis, accedamus ad alia; contra-  
ria contrarijs, vel similia similibus curari perinde est,  
modò dextrè intelligatur: per contraria enim cura-  
tio sitratione morbi, ejusdemque causa: per similia ve-

rò ratione naturæ. Atque sic lis inter Paracelsi & Galeni asseclas facillè dirimi potest, cum utriq; ad morbos radicatus evellendos, similibus & contrarijs utantur remedijs.

Morbus sui curationem : causa sui ablationem : symptoma correctionem postulat.

Causa morbum fovet, ergò primò removenda. Morbus actionem lædit, quare illi post causæ ablationem incumbendum. Symptomata morbos sequuntur, ideò post morborum extirpationem quoque corrigenda; nisi sæviora sint, & vires quarum conservandarum gratiâ, omnis curatio instituitur, nimio opere prosterant.

In affectuum complicatione, in eum primum Medentis consilium dirigi debet, à quo maximè ægro periculum impendet: hic enim urget, & quidem trifariam: aut propriæ essentia, magnitudine, aut lætæ functionis præstantiâ, aut facultatis offensæ dignitate, quæ corpus universum gubernat.

Nihil sanè in Medicina difficilius, quàm morbi cognitio. Qui autem partem novit affectam, novit etiam morbum, qui morbum novit, facillè etiam curat. Cita namque (ut Heliodorus scribit) morbi cognitio, expeditam illius, & facilem curam præstat. Et Hipp. inquit: qui potest dignoscere morbum, potest rectè & dextrè mederi. Econtra verò, qui situs, actiones & usus omnium partium corporis non caller, nunquam, ut Galenus, & quidem rectè, putat, internas ægritudines cognoscere & curare potest. Quantum enim partis affectæ cognitio ad curationem, quam pro locorum na-

Gal. ad  
Glauc. &  
4. meth.  
med.  
Fern. lib.  
1. meth.  
Urgente  
quovis  
sympto-  
mate, quã  
diu virũ  
robore si-  
dim<sup>9</sup>, me-  
thodus te-  
nèda, nec  
uni vacã-  
dum sym-  
ptomati.  
Nò intel-  
lecti nul-  
la est cu-  
ratio mor-  
bi.  
In histor.  
Æchiop.  
Lib. de  
arre.  
1. de loc.  
affect.

Lib. 13.  
meth. c.  
20.

turâ & conditione variari contingit, emolumenti præstet, ex hoc liquet, quod Galenus sex libros de locis affectis accuratè conscripserit, & in methodo dixerit: Si quis adimeret indicationem sumtam à parte, is totam medicinam non modò sex mensibus, sed etiam sex diebus addisceret. Profectò Andabatarum more, clausis cum hoste, scil. morbo, oculis pugnat, qui partem affectam ignorat.

Partis verò affectæ cognitio, quinq; potissimum notis elucescet: nimirum actione læsâ, excretis, positu, doloris proprietate, & proprijs accidentibus, ex anatomia, artificiosâ scilicet humani corporis dissectione vel maximè mutuanda. In hac enim exercitati, scimus cui cutis regioni pars quæque interior subiecta, quæ κατὰ πρῶτον ἀδύσασιν vel συμπαθεῖσιν affecta sit, quæ acria, quæ mitia, ob sentiendi præstantiam ferat medicamenta: oculus enim & os ventriculi vehementia nõ sustinent: quomodo dosis varianda (quoties enim pars afflicta longissimè distat à ventriculo, vel in alto corpore demersa latet, dosis Galeno jubente est adaugenda, & potius liquidiore medicamenti formâ, ut quæ altius ac promptius penetret, quam solidâ atque densâ utendum) cui parti remedia sint aptanda: siquidem medicina affectæ parti, quam proximè licet, adhibenda, & non nisi ei, quæ proprio & primario affectu laborat, applicanda est: Si enim in deliquio animi ab utero prodeunte, aquâ canellæ vel Namphæ, & in verò cordis deliquio, castoreo, vel perdicum plumis uti velimus, utiq; ægram interficeremus: si in perinæi vel penis exulceratione, partibus scilicet nervosis & exquisitissimi sensus, oleo

Mercuri

Hipp. Εἰς  
ῥοῖα καὶ ἰκ,  
ἐν μὲν πρῶτα  
μία, καὶ  
ἐν μὲν παθεῖσιν  
ἰκ καὶ πρῶτα

Mercurij vel calcanthi, vel etiam Mercurio sublimato, ut tonfor quidam fecit, uteremur, quales dolores ac immanes cruciatus ægro promoveremus.

Porrò Galenus noster præcipuum in medendo scopum illum esse affirmat, qui à virtute sumitur: Virium igitur ægri maxima quoq; habenda est ratio: hæ enim Medicum sæpè in medio curationis cursu stare jubent. Valentes & imbecillæ ex operibus primum internoscendæ sunt, & languidæ seu correptæ ab oppressis accuratè distinguendæ: hæc enim rarò à plethora, Cacochymia, matrice premuntur. Consulantur itaque vires animales, naturales & vitales, quarum ultimæ maximè urgent, utrum remedia quæ indicantur cum suis conditionibus sufferre possint, inspiciendo ætatem, anni tempus, locum, constitutionem, consuetudinem & naturam. Cum enim secundum Medicinæ Monarchas φύσις ἀληθὴς καὶ νόσος, natura vera & genuina morborum Medicatrix, illius verò coadiutores sint vires, de harum restauratione & conservatione multum simus solliciti; his quippe prostratis, natura succumbit, & morbis hostis triumphat: si verò vires morbum superaverint, æger jam ferè Scyllam & Charybdin eluctatus, in portu salvus navigat. Benè igitur monet Paracelsus, cum inquit: Conserva membra principalia, & non faciliè mors eveniet.

Quid temperamentum & consuetudo indicet, ex novem Galeni libris de methodo medendi concinnatis, quilibet facillimè addiscere poterit. Temperatura enim calida & humida evacuationem facilius fert, quàm reliquâ temperamenta composita.

i. de rat.  
viçt. in  
morb.  
acut cõ-  
45.

Gal. ad  
Glaucón.

Hipp. 6.  
epid. c. 5.  
Gal. 13.  
meth.  
Paracels.  
passim.

Consue-

Paracels.  
de Tartar.  
Lib. 8. cō-  
troverf.

Averroes  
com. f. i.  
phyl. Ac-  
fueti ve-  
neno ve-  
nenum  
p̄o cibo  
habere  
poffunt.  
Monard.

**Confuetudo** verò, quæ naturam non parum immutat, indicat à quibus magis vel minus lædi confueverit : nam confueta naturæ sunt acceptiora, ideoque Galenus eandem in senibus & debilibus confervari præcipit, quamvis deterrimam, & Vallesius inquit : Indicatio à confuetudine inviolata fervanda est per morbos, etiamfi confuetudo inutilis fit, quæque per valetudinem mutanda foret, fervatur verò in morbis gratiâ fervanda facultatis : nam quæ molefta sunt naturæ, devitanda in morbis sunt, offerendaque ei potius grata, talia sunt primò occurfu confueta omnia. Unde fit, ut Tartari afueti à primis annis, incoctæ carni equinæ, eâ oblectentur, nobis verò maximè est invifa. Itali teftudinibus vefcuntur, felibus & ranis, nos Germani cum Græcis talia edulia refpuimus. Indi ferculis fuis aſiam foetidam, ut fuavius oleant, immifcent : nos autem præ foetore illius ferè morimur.

Hic quoque notandum venit, interdum *ιδίονυγκρασί*. & quafdam concurrere, quas fi Medicus non obſervat, ægro plus nocet quam prodeft.

Novi mulieres, quæ ex unâ guttulâ olei cinamomi & anifi, potionibus fuavioris odoris & faporis cauſâ admixtis, in uteri ſuffocationem & animi deliquium inciderint : Novi quibus duo, aut ad ſummum tria & præcipitati grana, 30. dejectiones moverunt : imò vidi aliquẽ, cujus animus ita abhorruit ab antimonio, ut audito ſolum nomine antimoniij delinquere voluit : hoc ideò accidiffe puto, quod empiricus quidã ipſi dederat flores ſtibij, à quibus 25. vomuerat, & rurfus dejecerat. Novi qui nihil vitale comedere, novi qui farcimina concifa & lin-  
guas

Explã an-  
tip. & ſym-  
phat.  
Ex veget.



guas bubulas fumo induratas non intueri potuerunt. Sic alij sunt abstemij, alij caseum non olfacere, alij cepas non gustare, alij, similiter ac leones, cantum galli non audire, alij, ranas, bufones, feles & glires non adspicere possunt: tanta est *ἀναισθησία* & *ἰδιοεργασία* mortalium: & quod vel maximam pariet admirationem, etiamnum vivit pharmacopaeus, qui omnibus diebus vitae suae nihil comedere potuit, quod animâ sentiente fuit præditum.

Huc etiam pertinere videtur, quod quidam orificium stomachi habeant tam exquisiti sensus, ut nulla acrimonia vel acida, sive medicamenta, sive alimenta sumere queant; ideo neque vino, neque aceto, neque ullo aromate, multò minus oleo quodam destillato, vel spiritu aut extracto uti valent.

Quinimò nec sexus spernendus: si enim ægotantem mulierem spiritibus fragrantissimis & oleis jucundissimis refocillare vellemus, fortè interitus ejusdem causa foremus.

Ætas verò, quæ morbos; curationem quoque variat: pueris enim & senibus vehementiores non sunt porrigendæ essentia, ne propter caloris inopiam vires horum ab iisdem consumantur, illorum verò colliguntur, & sic mors, citius ac medicamentum, operari incipiat.

Hic ergò dosis consideranda venit, quæ in chymicis medicamentis magnam requirit prudentiã, uno enim interdum granulo ægris plus nocere, quàm tribus alijs prodesse possumus. Si enim seni & puero tot grana Mercurij & Antimonij exhiberem, quot robusto juveni,

Bras. vit.  
Quer. ol.  
Hæd. arb.  
Ex anim.  
Leo gall.  
Sim. test.  
Cet. croc.  
Ex mine.  
⊙. ♀.  
Ant. sach.  
♀. b.

Fernel. l. 3  
method.  
Puero &  
seni benigna, non  
ut medice  
ætati vehementia  
sunt decernenda  
medicã.

In aphor.  
It. de aëre,  
aq. & ter.  
Gal. 3. de  
dieb. dec.  
Hip. 1. de  
hom. nat.  
Valef. 7.  
controv.

ni, hunc servarem, illos præcipirarem.  
Præcticus quoque, Hippocrate volente, anni tem-  
porum non obliviscatur: etenim, si eidem homini, ut  
ille ipse observavit, idem medicamentum quater in an-  
no exhiberes, hyeme pituitosissima, vere liquidissima,  
æstate biliosissima, & autumno nigerrima evome-  
ret.

Cum igitur hæc coadjuvante astrorum malâ incli-  
natione sæpè sanationi sint adversa; (quod accuratè  
observarunt celeberrimi isti empirici è Nuciâ oriun-  
di, qui menfe Martio & Octobri, ut & quandò Sol est in  
Scorpione, nullam operationem Cheirurgicam aggre-  
diuntur, infeliciter enim omnia hisce temporibus suc-  
cedere, asseverant) comprimis Medicus illa distin-  
guat, astrorum ortus & occasus consideret, præsertim  
Lyræ, Canis, Arcturi, Hyadum & Pleiadum: morbi  
enim in his diebus maximè judicantur, solstitia, æqui-  
noctia, Planetarum coitus, motus Lunæ, eclipses, &  
malos Planetarum aspectus, nisi necessitas legem fre-  
gerit, studiosè observet. Non tamen ità supersti-  
tiosè ut Hermes, qui pharmaca purgatoria, Lunâ si-  
gna Zodiaci ruminantia subeunte dare vetuit. Vel  
ut Astronomus ille, qui tres in anno dies sibi imagi-  
nabatur admodum infaustos, in quibus si sanguis mit-  
teretur, homo cui vena esset tusa, illo ipso anno Fato  
Stoico mori cogeretur: sunt autem, dies Annun-  
ciationis Mariæ, Simonis Judæ & Andreae. Expe-  
riencia verò mihi monstravit falsitatem. Sic non-  
nulli quandoque nimis immaturè observant dies Æ-  
gyptiacos, opinantes, quod qui in his ægrotare inci-  
piat,

Hippoc.  
Periculo-  
sū est me-  
dicari sub  
æquino-  
ctijs. Aë-  
rius.  
Prop. 74.

piat, nunquam evadant, quod tamen varissimum esse, aliquoties deprehendi, sunt autem sequentes.

1. & 7. Januarij. 3. & 4. Februarij:

1. & 4. Martij: 1. & 8. Aprilis:

3. & 7. Maij: 10. & 15. Junij:

10. & 13. Julij: 1. & 2. Augusti:

3. & 10. Septembris: 3. & 10. Octobris:

3. & 5. Novembris: 7. & 10. Decembris.

Æstate porro calidissimi spiritus, essentia & olea non nisi summa prudentia ægris sunt propinanda, & quanquam Ventres, teste Hippocrate, æstate frigidissimi, & hæc de causâ calidissima videntur convenire vel maximè, tamen quum hæc non diu commorentur in ventriculo, sed statim ab hepate attrahantur, illudque vehementer inflamment, majus evitandi periculum gratia, potius ab ijs abstinendum, & talibus medicamentis pro calefactione ventriculi utendum, quæ ad tempus in eodem commorari, nec per venas mesaraicas ad epar (quod secundum communem Medicorum sententiam, plerumque calidius, si ventriculus frigidior) deduci possunt, qualia sunt grana piperis in duas partes divisa, & alia aromata grosso modo incisa. Similiter quoque frigidissima, ut aqua fontana cum spiritu vitrioli mista, quam quidam Chymici sibi extinguenda præscribunt, fugienda, ne calor ventriculi innatus à frigore extremo suffocetur & extinguatur.

Cum insuper nihil magis periculosum, quam imma-

Vales. l.  
10. contr.  
Principiū  
2 dñm Hip.  
& Gal. est  
totū cru-  
ditatis tē-  
pus.  
Lib. 1. me-  
th. med.  
c. 10.  
Paracel.

*Fluxio:*

Lib. 1. a-  
phor 22.

(Li. 3. met.  
med. c. 11.

Hip. Gal.  
& Avic.

tura medicina, ut inquit Seneca, Tempora quoq; mor-  
borum (quæ nihil aliud sunt, quàm ipsius morbi muta-  
tiones) principium, status & declinatio providè distin-  
guèda, & in his materiæ motus & quies: sine clavo enim  
& remis navigat, naufragium tandem facturus, qui nul-  
lâ temporum observatione medicinam facit, ut doctis-  
simus censet Fernelius, oportunè autem gerit omnia,  
qui morborum temporibus, omnique mutationi re-  
media accommodat: Naturam quippe adminiculan-  
tem habet, qui progressum ejus imitatur. Felix autem  
medicatio cui adiutrix natura succurrit: irrita verò qua  
citra naturæ opem tentatur. Fluxionis initio astringen-  
tia, quæ hanc repellant, sola ex usu sunt: in statu, cum  
fluxio planè consistit, digerentia: in incremento verò  
utraque permista. Aut si fortè congesta materia dige-  
ri minimè posse videatur, ejus dein suppuratio procu-  
randa. πίπτουσα φρεσ μακρότερον κρείσσινόν, μηδὲ ὥμασι, dicit Hip-  
pocrates, quæcumque ullo modo concocta, seu altera-  
tione, attenuatione vel inspissatione preparata sunt,  
movèda, nō absolute cruda; (Ferneli<sup>9</sup> apertius loquitur:  
Obscurè cocta parcè, manifestè, moderatiùs, perfectè  
verò cocta validius sunt movenda) præsertim in impu-  
ritatibus febriculosis & inflammatorijs, quæ ut Paracel-  
sitæ ajunt, tincturas habent difficiliores, & vaporum  
coagulationes admittunt fixas, difficulter resolvable:  
nisi, addit summus dictator, materia turgeat vel urgeat;  
semper autem ad id quod magis urget, respiciendum:  
gratiâ exempli: In febribus malignis non purgantia sed  
diaphoretica in principio propinanda, considerando  
malignitatem, tanquam magis urgens.

Non

Non rarò tamen , præsertim in purgatione irregulari purgantia in principio felicissimè porriguntur, præsertim in morbis acutis, & ijs qui constant ex impuritatibus mobilibus superficialijs, qui non egerunt fixas radices, neque ad difficiles coagulationes destinati. Atq; hoc est quod Hippocrates dicit : Ineuntibus morbis corpus purgandum. Et ego ipse commoditatem purgantium in principio multoties feliciter expertus sum, præsertim in tenuioris fortunæ hominibus, qui sæpè propter pravam victus rationem febricitantes, concoctionem expectare non potuerunt, & ratione muneris sui ac paupertatis non diu in lecto hæere, ac digestivis & alijs humores præparantibus pharmacis uti potuerunt. Sæpè itaque ingenti cum fructu, in ipso etiam morbi principio, turgente & exuperante materiâ vel urgente necessitate cathartica exhiberi possunt, præsertim quando adhibita est præparatio corporis atque humorum noxiorum, & quando natura coctionem nondum magno nisu est aggressa, ita enim non impeditur in suis operibus. Accedit, quod quædam etiam impuritates radicales, maximè verò in chronicis & tartareis morbis, potius resolutione quàm coctione curentur: in epilepsiâ enim, colicâ, leprâ, podagrâ, hydrope, frustra concoctionis signa expectantur. Si ergò in principio purgare cupis, imitare Galenum, & catharticis attenuantia & abstergentia admisce, quæ non tam educendi quàm preparandi vi polleant, ut ipse suâ hierâ picrâ fecit, sic enim tutò medeberis.

In statu verò purgantia nunquam conveniunt, quia monente Hippocrate, vigentibus morbis præstat quie-

Hipp. 1. aph. 22.  
Gal 4. aph. cõ. 1.  
Hipp. 1. 2. aph. 29.  
1. & 3. aph.

Bernh. Paternus.  
Chr. à ve-ga. Maffaria. H. Sax.

1. aph. 29  
Galen. 2. aph. 25.

*Vicinus*  
Hipp. 2.  
de rat.  
viſt. Gal.  
i. ſaph. 8.

ſcere; virtus enim eſt deſatigata & natura non eſt perturbanda vel à certamine diſtrahenda, quod cum morbo inuit, ne fortè ſuccumbere cogatur. Notanda hic viſtus quoque erit ratio, quæ ex morborum temporibus præſcribi debet: initio enim tenuis quodammodo eſt habendus, incremento, tenuior, in ſtatu tenuiſſimus. Cum enim ſæviſſima ſymptomata vigent, & natura in morbi coctionem omnibus nervis incumbit, aliò avertenda non eſt, neque plenioris cibi digeſtione moleſtanda.

*Regio.*

Ultimò loci ac regionis habenda etiam ratio, quæ ex diametro interdum morbo contraria ſunt: ſicuti enim tabidi in aère craſſo atque impuro deterius habent: ita certorum quorundam locorum ad eò eſt catarrhoſus aër, ut arduum ſit ibi catarrhoſos curare. Regio etiam frigida ſicca ad purgationes inepta, e contra verò humida apiſſima. In Italia & Hispania calidiora incolæ medicamenta ferre non poſſunt, in Germania & Dania facile poſſunt. Unde non pauci ex Medicis accuratè adnotarunt, mutationem loci atque aëris complures, magnis morborum incommodis liberaviſſe. Verè itaque dixit Paracellius: Regio regioni medica.

Hippocr.  
Paracell.

Colophonis loco notandum, quandoq; aliquid divini, ex ente Deali ortum, in morbis ineſſe, & tunc à Dijs auſpicandam eſſe curationem. Unde Hippocratis tempore, Dianæ veſtes muliebres precioliſſimas conſecrabant, Apollini & Æſculapio ſacrificabant, & agrotos varijs expiationibus & incantamentis munibant, priuſquam naturalem curationem aggredierentur:

Hipp. de  
ſacro &  
de virgin.  
morbo.

[Hippocr.]



[Hippocr. & Homer. morbos ad iram Deorum soliti sunt referre, & ab his salutem poscendam dixerunt, secuti admonitionem Xamolidis. Plato in Charmide. Homer. Iliad. 1. Cels. lib. 1. med. c. 1.]

Nos ad verum Deum, qui etiam senis Cui opinione maxima & sceleratissima peccata purgat, morbosque ab his ortos sanat, supplices confugiamus, cumq; exoremus, ut Medicina ab ipso ordinata; tanquam medium, divinos ac salutare effect<sup>o</sup> producat: ut glorificetur nomen eius. Deinde post sanationem nunquam devotam omitamus gratiarum actionem, omniaque in nomine Jesu offeramus, monente divo Paulo, cum inquit: Quaecunque feceritis in verbo aut opere, omnia in nomine Jesu facite, gratias illi agentes & DEO per ipsum.

Atque hæc de exhibendi & utendi modo dicta sufficiant, quem potius adumbrare quam depingere volui: nunc de regimine utentis.

Utens post ardentem & devotam divini numinis implorationem, medicamenta unicâ vice sumenda sumat, quâ die, quâ horâ, præscribuntur: aurora tamen Musis & medicamentis amicissima. Post assumpta pharmaca potissimum verò cathartica, in lecto ad horulam quiescat & parum superdormiat, quo illorum vis in somno plenior excitetur: quum vero in actum prorumpit, evigilet, vel excitetur, nec sudet. Sopor enim arctior, quia calorem intro revocat, efficit, ut purgans à calore nativo superetur, & ita medicamentum Penelopes telam texat. Sudor verò, spiritus purgantes volatiles ad externa proliciens, etiam actionem medicamenti impedit, quo minus officio suo fungi possit. Demum pede-

Homer:  
ὄχι μὲν  
τῶν τε δὲ  
ἐν ἁγίῳ  
δὲ, ἀρῆσ-  
τοι.

Cathartica  
Ad Col. 3.

Hipp. aph.  
13. 14. 15.  
lib. 4.

pedetentim obambulet (motio enim pharmaca citare solet) & post duas horas jusculum aliquod detergens exforbeat, ne tormina exurgant, & medicamentum vires suas tantò exoptatius exerere valeat, quodque illius reliquias eluat, ejusdemque tædia demulceat. Multi sanè ad 5. 6. 7. horas magnâ tamen sanitatis suæ jacturâ jejulant. Jejunium enim vehementer exiccat, & sic corpus à jejunio pariter ac medicamento nimium exiccatur. Taceo quod ventres biliosorum, maximè verò ob jejunium replentur cruditatibus, & bilis reddatur amarior, quandoque etiam febres à jejunio causentur, & carnes eliquentur, non rarò quoque epileptici motus & vertigines à nimio jejunio producantur.

Gal. 2. de  
rat. vict.  
44  
2. de rat.  
vict. 30.  
2. sect.  
aph. c. 22.  
8. meth.  
c. 2.

Post uium verò Antimonij & Mercurij nemo, cui corporis sui salus curæ est, ultra duas horas jejunium ferat. Et hæc potissimum de purgantibus intelligenda: in reliquorum verò alterantium & confortantiũ usu, non ità facilè peccari potest.

Hipp. &  
Galen. 1.  
aph. 1.

*Ægrotus itaque, quod sui est officij, faciat, (δὲν γὰρ ἐν μόνῳ ἐαυτῶν παρῆχθαι τὰ εἶναι ποιεῖντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα. Ὁ τὸν παρῆοντα, καὶ τὰ ἐξωθεν) & Medico per omnia morem gerat: Medici enim est imperare, patientis verò obtemperare. Unde Galenus inquit: Veteres medici agris, ut duces militibus imperare voluerunt. Et tanta olim apud Locros erat cura & veneratio Medicorum, ut lege Zaleuci cæsum fuerit, si quis Locrensiū Epizephyriorum ægrotans vinum merum bibisset, nisi jubente Medico; etiamsi ad pristinam valetudinem redisset, mortis supplicium esset constitutum, quia non iustus biberat.*

Ælianus  
1. 1. de var.  
hist.

His ita rite peractis, exoptatus ex usu Chymicorum medicamentorum sequitur effectus, qui in honestate, jucunditate & utilitate plurimum splendet. Remedijs enim Chymicis artificiosè præparatis, & methodicè datis, non solum multi magni morbi, ab antiquis pro insanabilibus habiti, citò, tutò, jucundè curantur & sanantur, verum etiam Medicus, summam honorem & gloriam ipsidem sibi comparare potest: & sic exaltabitur caput ipsius, & coram magnatibus in admiratione erit. Talem creavit altissimus, & non Pseudochymicum garulum, ideoque propter necessitatem honorandus. Hic in divi Apollinis sacrario votivas potest suspendere tabulas, & huic non immeritò cum Æsculapio promerita debentur sacrificia. Honestatem & præstantiam medicamentorum Spagiricorum non parum exornant, duratio ipsorum, & facilis circumgestio, in parva enim thecâ plura nobiscum gestare medicamina facili negotio possumus. Hinc Marsilius Ficinus inquit: Materialis virtus ut agat multum, materiam desiderat multam: formalis autem etiam cum minimâ materia valet plurimum.

Jucunditatem verò illorum, quam multum adauget exigua dosis, (natura enim in minimis maxima) nemo pernegabit. Ecquis enim non lubentiùs essentiâ quâdam Chymicâ dulci vel odorâ, aut unâ solâ & insipidâ uti pillulâ, quam docto longo crasso & foetido, vel etiam 25. vel 31. pilulis amaris & nauseabundis, quibus humana corpora non rarò gravantur, uti mallet? sæpè in hoc tota est benè curandi solertia. Ideò enim gustus datus est animalibus, ut inconueniens à conuenienti se-

Eccles. 38.

Multi abhorrent à pilulis, sicut Judæi à lardo, B.

Libav. in  
Alchym.  
triumph.

cerni queat. Horridis medicinis experimur sæpè adeò offendi naturam, ut in primo statim limine eas abhorreat. Itaque parum proficimus, suntque ejusmodi pharmaca sæpè in sterquilinum projecta potius, quàm assumpta.

Pleraque fanè suavioris sunt saporis & odoris quam vulgaria; quid enim spiritibus & liquoribus balsamicis fragrantius? quid magisterijs gratius? quid tincturis pulcrius? quid oleis & aquis jucundius?

Quamquam verò ipsorum jucunditatem minuere videretur de empyreumate in destillatis comunitè cõcepta opinio, hoc tamen omnibus inesse Chymiaci negant: fit enim incuriã destillatoris, si pars aliqua Sulphuris crassior nimio igne aduritur, & in fuliginem convertitur. At eam si copiosior fuerit arte separant; sin minus, præstolantur, donec suã sponte evanescat. Hinc Scaliger dicit: Ardenti aquæ calor duplex, alter ab igne, à quò exempta, paucos post dies eò caret. Præterea hic jucundissimam delectationem, quæ è laboribus Chymicis promanat, & oculos, aures atq; linguam non parum reficit, quæ tamen solis Hermetis filijs, secretorum Naturæ soleribus indagatoribus, grata & accepta, alijs verò pigris Doctoribus & Chymix contemptoribus nauseabunda & injucunda est.

Pharmaca porrò spagyrica artificiosè preparata & methodicè exhibita, utilissima esse qui negat, Solis lumen, & magni hujus luminis utilitatem videtur denegare. In his quippè æger, remotis scilicet quisquilljs saluberrimum reperit nucleum, correctæ enim, renata, & actio-

UTIL:

actionis impedimento omni exuta, parum materiae, multum verò formæ acquirunt, & hac ratione citius, tutius, ac jucundius morbis medentur, ac alia triobolaria & vulgaria. Non enim diu in ventriculo, tanquam in carcere clausa, remanent, sed propter insignem penetrandi vim, totum corpus morbidum permeant, & morbum radicitus evellunt. Hoc ipsum Ægyptiorum sacerdotes non ignorarunt: qui remedia Spagyrica ut sacrosancta Deorum munera, in Ephesij Vulcani sacrario, ut Græci in Æsculapij templo, recondabant, ne à vulgo ipsa prophanarentur.

Insuper effectus testatur de suâ causâ, & multi sanè gravissimi morbi à multis pro δαντικρόσητε habiti, iisdem medicamentis Chymicis tolluntur, symptomata mitigantur, & causæ eradicantur, ut paulò post exempla quædam prolaturi sumus. An igitur illis facillè carebimus? uti Parisienses somniant.

Hiscæ & alijs suprà memoratis rationibus suffragantur autoritates præclarissimorum virorum, qui præstantiam ac utilitatem eorūdem insignem felici admodum cum successu sunt experti.

Et ut ordiar à Spagyricorum Coryphæo Theophrastò, ille se solo alumine philosophicè preparato 32. cum sulphure & Mercurio plumbi 174: cum sale absynthij 14: cum sulphure absynthij sex magnos: cum Mercurio verò seu liquore absynthij 106. morbos curare posse gloriatur.

Paræus Medicus ac Chæirurg<sup>o</sup> insignis, nullus affirmare dubitat, essentia vū chymicaturū in morborum curatione, tam insignes & divinas esse vires, ut in tantâ medicamento.

Lib. de  
pestel. 711.  
p. 341.

Lib. 26.  
Chæirur.  
cap. 1.

mentorum suppellectili nihil propè sit, quod hodiè  
 Chymistæ destillandi artificio non subijciant, sicque se-  
 ipso vegetius ac validius reddere non contendant.

In Alch.  
 triumph.  
 In cælo  
 Philos.

Jure igitur merito Libavius Spagyros salutaria gene-  
 ris humani organa appellat: & Ullstadius Chymicos,  
 propter difficilimum rerum præstantissimarum & pul-  
 cerrimarum inventum, laude cumulatissimâ judicat  
 dignissimos, quod scilicet corpora in elementa dissolvant,  
 & facultates accuratissimè investigent.

Musetus ait: Remedia, chymicâ industriâ præpara-  
 ta, juxta Hippocratis præcepta usurpata, citius, tutius &  
 jucundius morbos percurant, quam alia: Medici his  
 destituti, non absimiles sunt fabrorum, qui ad secandû,  
 hebetem adhibent securim.

D. Georgius Laurea uxoris meæ avus dicere solitus  
 est: Chymicorum remediorum usus in Medicinâ non  
 tantum fructuosus, sed planè necessarius est, cum quoti-  
 diè (qui Medicinam facimus) experiamur novos atq; cõ-  
 tumaces morbos oriri, tanquam ex Cadmæâ segete, qui  
 vulgarium medicamentorum vim & efficaciam prorsus  
 elidant ac eludant.

In Defens.  
 vet. Med.  
 cap. 49.

Bernh. Dessen. ita scriptum reliquit: Chymiam ve-  
 ram propter opera ipsius insigniter utilia semper omni  
 laude cumulatissimam judico: imprimis si eidem me-  
 dica peritia fuerit conjuncta & ambitiosa nugacitas sub-  
 lata.

Lib. 4.  
 epist.

Mathiolus inquit: Qui morbos chronicos sine me-  
 tallicis pharmacis aggrediuntur, ij plerunque re iniectâ  
 cum magno dedecore, & suo & artis Medicæ, desistunt.  
 Et paulò post: Ægrorum corpora seminibus morbo-  
 rum

rum



rum referta sine metallicis medicamentis vix sanari possunt.

Andernacus quoque dicit: sublimes spiritus ex fossilibus corporibus extracti, in Medicinam difficiliorum morborum, qui alijs non cedunt auxilijs, exhibentur.

Mathiolus ingenuè quoq; alibi fatetur, aquas destillatas adeò utiles esse & proficuas, ut decoctorum facultati vel palmam præripiant, vel saltem eandem ambiguan faciant.

Sylvius de oleis loquens, dicit: oleum destillatum rem esse omnibus alijs remedijs planè diviniorem: *ὁμοίωτος* cum isto est Geber, uti & Ullstadius.

Gesnerus vix Medici personam dignum existimat, qui oleis carere cupit.

Horatius Augenius extracta laudat, quod noxios humores citra omne incommodum expurgent.

Bernh. Penotus nihil quod in rem ægrorum sit convenientius, tutius & jucundius salibus ex vegetabilibus confectis æstimat.

Omittam hiccè loci autoritates Isaaci Hollandi, Bernh. de Grana, Pici Mirandulæ Domini, Petri Boni, Ripplæi, Gorrai, Marsilij Ficini, Fernelij, Rovillacei, Pontani, Faniani, Turneseri, Gesneri, Zvingeri, Birckmani, Quercetani, Plateri, Bauhini, Turqueti, Rivieri, Ellenbergeri, Libavij, Rulandi, Mosani, Hartmanni, Brunneri, Crollij, Doldij, Tanckij, Scheunemanni, & multorum aliorum tam veterum quam recentiorum.

At verò ubi rerum testimonia adsunt, non opus est

verbis: An non lepra pro insanabili morbo semper habita, & tamen novem leprosi Noribergæ intra paucos dies, publicè spectante populo, ad integram sanitatem, à Paracelso, si discipulis ejusdem credimus, revocati sunt? An non ille idem inquietissimam choream S. Viti aliquoties sedavit? quam prima passâ est Trofsea, fœmina lasciva & marito rebellis. An non Arnoldus Villanovanus Neopolitanum quendam leprosum auro suo potabili restituit, attestante Johanne Andrea Ictô eximio, teste omni exceptione majori.

Svevigena ille Medicorum Monarcha Philippus Hohenhemius quendam tribus annis vertigine laborantē unius mensis spacio curavit oleo vitrioli, in aquâ betonicæ illud exhibendo. Mulierem, quæ carcinoma per 30. annos in mammillis habuerat, essentiâ Mercuriali cum aqua plantaginis sanavit. Gangrænofum quendam oleo veneris: phthificum desperatum oleo margaritarum: phtheiriâsi laborantem essentiâ Mercuriali: mulierem colicâ ferè emortuam oleo vitrioli rubro: & aliam per 20. annos sterilem, extracto satyrionis curavit.

Quot quæso ille ipse Epilepticos spiritu Vitrioli, & essentiâ Veratri nigri? quot phthificos & tabidos oleo perlarum? quot herniosos saniculæ albæ & consolidæ extracto: quot phreneticos & colicos laudano? quot quartanarios & pleuriticos Torpetho suo pristinae sanitati restituit? Quoties Lethargum oleo salis? Polypum oleo Calcanthi? Paralyfin essentiâ Cheiri curavit? quoties cataractas etiam desperatas tutiâ sua magistra-

li absumsit, & podagræ nodos oleo crystalli dissolvit?

An non Ravennæ adolescens phthisicus à Medicis pro desperato habitus, oleo Sulphuris Anno 179. mensè Martio; & Vratilaviæ piscator Empyicus solo lambitivo sulphureo curatus est? An non in Bohemia Elephanriacus per sexennium varijs symptomatibus molestatus per antimonium à Pedemontano sanatus est? An non in Gallia Medicus quidam fulminis coruscatione attonitus, oleo auri pristinae sanitati est restitutus? An non Siderocrates Pappenheimiam neque manus neque pedes à doloribus colicis moventem, spiritu Tartari perfectè curavit? An non Keglerus adolescentè à sumto philtro tabefactum, auro vitæ sanavit? An non Laudenbergerum, ex contractura quinquennio laborantem, Sixtus Groningensis auri & mumia liquore curavit.

*Complures sanè Epilepticos aquâ suâ antepilepticâ ex magnesia confectâ, nec pauciores Gallicos pilulis polychrestis, & febricitantes, phreneticos, apoplecticos Nephenthe, Quercetanus: ophthalmicos verò aquâ sua ophthalmicâ Rulâdus; aquâ benedictâ anginosos & pleuriticos, spiritu auro asthmaticos & hydropicos sanavit? Quotquasò Paulus Renealmus Spagyricis medicamentis sanavit.*

Gabriel Fallopius & Hector Nonnius lienis obstructions etiam inveteratissimas croco & feliciter expediverunt. Sertillius cum balsamo Saturni paralyticum, & adolescentem quendam amore captum, & in mentis alienationem præcipitatum, Lunæ lapillo curavit.

Rubæus  
de destill.  
Joh. Jes.  
sen.  
Epist. Cra  
ron. 42.  
Ribitt.

Parac.

Cent. 1. 2.  
3-4-9.  
Ut patet  
ex ipsius  
observat.  
Lib. de  
simpl.  
purg.

Ale.

Alexander Sidonius Scotus multos de vitâ periclitantes, inter alios etiam comitissam de Sultz, sale suo Solis pristinae sanitati restituit.

Pastor à fulmine ractus, pede jam alterâ in cymbâ stans Charontis, ab Andernaco spiritu Tartari curatus fuit: qui ipsi sudorem, sulphur redolentem, commoverat.

Gallus quidam dolorem capitis inveteratissimum, oleo arsenici cum butyro misto, & capiti inuncto, curavit.

Felix Platerus Archiater Basileensis scribit, multos à Tertianâ & quartanâ febre usu antimonij esse liberatos; & ego ipse non paucos, absit jaſtantia, quartanâ admodum enervatos, medicamentis, quorum præcipuâ basis fuit subium exoptatâ sanitati restitui.

Quid dicam de Camerarij borace cryſtallino, præcipuo Gulielmi Hassiæ Landgravij vomitorio: de Zuingeri Ostrutio Thielæo, Aragosi Oxylæo, Hagecij pæctolo, Severini Turture, aquilâ, Dracone? quid proferam de Brunneri requie, pulvere salutis, aquâ solis, spiritu spirituum &c.

Sed ut Spagyricorum pharmacorum admiranda utilitas magis eluceſcat, paulò penitius, & quidem in specie illa intueamur, & ex viribus necessariam ipsorum utilitatem metiamur.

Quoniam verò sal olim (ut refert Eustatius) erat amicitia & benevolentia symbolum, adeo que primum ante alia fercula apponebatur: sale etiam & Sole secundum Platonem corpori humano nihil utilius: Homerus insuper sal *ἄσπις* vocet *σῶμα διοφιλέε*, à sale nos quoque

EXOF.

Lib. 1. &  
10. liad.

In Ti.  
mæo.

exordiamur, quo certè agris nihil convenientius, tutius & jucundius. Hic est balsamus rerum, & omnium condimentorum præstantissimum condimentum. Hic est ille phoenix tam occultatus à poëtis, qui igne nascitur, præducitur ac propagatur, quique nullo artificio destrui potest, sive in aquis, sive in aëre, in terra vel igne existens, perpetuò conservatur & conservat: mysterium siquidem universæ Naturæ, vitæque humanæ medicamæ ad extremam usque senectam in se continet. Hinc asserere quidam non dubitant, ex sale seu cinere cujuscunque plantæ, gratiâ exempli, *Rosæ*; plantam, rosam mediâ hyemè virescentem suis ornatam coloribus referentem, industriâ artificis confici posse: fides sit penes illos, qui videre.

Vera insuper Sal est Panacæa: præcipua enim habet arma;

Queis cum morborum pellitur omne genus. Quid enim *sale* magis diureticum, diaphoreticum, catharticum? Sali in agendo est tuta celeritas: consumit is superflua, renovat deperdita, sanat morbida, nec ullâ admittit ulteriorem corruptionem.

Non igitur amplius miror, quod Quercetanus salem vitam & animam: & Crisip. Fanianus animatum vocet: quod si Thaleti Milesto placuit Herculeum illum lapidem magnetem, rem animatam dicere, quia ferrum trahere & cogere videretur: quin & nos quoq; salem, quod mirè penetret, expurget, abstergat, dissipet, reprimat, extenuet, similiter animatum dicemus. In cymmerijs itaque tenebris versantur, qui sales tanquam causticos, adeoque noxios & deleterios respuunt: non

Parac. in  
in præf. de  
virt. herb.

Ruland.  
in pgym.  
Quercet.  
tan. in  
resp. ad  
anonym.  
SAL.

Penot. de  
salibus.

enim omnes sunt calidi & caustici ( ut sal perlarum, corallorum, gemmarum, prunellæ, Saturni, Jovis, Martis,) licet cauteria ex iisdem parentur, quæ non urunt, sed erodunt: hæc autem facultas etiam frigidis quibusdã convenit, ut aceto, succo limonum & alijs. Quin imò urunt nonnulla foris, & inducunt vesicas, quæ intus tantum abest ut noceant, ut & insigni emolumentum afferant. Quisquis es incredulus, Galenum adeas: dicet ille tibi, cur allium foris sit vesicatorium, intus hautquaquam tale.

Præterea salia de empyreumate accusari nequeunt, quia in cinerum reliquijs nullum est, nec sal est ignis effectum igneum. Postremo huic asserto ut fidem faciam, non procul abibo allatum testimonia. Ubi sal ex cineribus diligenter est extractus affusâ aquâ, terram restibilem ure & combure centies, nunquam vel micam salis indipisci vales. Sed nec ex omnibus rebus fertilis est salis extractio. Lateres excōctissimi parum, vel omninò nihil tibi dant salis. Inæquali insuper copiâ plantæ suppeditant sales. Cucurbita parum dat, sarmenta vitium, plurimum. Æqualis in utroque ustio, inæqualis salium proventus. E terris sal extrahitur aquæ affusione & eluvione, hautquaquam violentâ ustione. Cornu cervi sal dat fixum ustione: volatile, putrefactione, ut & urina. Vinum sponte salem suum ad parietes cadonum deponit. Sal ergò nequaquam op<sup>o</sup> est ignis vi productum, uti Scheckius voluit: sed igne separatum.

Nec minus hallucinantur illi, qui salibus etiam qualitates específicas attribuunt, ut sali chelidoniæ, Eupatorii & cancerorū fluviatiliū, adscribunt vim medendi morsui

canis

Lib. in  
antig.

Bernh.  
Penot.  
& alij.



canis rabiosi, & sal bursa pastoris, moribus serpentum resistere aiunt. Similiter quoque labuntur, qui Cephalicos, epaticos, spleneticos & renales sales effingunt: huiusmodi enim vires específicas in combustionibus, solutionibus, filtrationibus & coagulationibus reiteratis, protinus evanescere vel vehemēter saltem obrundi existimo, πῦρ enim πῶς φέγγει, ut inquit Philosophus. Si itaq; crasin in vegetabilium salibus aliquo modo retinere cupis, unicā cōtentus esto calcinatione: multoties hāc reiteratā, tota vis perit. Educā hocce loci cōtra adversarios Aristotelē, in saliū chymicorū preparatione versatissimum. Ita enim ille: τοῦτο δ' ἔργον γίνεται καὶ ἐν ὀμβρικοῖς, ἔστι γὰρ ἡ τῆρσι, ἐν ᾧ σιφύκας κάλαμῳ καὶ χόρδῳ. τούτων οὖν κατακείσει. καὶ πῶς τέρψαν ἐμφυλλοῦτος ἐν ὕδαρ, ἀφ' ἧσσι: ὕδαν δὲ λίπασσι ἢ τῷ ὕδατι, τὸτο ψυχθεῖς, ἀλλ' ἔργον γίνεται πλεῖστον. Sic cinerem cancerorum fluviatiliū præsertim ☉ & ingressō ustorū, morbi canis rabidi magis prodesse quam salem, præter experientiam prisca & moderni practici testantur. Cæsar Ferdinandus fertur canem rabidum cum duob' equis admisisse, quos cū momordisset canis, ambo mortui sunt: postea duos alios admisit, & alteri tantillū cineris huiuscemodi exhibuit, alteri nihil: hic mortuus, ille dicitur servatus. Hinc etiam fit, ut pleraque è vegetabilibus parata salia, unius ejusdemque sint virtutis & efficacis, Ægyptetā & Oribasio testibus, & circa magis & minūs potissimum differant. Cui meæ sententiæ favet quoq; excellentissimus Primatis Germaniæ illustrissimi Medic' Hēr. Ellenberger'. Plurima nāq; salia sūt diaphoretica & diuretica, penetrādi, coagulādi, abstergēdi, incidēdi & exiccādi vim habētia: quanquā

Lib. 2.  
Meteor.

Lib. 7. c. 3.  
Lib. 3. &  
15.

In meth.  
med. c. 9.  
tetr. 3. f. 1.  
c. 22. lib. 1.  
antidot.  
li.

non nego aliqua etiam esse cathartica, ut Aëtuarius, Aëtius & Myrepsus quoque crediderunt, quorum descriptiones, hic unam sanctis Apostolis, aliam Lucæ Evangelistæ, aliam divo Gregorio tribuit: Illa tamen potius stimulando & abstergendo, quam electivè trahendo purgare autumo.

Cur quæso sal cranij humani in epilepsiâ, sal ligni guajaci in lue veneræ, sal absinthij in peste commendatur, quàm quod præ multis alijs maximam penetrandi, exiccandi & putredinem vindicandi, vim nacta sunt.

Cur sal gratiolæ, imperatorix, centaurij, hydropi mæderi creduntur, quàm quod præ alijs calidiora & sicciora, majori urinam ac sudorem movendi vi pollent. Eâdem de causâ sale zingiberis vix diaphoreticum melius, & sale succini ac genistæ vix diureticum præstantius invenies.

Paracels.  
Crollius.

In tract.  
de salib.  
herb.

Particulares itaque salium vegetabilium usus, quos Penotus abundè descripsit, lubens omitto: nonnullorum tamen ab ipso obliorum, & longo usu probatorum haud recorder frustra.

Mufetus  
Penot.

Sal imperatorix ad fœtorem oris: hypericonis ad pleurisin: (hic sal hominem in agone mortis jacentem, & animam jam jam exhalantem, reficere creditur:) Ceterach ad melancholiam hypochondriacam: ex filiqui fabarum ad calculum & colicam ventosam: ligni quercini & guajacini ad morbum Neapolitanum: ossis sapiæ ad calculum: viperæ & bufonis contra pestem: cordis ciconix & pavonis contra omnis generis venenimificè commendatur. Sal ex testiculis equorum co-

licos

licos magnopere iuvat. Sal urinæ umbilico inunctum vermes enecat. Sal marmoris & crystallo ardori urinæ & calculo medetur. Sal & cremor tartari ad disseccandos & incidendos humores crassos & tartareos in visceribus nutritioni dicatis multum adfert auxiliij.

Plerisque insuper medicaminibus salia fructuosè admiscuntur, quia illa in stomacho citius dissoluta & penetrantiora reddunt. Sola verò non nisi præparatis vijs ac humoribus, nec non præmissis purgationibus exhibeantur. Ex sale communi oleum seu spiritus quoque elicitur γλυκύπικρος, quo Theophrastus tanquam Panacæa quâdam in omnibus ferè morbis eum convenienti liquore usus est: renovat enim & omnia præservat. Mirum quod hic sitim, quam sal excitare solet, repellat.

Croll.in  
basil.

Aquarum seu liquorum stillatiorum ingens in vulgaribus etiam pharmacopolijs reperitur cumulus, qui tamen omnes præditi sunt viribus istarum rerum simplicium, ex quibus destillantur. Sunt etiam liquores balsamici, ut supra retulimus; & essentia vulgò dicta, è plantis extracta, quæ tamen nihil aliud sunt, quàm aqua seu liquor per reiteratas destillationes & cohobationes melior redditus & efficacior.

Spiritus verò & olea vires aquis multò excellentiores obtinent: guttula quippe olei duobus cochlearibus aquæ, & semicochlear Spiritus, cochleari aquæ longè præstat.

Nos communes & lippis ac tonforibus notos aquarum, spirituum & oleorum vegetabilium usus prætereuntes, de ijs duntaxat loquemur liquoribus, qui vel ra-

tione signaturæ internæ, vel astrali & magneticâ vi ad humani corporis affectus conducunt, vel à nobis & alijs maximè efficaces in morbis, & præcellētes reperti sunt.

Aqua florum buglossæ expertum traditur remediū in crassis oculorum suffusionibus: Ligustici & borraginis in lue venereâ & Elephantiasi: cochleariæ & nasturtij aquatici in scorbuto: cyperi sylvestris in podagra: florum tiliæ, pæoniæ, visci quæni in epilepsia: primulæ veris in paralyfi: rapfi barbati in arthritide: papaveris rubri in peripneumonia & pleuritide.

Aqua Taraxaconis omnibus febris, & aqua sanguinis humani, omnibus totius corporis morbis resistere, & vires deperditas reparare creditur. Aqua menthæ crispæ in tumore testium ex hernia & fecibus retentis in scroto, ingens secretum habetur. Aqua persicariæ contra venena, ulcera gallica & lepram commendatur: peti ad asthma: fraxini ad surditatem: filicis ad adustiones: ex succo corticum viridium nucum ad calculum mirè conducit. Aqua hyperici hausta, vini potationes illo die innoxios facit.

Aqua excrementorum humanorum pota ad epilepsiam, calculum & hydropem prodest: maximè verò cōtra morsum canis rabidi: extrâ verò ad paronychias, canerum, & carbūculos utiliter adhibetur. Cur verò excrementum hoc adeò efficax sit, docet Paracelsus in Archidox, inquiens: Stercus humanum est magnarum virtutum, quia nobiles in se continet essentias, cibi scilicet & potus: corpus enim ab ijs nihil præter nutrimentum recipit, non autem essentiam.

Spi-

Aq. dest.  
utus in  
Med.

Lib. 5.

”  
”  
”  
”

Spiritus cerasorum, spiritus vini saporem repræsentans, è cerasis exiccatis sine ullâ additione extractus, epilepsiæ & matricis inflationi medetur. Spir. Tartari (cujus fœtorem adimes, si ter à colchotare trahatur, semper novum colchotar addendo) ad omnes obstructions, pestem & hydropem præstâtissimus. Spiritus Vini Tartarisatus, non solum opimum extractorû cathartorum menstruum, sed & ad omnes defluxiones digerendas accommodatissimus. Spiritus Vini camphoratus ad contusiones, inflammationes & dolores podagricos utilissimus. Spiritus succini in epilepsia & calculo: Spiritus Theriacalis camphoratus, & Spiritus Sulphuris acidus in peste: Spiritus sanguinis asinini & lotij vaccini expertum in caduco traditur remedium.

Ufus spirituum in Med.

Plater.

Quercat.

Ufus oleorum in Med.

N. Ex omnib. fructibus & reb<sup>9</sup> alimentosis spiritus seu aqua vitæ, etiam ex rosis ipsis & gariophyllis nostratib<sup>9</sup>: ex omnibus herbis verò & floribus calidâ & sicca temperaturâ, suaveque olentibus, nullo negotio oleum elici potest.

Oleum croci optimum in tristitiâ, melancholiâ & stranguriâ: verum caveas tibi, ne ante prandium vel cœnam eò utaris, singularem enim appetitum deijciendi habet proprietatem. Ol. chamomillæ, cærulei potissimum coloris, in mensium retentione: Salvix in tremore: sambuci in erysipelate: piperis in febribus tertianis, præsertim spurijs, horis 2. ante parox: Garyophyllorum in quartanis & dolore dentium, ut & macis: mastichis in ventriculi debilitate.

Oleo thuris in phthisi nihil efficacius: ol. menthæ in colica passione, gagatis in suffocatione uteri: castorei

rei in paralyfi & loquelæ defectu. Oleum Therebinthinae valde preciolum in febribus pestilentibus, & oleum Savinae in uteri affectibus: oleum ignis ad phthifin: ex formicis ad ulcera phagædenica, maligna & serpentina. Saponis ad Ischiaticos dolores excellentissimum. Oleum baccharum hederæ frigidis articulorum doloribus prodest, menstrua movet & calculos expellit.

Oleum myrrhæ omnem putredinem inhibet, & dentium acerbissimos dolores tollit, atque foetum mortuum pellit, quod ipsum etiam oleum laudani præstat. Oleum crystallorum singulare ad calculos renum & vesicæ, lac muliebre auget. Oleum ex humanis ossibus paratum, dolores arthriticos consopit, similiter quoque facit oleum vini <sup>corosivum</sup>. Oleum laterinum, quod & philosophorum & benedictum, ad surditatem & infinitos penè morbos convenit, præsertim frigidos: quo etiam amor, si credere fas est, conciliari posse dicitur. Oleum Succini efficacissimum Opobalsamum Europæum, olim sacrum appellatum, propter admirandas quas obtinet vires, plurimis, iisque gravissimis opitulatur affectibus, cujus vires recensere supervacaneum esset, cum abundè ab alijs, maximè verò à Crollio enumerentur. Oleum Camphoræ dentium dolori, calculo renum, gangrenæ & priapismo: ceræ, podagricis doloribus opitulatur. Oleum cranei humani præstantissimum in Epilepsia & apoplexia, similiter ac oleum microcosmi: guajaci in morbo Neapolitano: sanguinis hircini & corvini in podagra, nervis contractis & indignatis: Urinæ ad membra congelata: ovorum, ad cancerum & fistulas, quod etiam pilos producit. Oleum Nym-  
pheæ

Teoph.  
vocat  
corosivū  
dulce.

In basil.  
chym. f.  
192. & 193.



phææ foetui in utero robur dare creditur, & oleum anisi lac mammis laudabile ingenerat. Oleum talci faciem dealbat: Oleum rorifmarini, caryophyllorum, salvia, spicæ, Therebinthinæ, ceræ, & alia multa vim habent quævis consolidandi vulnera.

Hactenus de liquoribus Mercurialibus & Sulphureis; nunc ad extracta: ubi saltem præcipuorum quorundam, quæ nosmetipsi efficacissima in praxi observavimus, mentionem faciemus. Et ut ab extracto Juniperino ex granis ordiamur, est illud contra omnis generis venena præstantissimum, unde etiam à Quercetano nomine Therjaçæ Germanicæ exornatur.

Porro extractum gentianæ laudatissimum in asthmate, carduibenedicti in quartanâ & tussi antiquâ, ligni aloës in palpitatione cordis, morsus Diaboli & scabiosæ in carbunculis. Cantharidum deniq; extracto in urinâ pellenda, granorum actes in hydrope, alkekengi in colicâ nihil præsentius.

Magisteriorum & essentiarum frequens in Medicina usus est, longè enim subtiliores sunt ipsis pulveribus, ideoque penetrantiores, & naturæ gratiores, inter quas tamen palmam obtinent Essentia, magisterij nomine decorata, margaritarum & corallorum. Illa enim insigne decus vitæ, auropotabili in temperatura & operatione proximè accedens, in convulsione, paralyfi, phrenitide, apoplexia, vertigine, tabe & marcøre senili, calculo, oculorum caligine, in cordis palpitatione, ejusdemq; conformatione præstantissima ac validissima, corpus sanum conservat, læsum verò pristinae sanitati restituit, lac muliebri emendat, atque na-

Usus extr. & in Medic.

Usus magister. & essent. in Medic.

turalium partium vires adauget. Hæc verò cum convenienti vehiculo administrata epilepsia, calculo, melancholia & suffocationi matricis vehementissimæ opitulatur, sanguinè mundat, hæmorrhagias & omnes fluxus, muliebres simul ac ventris sistit, diarrhoeæ & dysenteria medetur, cor imbecillum roborat, ventriculum & spiritus vitales confortat, omnesq; obstructions tollit. Non frustra itaque Arnoldus Villanoyanus exclamavit: multæ ægri tudines perlarum & corallorum essentijs sublatae sunt.

Essentialithargyri humores noxios educit: essent: raphanorum calculo & ictero: Terræ sigillatæ, pesti & cordis palpitationi: ess. Ciñabaris nativi (quod quidam Epilepsia magnetem vocant, & ex hoc Panacæam Ambaldinam confectam esse opinantur) caduco medetur. Ess. pomorum porsdorffianorum, ut gustui gratissima, ita ad melancholicos affectus utilissima. Ess. panis insignem habet vim restaurandi & roborandi. Ess. splenis bovilli lienis obstructions reserat, & menstrua provocat. Ess. sanguinis asinini & lactis equini ab epilepsia præservat. Sic Essentia matricis leporinæ & secundinæ mulieris foecundæ, ad matricis steriles foecundandas & conceptioni idoneas reddendas efficacissima, ac præstantissima.

Ut Isaacus Hollandus essentiam sachari Panacæam: sic alius quidam Paracelsita, referente Libavio, essentia mellis catholicum omnium morborum esse remedium, existimat: propterea, quod mel omnium florum & herbarum nobilissimis viribus præditarum sit subtilissimum & preciosissimum.

Gemmarum & aliorum lapidum preciosorum usus in Medicina adeò necessarius est, ut gemmas ex coronâ Pontificiâ furari videantur, qui illas è myrothecijs reijciunt, ut facit Sanctorius & Mondella: quorum prior non modò gemmas, sed & unicornu, cum lapide Bezoar contra manifestam experientiam, ratiunculis tamen merè frivolis reijcere & annihilare conatus fuit.

Gemmas, ajunt, quod corpus habeant homogeneû, nimis compactum & solidum, calor humani corporis superare potest neutiquam. Ita videlicet ajunt. Ajant sanè. Quid verò præparatio: supervacanea fortasse illa? minimè verò gentium minimè. Error quippè sic erraretur crassus & præpinguis. Præmissa enim solutio ista lapides quam proximè efficit *veriusque*, potabiles & vegetabiles. Accedit, quod fide constat historicâ, historicâ inquam, lapides quandoque grandes è pueris ex incuriâ deglutitos, per secessum redditos fuisse minutiores. Quinimo ipse Scaliger, qui cornutis quibusdam argutationibus, contra hanc nostram opinionem, arietat, sibi ipsi non penitus est *ἠποκρίσει*. Effecta lapidum seu gemmarum mirabilia & prodigiola concedit, imò exaggerat: causas viresque præsupponendas meritissimè, pernegat. Certum hoc esto & conclusum: Calor corporeus easce absumit & consumit: Solamne autem vim medicamentosam, sine nutritoriâ an exugat, in medium relinquit. Præclaras autem easce gemmis virtutes infundi cœlitus, docet Hermes Trismegistus. Primò, quod magnos esse-

Rollen-  
hagius in  
q. epist.  
Lib. 13.  
meth. vit.  
crr. f. 196.

ctus parvâ promant mole. Dein quod in terris benedictis preciosissimi generentur lapides. Tandem quod fecis experte puritate cum cœlo non parùm conveniant.

Parac. de  
tartaro:  
Felix qui  
potest præ-  
parare  
crystallos.

Magisterium itaque hyacinthi contra spasmodum; rubini contra omnis generis venena & pestem, chrysolithi cōtra tristitiâ & melancholiam, crystallo contra calculum, urinæ ardorem & lactis muliebris consumptionem, lapidis Lazuli contra Maniam, lyncis & Judaici ad urinæ suppressionem & calculi expulsionem mirificè profunt. Magisterium Smaragdi orientalis epilepsiæ opitulatur, orificium stomachi roborat, hæmorrhoidas & alvi fluxus sistit, & venenis resistit. Magist: Sapphyri intestinorum ulcera, & Scorpionum ac vesparum ictus curat, pustulas & oculorum excrescentias deprimit & extenuat, calorem febrilem mitigat, atque cor exhilarat.

Magisterium porrò amethysti ebrietatem coercet, Rubini *κρυσταλλιν*, (unde & ipsi nomen inditum à Græcis) concoquit, oculos caligine suffusos illustrat, & cordis spiritus fovet.

Est & nostrò ævò lapis repertus, dictus Nephriticus (sicut etiam lignum Nephriticum nuper ad nos delatū est) ob insignem, quâ pollet, virtutem, adversus nephritidem, cujus magnam copiam Lipsicus quidam mercator possidet, qui lapidem hunc in cœlum usque laudibus atollit, propter incredibilem in calculo expellendo potentiam. Experimentiâ enim sibi innotuisse refert, lapidem hunc nephriticum, quem Constantinopoli secum attulit, non solum arenas, tartarum & calculos per  
urinas

urinas, sed etiam per excrementa, & quod sidem ferè excedit, per puncta lacrymalia & internos oculorum angulos expellere: quemadmodum etiam in diversis scaculis arenulas & lapillos comminutos, per oculos, penem & anum expulsos, mihi monstravit: sed fides sit penes autorem. Interim tamen certò affirmare possum, me vires magisterij ejusdem non contemnendas aliquoties esse expertum. Hoc loci non omittendum, quid ab alio quodam observatum Medico: Urgentibus calculi doloribus immanissimis, post regionem renum, paulò tamen supra, lapidem admovit nephriticum. Quamprimum id factum, cessârunt dolores. Quî id fiat, quæsitus ab ægroto, in hæc erupit verba. Uti Magnes vulgò trahit ferrum, ita & iste calculum. Oriuntur verò dolores, si calculus à facultate expultrice incitatus, occupet meatus ureterum. Illuc illapsum, facultate magnetica retrahit in cavitatem renû hic lapis: unde symptomata dolorosa statim mitescunt.

Ufus lap.  
Nephrit.  
exter.

Hic etiam obiter saltem notare libet, errorem illorû, qui calculum in renibus & vesicâ commorantem medicamentis frangere nituntur, ut sanguine hircino, passerculo troglodyte, cinere scorpionum, decocto saxifragiæ & similibus; maximè verò vitro Veneto præparato. Si enim medicamentum esset illius virtutis & potentia, ut lapillum in vesicâ confringere posset, prius viscera exanimaret, intestina vellicaret, & venas, renes & epar, aliasque partes, per quas transiret, laceraret & eroderet, antequam calculi extimam saltem superficiem comminueret. Unde justè, reprehendit Medicastrum illum Sanct. Sanctorius, qui in nobili Italo calculò vesicæ

Werner:  
Aëtius.  
Langius.  
Avicē. &  
Avenz.

In meth.  
vit. error.

emacerato, multis diebus electuario ex vitro usus est: dū enim putavit calculum comminuere, intestina exedit, dysenteriam immanē effecit, & imaturē agrū jugulavit.

Conficiuntur etiam magisteria ex oculis gamarorum, testis ovorum & limacum ad tartareas feces expellendas, ut & ad strangurias, dysurias, Ischurias, difficultates & suppressiones urinæ aptissima.

Restat ut de Tincturarum utilitate pauca quoq; dicamus: Est autem veræ & universalis tincturæ, quā pauci hodiē, utpote cygno nigro simillimam, norunt, ea vis & natura sanguinē in universo corpore sic mundificare, ut omnibus morbis ex sanguine corrupto orris, brevi sublatis, corpori veluti redintegrato vigor pristinæ sanitatis restitatur. In hujus itaq; penuriâ Chymiatri tincturas Sapphyricas vitriolicasq; cerebri affectibus speciatim adaptarunt: Solis verò tincturam cordis affectibus: Jovis, pulmonibus: Mercurij, hepatis: Saturni, lieni: Martis, renibus: Veneris, genitalibus membris adscripserunt.

Sunt & aliæ Tincturæ, quarum regina est quæ ex corallis educitur: hæc enim ritè, nō Sophisticè, præparata, omnes interiorum partium affectus radicatus evellit, epilepsiam medetur, (quod etiam tinct. amethysti præstat) tristitiam pellit, oculorum fluxiones mirificè compescit, mēstrua sistit, profluvium alvi cohibet, licet etiam morbus ad extremum usq; pervenerit. Sic tinctura rhabarbari sanguinem emundat: tinct. antimonij arthritidem & scabiem malignam plenè curat: tinct. sanguinis Ciconiæ venenis & pesti resistit: Tinct. sanguinis vulpini calculos expellit: Tinct. viperarum ad omnis generis ve-

nena

Ufus Tin-  
ctur. in  
Med.



nena infringenda, & tinctura lapidis hæmatitidis ad sanguinem in quacunque corporis parte sistendum paratissima.

Metalla septē Planetarum nominib<sup>9</sup> indigitata à Medicis prisceis sæpissimè fuerunt præscripta, ut Thomas Musæus, Jos. Quercetanus & Jac. Zuingerus satis superque demonstrant, quanquam exiguo cum emolumento. Dum enim in substantia sua duriori adhuc sunt, nullã aut tenuem in Medicina efficaciam ostendere valent, quia calor naturalis tam potens non est, ut metalla cruda nec præparata satis domare & immutare possit, sicq; illa digesta & in sanguinem mutata, corpus nutrire & spiritus vitales confortare, aliaq; à Naturã sibi concessã negotia expedire valeant. Hinc non iniquè Athenienses exclaimare videntur; aurum foliatum & lapides preciosos potius ad crumenæ evacuationem, quàm corporis refectionem, ab Arabibus esse inventos & in Medicum usum revocatos. Parum itaq; fructuosè aurum & argentum ab Antiquis, quibusdam medicaminibus, ut diathamaro Nicolai, electuario de gemmis, lætificanti Galeni, aureis Alexandrinis & alijs compluribus fuit admixtum. Incommodè itidem faciunt moderni, qui etiamnum aurum foliatum & limam cominutum agris deglutiendum propinant, (illos tamen semper excipio, qui ornatus saltè aut majoris appetitus gratiã, aurum medicamentis admiscet) quasi verò Metarum vel structionum, vel murium vetriculos ferrum & aurum digerere valentes, haberent. Cũ enim incorruptibilia quælibet in stomacho humano mutari nequeant, ideò nullã, vel saltè exiguam, principalibus membris virtutem præbere possunt.

De præst.  
med.  
chym.  
In resp.  
ad Auber.  
f. 304.  
In exam.  
princip.  
chym. f.  
46.

Plutarch.  
in φιλο-  
σοφίαι.  
Plin. lib.  
8. Teoph.  
lib. 9. de  
hist. pl.  
Marcell.  
l. 2. c. 49.

Ubi

Psaltes  
Eduxit  
aquam  
de petrâ,  
& oleum  
de saxo  
durissi-  
mo.

Ubi verò præcedenti artificiosâ præparatione, in liquorem vel alcool tenuissimū, absq; tumē corrosivo tamen, venenoso & maligno medio rediguntur, (☉ enim & ☽ spoliantur naturâ suâ saluberrimâ, quotiescunque cum spiritibus violentis colliquantur) mirabiles effectus habere deprehenduntur, nec injuriâ partibus corporis principalibus, earundemq; affectibus speciatim à Chymiatrix adaptantur. ☉ enim cordis, ☽ cerebri, ☿ pulmonum, ♁ hepatis, ♃ lienis, ♄ renum, ♀ genitalibus affectibus adscripta fuit.

Aurum, dicit Marcellus Ficinus, omnes ante omnia probant, tanquam omnium rerum temperatissimum & à corruptione tutissimum: Soli quidē propter splendorem: Jovi verò, qui vitæ patronus dicitur, propter temperaturam consecratum, ideoq; posse calorem naturalem cum humore mirificè temperare, humoresq; à corruptione servare, Solarē & Jovialē spiritibus & membris inferre virtutem.

Non mirum itaq; quod innumeris propemodū modis tractetur, ex eodemq; variæ medicinarum species producantur, ut Auri spiritus (cujus 40. vel 50. prolectandi modos Quercetanus se callere gloriatur) oleum, sal, sulphur, pulvis diaphoreticus, auri lana, aurum vitæ &c.

☉ usus in  
Med.

Aurum portabile vel etiam diaphoreticum Hermetice præparatum, cordis substantiam & vitæ principium confortat & exhilarat. Insensatos & leprosos sanat, eôq; utentes ab elephantiasis Græcorum & Latinorum lepræ contagione immunes conservat. Contra pestem & cætera venena est remedium præstantissimum.

Apople-

Apoplexiæ, cancro, calculo, alijsque multis & magnis morbis medetur. Sanguinem siquidem corruptum purificat, & ab omnibus excrementis corpus universum solis sudoribus expurgat, virtutes partium in suis actionibus conservat, & corpus juvenile (ut ex Hippocratis sententia etiam facit Helleborus) quodammodo reddit. Sic igitur ægri optimè refocillantur, ac instar Æsonis Cretensis regis, ope Medæ, è crudis quasi silicernijs, floridam virentemque juventutem, novâ quadam *καλιχινιστιᾷ* præcedente, indispiscuntur.

Argentum inter cætera metalla secundum obtinens perfectionis locum, auri vires quadantenus æmulatur, & ad eosdem ferè morbos præsertim verò ad Caducum, Phrenitidem, Maniam, Melancholiam, & omnes cerebri affectus à Medicis exhibetur.

Usus in  
Med.

Laudantur autem potissimum ejusdem oleum & pulvis diaphoreticus: qui adversus omnes obstructions singulare est remedium, expellit enim per poros omnes pravas humani corporis qualitates & confortat membra principalia.

Paratur etiam artificio Spagyrico ex Lunâ Philosophicè calcinatâ Narcoticum, eadem, quâ sulphur vitrioli & opium, vi pollens.

Ex Ferro quoque & Chalybe benignissima conficiuntur medicamina, ad varias humani corporis ægitudines salutaria: inter quæ tamen præcipua Crocus, ejusdemque; Oleum, quælienosis, dysentericis, cholericis & ventriculò resolutis auxiliantur. Valent etiam ad omnes hæmorrhagias internas & externas, ad gonorrhæam, urinæ incontinentiam, & quævis alvi profluvia, fluxum

Usus in  
Med.

Fallop.  
Nonnius.  
Minad.

hæmorrhoidalem & profluvium fœminarum sistunt, hydropicis profunt, obstructions aperiunt, semen virile roborant, dentes ac gingivas firmant, vulnera consolidant, ventriculum roborant, multisq; alijs hisce similibus morbis adferantur.

Exhinc apparet cœcus Fontanoni error, cum scribit: mulieres usu limaturæ chalybis steriles fieri. Apparet quinetiam error illorum, qui chalibem ratione aceti aperire existimant, cum etiam sine aceto parari possit, & tamen aperiendi vim obtineat.

§  
Mercurius ubiq; sanè mirabilis, ideoq; à Fallopio miraculum naturæ appellitatus; qui, si peritum nactus sit artificem, rationalem directorem, & prudentem exhibitorum, nullum quatumvis pertinacem morbum, cæteris vel potētissimis intactum, aggredi recusat. Nimiū quodq; adimit, & quod deest addit. Unde Paracelsus Mercuriū legitimè preparatum balsami Naturæ & naturalis theriacæ titulo dignatur. Non mirum igitur si tot sæculis tot præclarissimi viri, quos inter præ alijs summā curā & industriā Paracelsus, virtutes, qualitates & proprietates ipsius Mercurij excussit, in ejusdem mortificatione, re-  
vificatione & artificiosa præparatione maximè insudarint, & quamplurima ex illo arcana excogitarint, atque in necessarium Medicinæ ornamentum cruerint. Haur enim contenti fuere hydrargyri purgatione per corium transactā, seu mobilitate ejus aceto, urinā, lixivio, succo limonum vel salivā coercitā atq; mortificatā: (utcumq; enim sic enecatus in tepidā positus, solet resurgere) sed sulphureas & plūbeas partes ipsi demerunt, suo sulphure arthenicali per sublimationem exuerunt, ipsumq; animā

Tom. 5.  
p. 45.

mâ per igneâ fixationem spoliarût: idq; beneficio sublimationis, præcipationis & destillationis factitarunt. Hoc modò Mercurium verè philosophicum, & ad varios usus accommodatissimum reddiderunt.

Mercurius Hermeticè præcipitatus (cujus signum si cum Sole fortitèr teratur, nec aurum inde dealbetur, vel etiam, si nullâ arte redivivus reddi possit, cæteris tamen paribus) remedium est contra omnis generis infirmitates ex humorû putredine causatas. Educit insuper omnes humores, non solum naturam irritâdo, ut multi credidère, sed etiâ electivè purgâdo, præsertim humores serosos: hoc etiam hinc patet, quod illi, qui laborant lumbricis vel ascariidibus, à quibus tamen natura maxime irritatur & vellicatur, ab humoribus excrementitijs minimè purgentur & liberètur. Insuper defluxiones cerebri exicat, purificat sanguinem in venis & medullam in ossibus. In diuturno capitis dolore, hydrope, pleuritide, podagra, Ictero nil præstantius. In febribus omnibus, scabie, peste, scrophulis, ulceribus malignis & foetidis, & ut omnem rem in pauca verba conferâ, in omnibus morbis deploratis Mercurio cum aceto mōtano præcipitato & coagulato, atq; ab aciditate purgato, cum cōveniēti vehiculo dato, vix aliquid præsentius. (Nunquam autem q̄ utile erit medicamentû, quâdiu acris & corrosens vis à mēstruo accepta ipsura comitabitur.) Hic est luis venereæ solus *φάρμακον*. Hòc ipso complurimos vidi sanatos, in Nosocomio Neapolitano, dicto, alinarabile.

Alij verò q̄ sublimatum præcipitato præferunt, propterea, quod ille majorè penetrâdi vim obtineat, ratio-

q̄ usus in  
Med.

Paracels.

ne ignis ipsius, cui in totâ rerum naturalium universitate non reperitur similis.

Mercurius sublimatus cum vino aut alio quovis liquore mistus, & in ore retentus ac deinde rejectus præsentissimè humores noxios ex capite educit. Ex tali Mercurio in *μικτόριον* redacto, Mercurius vitæ, quatuor Theophrasticorum arcanorum maximum, pronascitur, cui multas easq; admirandas virtutes Quercetanus & Paracelsus adscribunt, quod nempe præservent, restaurant ac regenerent.

Et ego ipse nobile par conjugum mirabili morbo afflictum, hoc ipso feliciter curavi. Casum itaque hunc mirabilem & vix auditum lubet adponere: Quotiescunque maritus rem cum uxore juvenulâ formosissimâ habere cuperet, maximè hæc trepidabat, concubitumque illius reformidabat, propterea quod plerunque post seminis masculini calidissimi & foetidissimi, effusionem, exanimis in thoro jaceret; foetor enim seminis adeò abominabilis fuit, ut ferè semper post coitum in animi deliquium inciderit. Interim tamen quinque annorum spacio decies concepit & molas vel *ἐκτρώματα* peperit. In consilium itaque vocatus, & vitæ marito; uxori verò alia convenientia exhibui remedia, quibus Deus ita benedixerat, ut non tantum magnâ cum dulcedine nobilissimi conjuges deinceps amoris poma decerperent, sed etiam anno sequenti parentes audirent.

Ex Mercurio etiam crudo & sublimato fit Alkacheft, ut & arcanum corallinum, quo Paracelsus, in podagra usus est.

In Archidox. l. f. de arcanis. Casus mirabilis.



Fit etiam Turpethum minerale, eisdem penè, quas præcipitatus, vires obtinens, optimum in epilepsia, hydrope, scabie, cancro, quartana. Hoc etiam Monavius & Caspar Hofmanus Hallæ & Berolini multos curavere Venereos.

Destillatione quoque ex puro Mercurio liquor elicitur pellucidus & oleum dulce, quod non tantum intrinsicè sumtum purgat & Neapolitanum morbum curat, sed ipsa quoque lues, solâ istius olei palmarum & plantarum pedum inunctione sanatur.

Hydrargyri damna à corrosivis spiritibus (qui sale marino facile mortificari possunt) & halitibus arsenicabilibus promanantes, levi gargarismo sopiuntur. Ptyelismus verò (quem Langius proprietati occultæ, quæ per os purget pituitam, adscribit) plerunque fit ex accidente, quia humores pituitosi sunt circa cerebrum frequentes, imò os & glandulæ faucium, emunctorium sunt pituitæ excrementitiæ proprium. Cum ergò ea pituita Mercurij vi in corpore concitata est, à natura ad ea loca pellitur, ut secernatur, aut irrigando fauces, usum suum præstet.

Jupiter Philosophicè preparatus Morpheam, serpiginem & lepram curat: oculorum inflammationes & dolores sedat, ulcera omnivaria, cacoëthe, Chironia, maligna & recentia sine ullo dolore sanat, ipsidemq; cicatrices inducit.

Sal & oleum ejusdem in apoplexiâ & Colica efficacissima, & in suffocatione uteri, calidè umbilico inuncta: in puncto enim suffocationem & motum matricis tollunt. Oleum insuper fistulis, ulceribus antiquis &

Ruland.

Libav.

Zufus in  
Med.

Gallicis plurimum opitulatur, unde etiam balsam<sup>o</sup> humani corporis à Paracelso vocatur.

¶ usus in  
Med.

Æs artificiosè præparatum multis quoq; modis ad morbos sanandos conducit; excrescentias enim carnis, quas *ἰσχυροειδέες* Græci nominant, cohibet ac delet, sordes mundificat, fistulas & scabiem quameūq; curat, nomas sistit, cancris, serpigiosis ac leprosis auxiliatur, fluxus Cambij & articularum inhibet, & ad chronica putridaque ulcera valet omnia.

Ex cupro quoque paratur Sal ad vomitum ciendū convenientissimum, modò legitimè sit confectus, & omnis acridinis & corrosionis expers, aliàs metuendum esset, ne idem de nobis decantetur, quod Libavius de Gramano: caveant sibi, inquit, illi, qui salem Veneris Gramani in usu habent, ne sepulcro suo inscribi curandum sit: Gramaniano sale erosum ventriculum ipsis intulisse necem. Ex eādē quoque Venere oleum, (quod ad dolores capitis, canitiem, febres, calculum, lumbricos, similiter ad lupum, colli vesicæ carunculas atque carcinomata eximium) & Vitriolum chymicā industriā extrahitur, quod basis est præstantissimi cujusdam arcani & stomachalis confortativi.

¶ usus in  
Med.

De præ-  
parat.  
chym.

Plumbum philosophicum, quibusdā monstrū dictū falcigerum, ad omnes combustiones, tumores, inflammationes & ignem persicum, tanquam singulare arcanum commendat Paracelsus. Quercetanus Sal seu sacharum Saturninum dicit esse omnium febrium, atque inflammationum tam internarum quam externarum, dulcè refrigerium ac remedium. Idem Sacharinus Sa-

turnus

turnus contra oris putredinẽ & Veneream libidinem efficacissimus: Hemorrhoidas sanat, cava quæq; implet, & sanguinem supprimit.

Oleum ejusdem ad quævis deplorata vulnera & ulcera est preciosus balsam<sup>9</sup>, & magnopere ad priapismũ, lasciviam, ophthalmias, impetigines & rubras faciei pustulas prodest. Hanc ad rem nimis lepidè verba facit Bernhardus Penotus, inquiens: Tantã prudẽtiã atq; sapientiã hic senex præditus est: vix aliquis mortaliũ numerare potest. Ejus sudor & sanguis utilis in omnibus morbis.

De præparat. med. spagy.

Tantum de Metallis. Sunt verò & alia quædam mineralia, quæ se Chymix subijciunt, & in usum Medicum veniunt, inter quæ eminent, Antimonium, Vitriolum, Sulphur & Nitrum: quorum essentias & vires breviter etiam perferutabimur.

Antimonium non esse virulentum, sed saluberrimas inde posse parari medicinas, & *ἡ δὲ δὴν χεῖρα*, supra docuimus. Si enim damnũ aliquod ex ejusdẽ præpostero usu emergit, non stibio, sed insulso imputandũ chymicastro, qui scamõnio & helleboro aequè ac Antimonio peccare, & ægros in extrema potest præcipitare pericula. Hinc fortassis Platerus Antim. præfert helleboro: & Mercurialis atq; Hierovius stibij usum empiricis, nõ autem medicis ex Hermeticã & Hippocraticã profapiã oriundis prohibent. Non minus enim stomachum & totum hominis corpus à vitiosis humoribus & agritudinibus, quã metalla à suis superfluitatibus antimonium expurgat: & complures sanè magni morbi, eodẽ ritè præparato, sunt curati, qui alijs pharmacis cedere noluerunt

Mathiol.  
Antimonij usus in Med.

In Cent.

Lib. I.  
aph. 6.Fallop.  
tincturâ  
vocat. an.  
guinem  
antimon.in parag.  
l. 5.In Basil.  
Chym.

luerunt, quorum exempla supra fuere prolata: plura verò apud scriptores extant, Andernacum, Mathiolum, Pedemontanum, Gesnerum, Cratonem, Rondeletium, Platerum & alios, quod etiam contestatur Rulandus sanctè affirmans, se multos vidisse usu antimonij à periculosis agritudinibus esse liberatos. Valentioribus quippè morbis ipso attestante Hippocrate, potentissima remedia convenientissima. Imò Seilerus adeò benignum reddidit sibi, ut etiam puerulis recens natis non rarò felicissimè exhibuerit. Parantur autem ex eo innumere Medicinæ (quas Astrologi commodissimè fieri arbitrantur Sole & Lunâ in Aquario seu Piscibus existente) quæ varijs indiguntur nominibus, ut sunt Essentia, Tinctura, oleum, Acetum, Flores, pul. diaphoreticus &c. Ad multijugos eosque contumacissimos humani corporis depellendos affectus, ut sunt gratiâ exempli: Lepra, Pestis, lues Venerea, Insania, Scabies, Podagra & Quartana: quæ tamen medicinæ ademtò spiritu arsenicali ritè præparari, Sale, urinâ & sacharò pro diversâ artificis intentione, corrigi, (Antimon. & Sacharum Candi adeò se invicem copulant, & junguntur, ut nunquam separari possint, sicut aurum & Mercurius) nec temerè in quibusvis propinari debent.

Antimonium, quod ex sententiâ Paracelsi, inter omnia mineralia potissimum in se claudit arcanum, (hoc ipsum quoque intelligens Crolius, scripsit: Si antimonium posset preparari, ut sine omni vomitu saltem per inferiora operaretur, nullum daretur Catharticum præstantius.) bilem utramque purgat, maximè verò atram, epilepsie, morbo Neopolitano, hydropi, lepræ, febribus,

febris præstet verò quartanæ (quæ ab Octavio Medico perhibetur esse filia Saturni) medetur, Apoplexiæ, alopeciæ & Ictericæ prodest, universas in corpore vires ac facultates mirificè restaurat ac renovat, appetitum movet, obstructions epatis, lienis, totiusque corporis reserat, intestinorum dolores sanat, podagricis, scabiosis & asthmaticis auxiliatur, in Maniâ, fascinatione & philtro nihil præstacius, in phthisi summum est arcantum.

Parac. de antim.  
Capivac.  
l. 2. de morb.  
med. vët.  
CratoParac. in paragr. l. 5.

Extrinsicus autem cancris opitulatur, Elephantiasin, fistulas, lupum & omnia ulcera maligna sanat: vulneribus desperatis satis commendari nequit.

At verò, quis posset omnes vires in Antimonio latentes contra omnes agitudines enumerare: Nemo medius fidius. Decem enim habet dulcedines, ut dicit Paracelsus, quæ decem virtutes præstant, quas terra in decem herbas divisas habet, quæ unctim in uno Antimonio latent.

Parac. tr.  
2. de mēbr. contr.  
Lib. 4. de aquis naturalib.

Antimonium diaphoreticum, unum è Spagyricis medicaminibus maxime πολυχόσον, (non mirum, cum ex sententiâ doctissimorum quorundam Medicorum, tertia ferè morborum pars, qui humanum corpus infestant, per sudorem curari queat) in peste est summum secretum, in podagra, hydrope, obstructionibus lienis, & febribus nihil præstacius.

Paracel.  
ibidem.

Jul. Alex.

Florum Antimonij candidorum, luteorum, rubrorum & puniceorum, (quorum ultimi pro optimis habentur) usus, ex dictis facile colligi potest. Similiter quoque olei stibiati vires ex prædictis colligere non erit arduum.

Theoph.  
in lib. de  
aurora.

Acetum verò ejusdem, seu itylanx in quo Vulcanus Phœbum lavat, ad febres ardentēs & inflammationes internas extinguendās mirificum. Insuper ex antimonio (quod Græcis *σιμμι*) fucus quoq; paratur. Inde apud Hesygium, *σιμμι μετὰ τῷ ὀφθαλμῷ*.

Cautio-  
nes in ex-  
hib. § &  
§ ij. Vol. 60.  
Hesych. p. 135.  
& p. 136.

Cum etiam gladius, ignis ac Medicina commodent & incommodent, pro tractandi modò, Medicus in exhibendo Antimonio & Mercurio cautè agat, necessum est; siquidem ex præpostero horum usu, iliades malorù, ut supra ostendimus nasci possint.

Hipp. lib.  
4. aph.  
Vomitio  
facilis, in-  
quit Fer-  
nel. l. 3. de  
purg. rat.  
saluberri-  
ma est, &  
purgatio-  
nù omni-  
um præ-  
stantissi-  
ma, &  
contrà.

lis itaque Antimonium optimum, uti & Mercurius; qui ad vomendum sunt faciles & proclives, stomachum habentes robustum & thoracem amplum. Debilibus & picrocholis, illis etiam qui difficulter vomunt, non expediunt. Cave insuper ne adsint constipationes, dolores colici, aut membrum princeps læsum, aliòquin à commotione violentà imminet periculum. Post vomitum brodium pulli, cremorem pisanae, vel jus pisorum exhibe, ut quis minori molestià vomat, & medicamentù acceleretur actio. Poteris etià, si libet, ad purgationes faciliores pellem vervecinam calentem ventri imponere, suadente Parzo. Si forte ex usu horum pharmacorum *ἰνδὸν ἀλαργίῃ* oriatur, ad illam compescendam utitor Theriacà recenti, mixturâ cytoneorum, syrupo ex mastice & rosis siccis, semine cymini vel plantaginis tosto, vel etià Nepenthe nostro. Ventriculo emplastrum de crustâ panis imposito, & plantis pedum panem tostum, aceto rosaceo irrigatum adplicato.

Vitriolum à multis ad quartam ferè morborum partem percussam destinatur, quod nemo admirabitur.



cur, qui scit ex varijs & heterogeneis illud esse compositum, quæ beneficio Spagyriæ & Vulcani, artificiosè segregari & in saluberrima remedia redigi possunt. In eo namque reperies frigidum, calidum, in crassians, attenuans, astringens, aperiens, coagulans, resolvens, purgans sudoriferum & roborans: sicut id non incongruè Turquetus & post hunc Sala probavere:

Peritus quippe artifex ex Vitriolo sedulâ arte extrahit phlegma, spiritum humidum & siccum, oleum viride & rubrum, sal, sulphur, & colchotar, per veram istius corporis anatomen, hæc omnia ad complurium morborum sanationem in usum medicum veniunt. Unde Gesnerus illum Medici personâ vix dignum judicat, qui medicamentis Vitriolatis se posse carere autumat. Et Theophrastus oleum vitrioli vocat partem pharmacopolij quartam, atque cuilibet pharmacopæo demandat, ut sit instar lapidis angularis in suâ officinâ. Hoc ipsum fortassis Erastus quoq; intellexit, qui à Chymicis aliàs valdè abhorrebat, & tamen usum ejusdem maximè approbavit.

Oleum porrò Vitrioli vitæ fontem lætificat, memoriam confortat, lepram & cancrum, paralyis & spasmodum curat, tuum pellit, sanguinem sistit, appetitum excitat. Insuper apoplexiæ, vertigini, hydropi & caduco medetur, in quo vis vitrioli ex sententiâ Paracelsi potior & certior quàm auri est. In syncope, lethargo, visus imbecillitate & febribus ardentibus mirificè confert, teste Casp. Hofmano. In peste & febribus pestilentibus felicissimè usurpatum est, à Mathiolo, Bökelio, Jordano, Cratone & Brunnero, quibus non repugnat Augenius,

In anat.  
vitrioli.

Lib. 2. &  
3. epist.

De naturalibus  
lib. 1. p. 109. 1094.  
lib. 2. p. 109. 1094.  
STONACH. m. 1722.

In Epist.  
Craton.

De morb.  
amentiu. p. 172.  
c. 1. p. 49. 499.

qui in peste & febribus petechialibus, huic non par esse  
 pharmacum statuit. Illud in calculo & asthmae Ma-  
 thiolus: in phthisi & affectione hæmoproicâ Capivacci-  
 us & Penotus: in melancholia, cordis tremore & sple-  
 nis dolore Georg. Laurea commendat: In Colicâ Victo-  
 rius: in cancro exulcerato Fumanellus: in lumbricis e-  
 necandis & expellendis Crato, Monardus & Brendelius  
 vires ejusdem utiliter admodum sunt experti, & Penotus  
 existimat; Virtutem specificam Vitrioli esse in ejus  
 aciditate, vi cujus moriantur vermes. Idem autor simili-  
 ter affirmare non dubitat, trium aut quatuor guttarum  
 olei Vitrioli pondus, cum aqua pimpinella singulis die-  
 bus jejuno stomacho datum, ab omnibus ægitudini-  
 bus hominem dum vivit præservare. Plura testimonia  
 olei vitrioli (quod pilos etiam canos cum aqua sachari  
 candi reddit nigros) utiliter usurpati, passim in libris  
 practicantium occurrunt undique, consilijs præsertim  
 Cratonis, Montani, scriptis Quercetani, centurijsque  
 Rulandi. Nota: Nunquam convenientis obliviscendum  
 esse vehiculi.

Spiritus verò ejusdem Vitrioli, naturales, (si qui sunt)  
 vitales & animales spiritus reficit, febres extinguit, ob-  
 structiones aperit, putredinem arceat, venena exigit, si-  
 tim sedat & ulcera percurat. Cujus virtutem in myra-  
 chiali morbo Lipsius quoque expertus est, ita enim scri-  
 bit ad Victorem <sup>Ursinum</sup> Rhotomagum: An tu quoque cum ve-  
 teris scholæ medicis obhaeres? dico, veteris. Nam isti no-  
 vi à Paracelso, auxilium pollicentur ab vitrioli aceto.  
 Frigerare id ajunt, penetrare, aperire: & simul robur ad-  
 dere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem  
 com-

in lib. de  
 compos.  
 med.

De præ-  
 parat. v. 17.  
 med. v. 17.  
 chym.

Ibidem. p. 66.  
 Reinec-  
 cer.

Centur. 1.

Miscell. epist. 81.  
 In Barro. xi. Kalend.  
 Soeil. v. 15. LXXXV.

20

21

comprime) jam utor successu non infelici, de exitu videbo: Si juvare ita porrò pergit, ego inventorem hunc Deum.

Sulphur denique Vitrioli narcoticam vim habet innoxiam, ideoq; Nepenthis Quercetani, cujus virtutem mirificam ipse in Tetrade, consilij & pharmacopœa dogmat. descripsit, præcipua basis existit. In exulceratis partibus nervosis & acutissimo sensu præditis, sulphur hoc insipidum, propter insignem quâ pollet sine morfu exiccandi virtutem, vix satis laudari potest.

Sulphur veteribus quoque in usu fuisse ex eo liquet, quod multæ ex ipsomet occurrant antidoti apud Aëtuarium, Aëtium & Myrepsum, quemadmodum etiam apud ipsum Galenum, qui Sulphur vivum ad dyspnoicos maximè commendat. [Mirum, sulphur apud Græcos vocari *θεῖον* non solum meherclè quod *θεῖον* tonitruum sit *καὶ θεῖον* *θεῖον*: sed omninò quiddam Divini in eo delitescere, in suspirationem raptor omnimodam. Mirum illud, ab usu sulphuris, excrementa alvi, moschi odorem referre: quæ res mysterio non caret.] Quid fieret in viridi ligno, cum hoc factum sit in arido. Quàm non, obsecro, Galenus, si adhuc vitæ usurâ fræretur, nobilissima ea commendaturus esset pharmaca, quæ ope Chymicæ ex sulphure proveniunt: ut sunt flores ejusdem, rubinus, lac, cremor & butyrum, oleum & spiritus acidus. Non inconciantè igitur Quercetanus sulphur præparatū vocat pulmonis balsamū, quoniã ad omnes pulmonum & thoracis affectus experienciã ipsã teste, efficacissimum & præsentissimum compertum est. Hinc Crato in ulcere pulmonis ad extergendum & consolidandum sulphure præparato nihil conduci-

✠  
7. de cōp.  
med. f.  
loca.

in phar-  
macop.  
dogm. &  
alibi,

bilius esse existimat: cum quo Felix Platerus quoque consentit & Jo: Jessenius, qui se multos phthificos hujuscemodi sulphure feliciter sanasse gloriantur. Exhinc manifestò apparet crassus eorum error, qui dicunt, sulphur esse arsenicum inchoatum, & ex multiplici fusione tandem in verum arsenicum degenerare; sed falsissima hæc efficta μεταμόρφωσις.

Lac Sulphuris, balsamum est humidi radicalis: sanguinem quippe purificat, naturales vires confortat, & morbos instar ignis occulti consumit: præservativum apoplexiæ, convulsionis, lepræ: asthma & tussim, tollit: catharros exiccat, & phthificos oculariter juvat.

Flores verò ejusdem, impuritates febriles, pestilentes, pleuriticæ, peripneumonicas leviores tutò & subitò auferre, tussisquæ antiquas & asthmaticos affectus egregiè sublevare possunt. Sulphur scissile, quoniam ab ipsâ Naturâ sublimatum & præparatum est, loco florum sulphuris, in usu quandoque habere licet. In Campania propè Puteolos & campos Elysios mons est sulphureus, (la solfotara Italis dictus) qui, more Vesuvij & Ætnæ, perpetuò ardet, ubi è saxis sulphur tanquam ros exudat & in ineffabili copiâ inibi colligitur: hic ros sulphureus, (cujus portiunculam aliquam mecum attuli) cum nec sapore nec odore ingratus, itaque summâ cum utilitate loco florum, artificiosè paratorum, in Medicinâ usurpari non nequit.

Oleum sulphuris adeò efficax est, ut neque vivum corpus, neque mortuum, ad putredinem transire sinat, sed adeò integrum tueatur, ut nulla vel cœlestis impressio vel ab alimentis profecta corruptio, vel ab ipso etiam

ortu

Severin?  
Id. Med. & Hist.  
c. 15. m. 6. p. 411

Penot.

ortu in adusta obesse ei possit. Insuper multis tam internis quam externis vitijs adversatur: in verrucis, strumis, orexi, hydrope, urinæ suppressione, aurium tinnitu, colicâ, dentium dolore, Epilepsiâ cum convenienti vehiculo com modissimè usurpatur.

Spiritus sulphuris acidus nunquam flammam concipit, imò, si Quercetano credimus, pulverem tormentarium à conflagratione arcet, adeoque omnes ardores febriles mirificè extinguit, cæteraque ferè omnia, quæ Spiritus Vitrioli, præstat: maximè verò in phthisi, asthmate & sanguinis sputo laudatur ab Heurnio, Rubæo & Quercetano: & in catharro suffocativo aciditate sulphuris cum aquâ fontanâ mixtâ, nihil præstantius esse aliquoties expertus est Socer.

Reliquum est ut de Nitro quoque aliquid adijciamus, à cujus usu ipsi quoque principes Medicinæ, Galeus, Paulus, Actuarius, Myrepsus, Trallianus, Aëtius & Dioscorides non abstinuerunt.

Pulvis nitri debitè præparatus, calculo renum, dysuriæ, colicæ, erysipelati, carbunculo, vermibus, ardoribus febrilibus, & menses retentis masculè auxiliantur. Hic notandum venit, quod illi, qui frigidioris sunt stomachi, in calido, qui calidioris in frigido vino pulverem nitri sumere debeant.

Ex nitro conficitur sal prunellæ, quem alij glaciem Paradyfi & anodynum minerale appellant, ob singularem vim dolores mitigandi, quantumvis à causâ calidâ & inflammatione excitatos. Non solum enim ad febres ardentes maximè prodest, sed etiam est remedium diureticum & diaphoreticum ad multos morbos aptissimum, cum convenienti liquore exhibitû.

De

G.l.4. de  
sanit. tu-  
enda.P.l.7.  
med.c.

26,

A. in met.  
med. c. 5.M sect. 1.  
cap. 185.

T. l. 8. c. 13.

A. 3. ser. 1.  
c. 22.

D. l. 5. c.

85.

D

De reliquorum mineralium utilitate amplius agemus in Rosario nostro minerali spagirico.

Cum itaque Chymia tam insigne donum DEI, & Medicinæ fidelissima sit ministra: medicamenta quin etiam hac arte concinnata, non modò, ut ex dictis patet, utilissima, sed & maximè necessaria, non audiendi sunt illi oblatrantes Chymix inimici, quibus non tam salus proximi, quam ejusdem crumena curæ est, ideoque ad extremos usque Garamantas illa detrudunt, verbis sequepedalibus damnant, & carduis, præ lactucis velci malunt.

Neq; ferendi sunt Logodædali & malitiosi isti spagiri literâ longâ digni, qui medicinas tam præclaras nõ rectè & artificiosè præparare, multò min' methodicè administrare didicerunt, qui ad imperitum vulgus instar muscarum corporibus insultantium, sæpissimè advolant, & verborum dulcedine ac lenocinio, sicut pisces hamo, decipiunt, aulas occupant non Academias, ubi plus adulando proficiunt, quam vera dicendo, & medicando amplius quàm medicando: hi verè sunt Sirenes orbis, basilisci civitatis, monstra reipublicæ, atque civium lues, imò, quid enim mentiar, fundi calamitates: namque

Hi possunt homines alto suspendere naso.

Has bestias probè cognoscentes Monpessulani, prudenti consilio constituerunt, ut si quis horum nebulonum fucum facientium deprehendatur, qui se Medicum ementiatur, is publicè rapiatur, mox in asellum strigofum & plagofum sublimis attollatur, conversusq; tergore, caudâ pro loris servatâ manu utrâq; totâ urbe per fora,

Συμπι-  
ρασμα Ε  
δικεφα-  
λιμου.

In vitâ  
hoc est  
tutissimû,  
nulli prof  
sus crede-  
re.

Brissianus.  
Lang. ep.  
72.

Hipp. in-  
quit: Me-  
dicum  
fieri µα  
λεγοµε-  
νον per ur-  
bes, & µα  
περὶ ἐπι-  
ποδῶν  
obambu-  
lantera.



fora, per vias, per compita, per plateas (puerorum subsequente catervâ clamante, jo Rex, jo Rex, triumphans, qui tot infantes nullis telis aut armis bellicis, sed medicinis, tunc in diabolica instrumenta tuâ culpâ conversis, trucidasti) circumducatur, scomatis undique lacessetur, conspuatur, pulsetur, ovis putridis, omnisque generis sordibus conspurcetur, postremò expiata urbe eiciatur..

Reuthas Scotorum Rex, quod complures medicorū inscitiam perijisse sciret, ne quisquam nisi doctus & expertus Medici nomen deinceps assumeret, edixit, capitis poenam in non obtemperantes propositam. Nec minus caute egerunt Babylonij, qui tales agyras urbe expulerunt, ut subditos ab imperitorum medicorum tyrannide vindicarent.

Quid enim scelestius est, quàm in benè constitutam republicam hosce admittere? quid in civitate deterius, quam consentire, ut ab ijs occultis carnificibus homines innocentissimi sæpè occidantur.. Galenus hosce Medicos à latronibus nihil differre vult, solum quod isti in urbibus, hi verò in montibus & sylvis deprædentur & alibi prædonibus longè nocetiores esse rectè affirmat, qui pecuniam tantum viatoribus, sed tamen non impunè adimunt, at his, cum vitam & pecuniam agris ademerunt, mercede gratiam refertur..

A Magistratu itaque nostro etiam Babyloniorum, Parisiensium, Monspelienfium, Noricorum & Augustanorum exemplo, ad corvos, cynosarges, gyaros & anticyras relegandi ac fustigandi, vel vinciti ad scalmum redigendi in triremibus, ut biscocto latrantem stomachum sedet:

S

imò

Hect. Boethius lib. 2.  
Herodot. lib. 1.

Ubi lex Aquilia & Cornel. In lib. p. not. c. 4. Plinius. Langius epist. 72. Nemo affectare id debet, in quo scit vel scire debet, sua imperitia alijs periculosam fore. Ulpianus

1. illicitas  
6. §. sicuti  
medico  
de offic.  
præsid.  
Cajus in  
l. idem ju  
ris § mu  
lierem ff.  
ad l. A-  
quil.

imò ex decretis Ægyptiorum morte mulctandi, ne virus hoc latius serpat, & isti nebulones adeò impunè cum corio humano ludant, atque civium loculos emungant: his enim maleferiatis pseudospagyris in ignorantia suâ sepultis, secundum Comicum nihil quicquam injustus: digni certè ut ijs aqua & igni interdicator. Hinc illa infelicis monumenti inscriptio vel dictum Adriani; Turbâ se Medicorum perijisse. Et Agrippa dicit: Nullum pro conservandâ vitâ sanitateq; utili<sup>9</sup> esse pharmacum quàm abstinere à medicis indoctis: nullam ad sanitatem & senectutem viam certiozem, quam Medicis inexpertis caruisse.

Contrâ verò, pulice cum Elephante, & scarabæo cum cygno prudenter collatis, juratorum Doctorum (ut suadet Pet. Gregorius, inquitens: In republicâ benè constitutâ, non admittantur Medici nisi probati & jurati. Et Plato dicit: Medicis, nisi ex ordine exploratis, exercere artem fas neutiquam esto) qui labores plusquam Herculeos subeunt, atque studiosissimâ indagatiõne rerum excellentissimarum secretioris Philosophiæ, & mysteriorum naturalium occupantur, insuper publicum eruditionis ac industriæ suæ testimonium, ab Academiariû, à Sacrà Cæsarèa Majestate, atque Pontifice Romano privilegiatarum, proceribus nacti sunt, studia laudanda ac undique promovenda: Hi enim sunt illi, qui priscorû sapientum vestigijs insistentes, artes spagyricas altiori mente in lucem revocant, & præcavent, ne hujusmodi pulcerrimæ artes & scientiæ in Chimeras & fera monstra tandem aliquando (quod misericors DEUS clementer avertat) degenerare possint: ad illos etenim Cives morbo

Lib. 17 de  
Repub.  
c. 9.  
3. de Rep.

ἡγεμονία  
ἐν τῷ πολ-  
λεῖ ἔστι  
ἐπιτολῆ  
λαοῦ. H6.  
Gal. 1.  
meth. 5.

morbo pessundati tanquam ad sacram anchoram confugere possunt.

Agite igitur o Patres Patriæ, reipublicæ nostræ bene consulite, & Pseudochymicos omnes tanquam vipers nocentissimas, memores constitutionis Criminal. Caroli Quinti, & legis Constantini, extra urbium pomeria eijcite: imitamini Cassium, Cupitanum, Aruntium, Albutium, Rubrinum, Stertinium, & nostri ævi Galliarum atque magnæ Britanniæ reges, & Medicis generosis honesta stipendia constituite, illosque à D<sup>no</sup> creatos agnoscite.

Vos etiam o superciliosi Alchymix convitiatores ad rectam viam redite, & divinam hæc scientiam quam hactenus condemnastis, & mille ludibrijs affecistis percupidis ulnis amplectimini, ne fortè rerum opifex, pro tatorum suorum magnalium & mirabilium, inter quæ Chymia pars non minima, contemptu irascatur, & percaatis de viâ justâ.

Vobis autem cives optimi cavete, à Pseudopphetis, qui in pellibus ovium veniunt, intrinsecus verò sunt lupi rapaces, animam hominum devorantes, & à Pseudochymistis, qui in vestitu & pompâ Doctorali quandoque veniunt, intus verò sunt impostores & imperiti Thralones, animæ domicilium destruentes: CAVETE: veros Chymiatros, monente Siracide, honorate, & gratos vos erga illos præbete, nec mercedem viperinam, ut plerûq; fieri assolet, illis reddite. Iterum dico, CAVETE: & vos o Pseudochymici ac Medicastri, quibus magni illius Scaligeri versibus in honorem vestrum concinnatis, lubet valedicere, VALETE:

Ar. 599  
ad inclytū  
magistra-  
tum rei-  
publicæ  
patriæ.  
Lib. 10.  
Co.

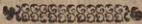
Matth. 7.  
Crato ep.  
163.  
Severin.  
in Ideâ.  
Med. c. 15.

Scaliger  
in Manib.  
Catullana-  
nis.

**V**ALETE ò Medici cohors proterva.  
 Nam inanem facere, ut meus Catullus,  
 infames vetuere me rapine.  
 At vos, ò Medicum cohors maligna,  
 plena iurgij & infacietiarum,  
 rixosa, invida, temulenta, dura,  
 petax, futilis, infidelis, audax,  
 trahax, garrula, contumeliosa,  
 docta imponere, palpitare docta,  
 decoctrix fideiq;, nominisq;,  
 sacra proditiõibus nefandis,  
 odijs, dissimulationibusq;,  
 Cynicum species nova, & pudenda,  
 pro morte ab pretium petens ferensq;  
 manum carnificum amularis: auri  
 argentiq;, siticulosior, quam  
 boni nominis, & boni pudoris.  
**V**ALE carnificum cohors cruenta,  
 plena sanguinis, & necationum.

F I N I S.

Δόξα εἰς πάντας, χριστὸς δὲ ὁμοθυμῶν ὑμῶν.  
 ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΠΑΝΤΟΣ ΔΙ' ΟΥΣ Εἰ.



Rosarium minerale Spagyricum p. 74 p. 100.  
 p. 136.

# INDEX RERVM MEMO- RABILIVM.

A.

- |   |   |
|---|---|
| <p><b>A</b>B usu Antimon. &amp; Mercurij non diu jejunandum. pag. 96.</p> <p>Acria medicamenta usione semper redduntur mitiora. 66.</p> <p>Acer Empiricus causas morborum putabat esse incognoscibiles. 31.</p> <p>A dijs auspicanda Curatio. 94.</p> <p>Egrotus Medico obtemperet. 96.</p> <p>A consuetis nulla sit passio. 88.</p> <p>Affectus prater naturam urget trifariam. 85.</p> <p>Alypta quidam spacio biennij, 63 homines Mercurij usu &amp; fumo e medio sustulit. 30.</p> <p>Anatomia Effata phantastica. 28.</p> <p>Anatomia insignis utilitas 28. &amp; 86. qua in eadem observanda. ibid.</p> <p>Antipathia &amp; sympathia exempla mirabilia. 89.</p> <p>Anni tempora accuratè distinguenda. 90.</p> <p>Antimonij usus in Med. 127. à multis feliciter usurp. 128. ad multijugos eosq; contumacissimos depellèdos affectus aptiss. 128. Antimon. essentia, tinctura, olei, aceti, florum vires 128. 129. &amp; 130. Antim. diaphoreticum</p> | <p>maximè 107. &amp; 108. 129. Inter omnia mineralia potiss. in se claudit arcanum. 12.</p> <p>Antim. &amp; sacchari sympathia ib.</p> <p>Antimon. infeliciter usurpati exempla complurima 37. &amp; 38. Parisienses vocant inventum Cacodemonis, alij manum DEI. 61. Vitrificatum est mera Saturni marchasita 62.</p> <p>Apertus hostis minus ficto formidandus. 41.</p> <p>Aphorismi Hippocr. humanam excedunt sapientiam. 57.</p> <p>Aqua destillata meliores decetis. 46.</p> <p>Aquarum quarundam praeipuarum usus in Med. 110.</p> <p>Apostrophe ad Magistratum. 139.</p> <p>Alkacest quid. 124.</p> <p>Argentum auri vires amulatur 121. ejusdem usus in Med. ibid.</p> <p>Argenti narcoticum. ibid.</p> <p>Argentum vivum in calvaria mulieris inventum. 35.</p> <p>Arsenicum est deleterium. 60.</p> <p>A senici virulentia quomodo corri-</p> |
|---|---|

I N D E X.

corrigatur 63. ejusdem usus exter-  
nus & internus in Med. 43.

Arcanum quid. 72.

Artificiosa preparatio materia  
Chymica. 69. & 70.

Aristomachus Solensis in musca-  
rum naturâ investigâda pulicemq;  
saltibus metiendis insumsit 60. an-  
nos. 58.

Arnoldus Villanovanus curavit  
leprosum. 102.

Argumentum hujus libri gene-  
rale s. speciale. 6.

Archastus uniuscujusq; eruditi  
hominis scientiam attraxisse dicitur. 14.

Astringentia ante abstergentia  
non sunt usurpanda in dysenteria  
30. non conveniunt in omni fluxu  
alvi. 32.

Astronomus quidam superstitio-  
sus in Vena sectione. 90.

Aurum temperatissimum & à  
corruptione tutissimum. 120.

Auri potabilis vires admiranda.  
120. auri oleum, sal, sulphur, pulvis  
diaphoreticus lana, aurum vita. ib.

Aurum foliatum parum fructuo-  
se medicamentis admiscetur. 119.

Audacia semper arguit artis igno-  
rantiam. 12.

Auto-

Autoritates clariss. virorum, qui  
prestantiam & utilitatem medica-  
mentorum Chymicorum feliciter  
sunt experti. 99. 100. & 101.

B.

**B**alneum sacharinum. 74.  
**B**alsamorum consociendorum  
modi tres. 79.

Bonum aliquandò medicamen-  
tum est, etiam nullum adhibere me-  
dicamentum. 63.

Brunnerus fuit Medicus excel-  
lens. 53.

C.

**C**autela in exhib. Mercurio &  
Antimonio. 130.

Casus mirabilis Mercurio vita  
curatus. 124.

Cardanus millesimo quoq; anno,  
unum tantum excellentem Medi-  
cum fuisse scribit. 15.

Cause complures, cur egri non  
semper à Medico sanari queant. 17.

Cato & Crassus semel tantum in  
vita riserunt. 18.

Cathartica vehementia pueris  
noxia. 26. Cath. non sunt porrigenda  
in statu morbi vel die Critico 31. in  
principio quandeq; conveniunt. 93.

Casus novus & inauditus, chyste-  
ribus curatus. 48.

Chy-



INDEX

<p><i>Chymia varia nomina</i> 2. notatio- nes. 2. definitio <i>ibid.</i> antiquitas, <i>ibid.</i> vituperatio. 4. laus 3. fructus <i>ibid.</i> Cultores fuere reges &amp; principes. 3. <i>Chymia medulla &amp; anima physice.</i> 3. medicina radix, columna, <i>ib.</i> <i>Diana lampas</i> <i>ibid.</i> insigne donum DEI. 136. <i>Chymia floruit</i> tempore Jasonis 2. <i>Cacodemonis inventum &amp; culi-</i> <i>na.</i> 4. aratrum &amp; ager est multo- rum se sine honore sustentare co- nantium. 7. <i>Chymici horrenda natura mon-</i> <i>stra.</i> 4. <i>Chymica stri immutant &amp; destru-</i> <i>unt naturas rerum.</i> 22. <i>Chymici &amp; Medici veri qui.</i> 43. 59. <i>Chymica medicamenta sunt</i> α- στομικά καὶ ταχὺπράξα. 43. suavio- ris sunt saporis &amp; odoris quam vul- garia. 98. <i>Chalybis usus in Med.</i> 121. &amp; 122. <i>Choream S. Viti, prima passa est</i> <i>Troffea.</i> 102. <i>Characteres, verba &amp; Cantilena</i> <i>in curandis morbis vana.</i> 22. <i>Chrysopopaea possibilis. o. impo-</i> <i>storia</i> <i>ibid.</i> Insane mentis somnium &amp; delirium figmentum, <i>ibid.</i> Chryso-</p>	<p><i>Chrysopæorum κρυστεχία na-</i> <i>scitur ignorantia, perficitur audaciâ</i> <i>&amp; fallaciâ, finitur damno.</i> 40. <i>Celle frigidiores quando.</i> 75. <i>Citria poma Theophrasti, &amp; Plinij</i> <i>tempore non comedebant.</i> 74. <i>Citri succus cor confortat.</i> <i>ibid.</i> <i>Cinis cancrorum medetur morsui</i> <i>canis rabidi.</i> 107. <i>Chystrum laus &amp; usus multiplex.</i> 47. pollent etiam vi nutriendi <i>ibid.</i> <i>cur à Pseudospagiris rejiciantur.</i> 47. <i>Chyssus seu lapillus Philosophi-</i> <i>cus quid.</i> 79. <i>Cognitio morbi prestat facilem</i> <i>curam.</i> 85. <i>Cocta decet medicari non cruda.</i> 92. <i>Confidentia agri de Medico plus</i> <i>valet, quam medici instrumenta o-</i> <i>mnia.</i> 17. <i>Colica passio interdum etiam à</i> <i>calidâ causâ proficiscitur.</i> 32. eadem <i>curata est aliquando lacte caprillo</i> <i>ibid.</i> <i>Corpus non inconsultè moven-</i> <i>dum.</i> 33. <i>Consiligo multum differt ab Hel-</i> <i>leboro.</i> 64. <i>Correctio materia med. chym.</i> 65. Corre-</p>
--	--

Corrector materia chymica optimus est Vulcanus 65. non raro tamen alia quoque corrigentia sunt necessaria. 66.

Correctio hellebori, colocynth. Scammon. opij, antimon. sulphuris, &c. 66.

Crocus facit Maniacos. 69.

Croci Martis usu duo miserè perierunt. 39.

Convulsionis per consensum matricis exemplum insigne. 29.

Crepitus ventris inter numina habitus. 41.

Cristallorum parandorum ratio ex salibus. 78.

Cupri usus in Med. 126. ejusdem salis & olei vires. ibid.

D.

Destillationis differentia potiss. sunt 70. fiunt etiam sine Vulcani ope. 78.

Descriptio Medicastrorum Scaligneri. 140.

Demetrius & Democrito solo panis odore ad tempus nutriti sunt. 47.

Dies Aegyptiaci qui 91.

Dictum Adriani. 137.

Distributio hujus commentationis. 6.

Discrimen inter mitia & vehementia

materia pharmaca. 54.

Diuretica non nisi corpore evacuato usurpanda similiter & opiata. 30.

Dosis exigua non semper arguit venenositatem 35. auget jucunditatem. 97.

Doctores legitime promoti & jurati promovendi. 138.

Duo sunt electionis Medicina instrumenta. 65.

E.

Experientia omnium artium mater legitima. 12.

Empyreuma non omnibus inest destillatis 98. fit incuria destillatoris ibid.

Epilepsia pueri ob corruptum lac 48. ejusdem causa nova & inaudita. ibid.

Epilepsia proveniens à vitio digiti manus vel pedis. 50. curata lotio vaccino. 64.

Erastus Paracelsica medicamenta vocat diabolica. 19.

Erostratus accendit templum

Diana. 19.

Errores medicorum terra teguntur. 33.

Error eorum, qui calculum medicaminibus frangere nituntur. 117.

Extra-



INDEX

leptici 16. alia de Medicaastro quodam.	11.	tire.	11.
	ibid.	In medicamentorum exhibitio-	
Histor. de 2. canibus rabidis.	107.	ne observanda; etas, tempus, sexus,	
de lapide nephritico.	117.	complexio, consuetudo, pars affecta,	
Homogena ab heterogeneis in		morbus, morbi tempus, vires agri.	
preparatione medicam. separanda.	70.		26 & seq.
Homines naturá sunt φιλάνθρωποι	42.	Incommoda essent. Chymicar.	79.
Hydropicus curatus buffone.	24.	In Chymiatro, quas proprietates	
Hydrargyrum quidam per uri-		requirat Hippocrates, quas Galenus,	
nam reddidit. 35. quidam ter tantum		quas Paracelsus.	59.
illo fuerat uncto, & tamen integram		Instrumenta Chymica varia &	
pateram argenti vivi evomuit. ibid.		varijs nominibus insignita.	68.
hydrarg. damna quemodo sepian-		Instrument. Chym. cognitio apprimè	
tur.	125.	necessaria. 67. Illorum ope multa my-	
υπερδύναμις & quomodo succurrin-		steria indagari possunt.	ibid.
dum.	130.	Instrumento quodam aër, ventus	
Hydropicum curavit Hippo-		& radij solares artificiosè capi &	
sione ex Cantbarid.	63.	couniri possunt.	67.
I.		Instrumenta Medici qui.	83.
Ιστορικὴ καὶ in curatione ac-		In Medicina nihil difficilius, quàm	
curatè observanda.	88.	morbi cognitio.	85.
Jejunium vehementer exiccat.	96.	Indicationum capita quæ.	83.
Ignis commercio multa evadunt		In morbis chronicis medicamen-	
mitiora & meliora.	65.	ta vel varianda, vel eorum augen-	
Impudentia dux est ad omnem		da dosis.	84.
turpitudinem.	15.	In fluxionibus qua conveniant.	92.
In scitia nullum evidentius argu-		In febribus malignis non pur-	
mentum, quam à viris doctis dissen-		gantia sed diaphoretica in principio	
	tire.	conveniunt.	92.
		Incuntibus morbis corpus pur-	
		gan-	

INDEX

<p><i>purgandum.</i> 93.  <i>In statu purgantia nunquam con-          veniunt.</i> 93.  <i>In sulphure aliquid divini deli-          tescit.</i> 133.  <i>In aquarum &amp; oleorum destilla-          tione que notanda.</i> 77.  <i>Ignis spagirici gradus quatuor.</i> 68.  <i>Ixio pro Junone nebulam ample-          xus est.</i> 42.</p> <p style="text-align: center;">L.</p> <p><b>L</b> <i>Apis Crisolatus pellit stulticiam          &amp; auget sapientiam.</i> 18.  <i>Laudanum multos morti dedit.</i> 139.  <i>Lac aliud alio magis butyraceum</i> 49.  <i>Lapis nephriticus magne virtu-          tis in calculo expellendo.</i> 116. &amp; 117.  <i>Lectio scriptorum Paracelsi ad          quid conducat.</i> 50. &amp; 51.  <i>Lippi &amp; tonsores de utraq; Me-          dicinâ pronuntiare audent.</i> 43.  <i>Liceatne Medico Doctori extra-          xusq; medicamenta preparare.</i> 57.  <i>Liquores balsamici.</i> 67.  <i>Liquores ex lapidibus preciosis          quando &amp; quomodo fiant.</i> 75.  <i>Liquor Mercurij pellucidus.</i> 125.</p>	<p><i>Locrorum erga Medicos venera-          tio.</i> 96.  <i>Lucio Herculi parvum pumi-          lioni magnum induebat calceum.</i> 52.</p> <p style="text-align: center;">M.</p> <p><b>M</b> <i>Maximilianus imperator Para-          celsum vocavit impudentissi-          mum impostorem, hostem &amp; osorem          omnium Doctorum.</i> 15.  <i>Matrona quadam circiter 200          evacuata fuit à pharmaco stibiato.</i> 37.  <i>Materia medica sumitur ex ve-          getabilium, animalium &amp; minera-          lium familiâ.</i> 60.  <i>Materia preparanda electio.</i> 60  <i>Magisteriorum preparandorum          modus.</i> 74.  <i>Magisteriorum &amp; essentiarum          usus 113. usus essent. margarit. co-          rall. ibid. Cinnabaris nativi, lythar-          gyri, panis, splenis bovilli, matricis          leporina, &amp; secundine mulieris &amp;c.</i> 114.  <i>Magist. gemmarum usus.</i> 116.  <i>Medicina artium nobilissima. i.</i>  <i>Medicis nulla gens contemptior</i> 6.  <i>Medica ars hoc cum bonis re-          gibus commune habet, ut benè fa-          ciat</i></p>
---	--

- ciat & malè audiat. 6.  
 Medici imperiti omnia sciunt apud vulgum. 10.  
 Medicus est artium centrum. 13.  
 Medicus debet esse φιλόπονος non φιλόδοξος, 16. Med. natura & mulus & consultus. 14.  
 Med. non semper assequitur exoptabilem finem. 17.  
 Medici similes naucleris. 25.  
 Medica stri nihil differunt à latronibus. 137. imò nocentiores sunt. ibid. relegandi, morte mulctandi. ib.  
 Medici honorandi: 139. iisdemq; honesta stipendia constituenda. ibid.  
 Med. Parabolani qui, & quod illorum officium. 40.  
 Medicinis fortibus non prius utendum, nisi debiles nil juvent. 51.  
 Medicus egregius mendicus non erit unquam. 43.  
 Medicus artis spagirica ignarus, non absolutus, imò non mediocrius. 52.  
 Medici precipui non solis Chymici, vel Galenicu remedijs sed promiscuè his & illis usi sunt. 52.  
 Medicus naturam rectè operantem non stimulet nec impediatur. 80.  
 Medicina scopus sanitas est. 80.  
 Medici
- Medicus sine methòdo si sanat, non arte sed casu & fortunà id facit. 81.  
 Medicus fulminis coruscatione attonitus, oleo auri pristina sanitati restitutus est. 103.  
 Medicamenta ex prescripto methòdi Galenicæ administranda. 81.  
 Medicamenta specificas, & quomodo usurpanda. ibid.  
 Medicamenta calculum comminuentia. 117. med. manus Deorum vocat Herophilus. 19.  
 Med. Pseudochymicorum peccant substantià, quantitate, & qualitate. 19.  
 Medicam. metallica sunt sicut gladius in manu stulti, & sax accensa in manu pueri. 26.  
 Medicamenta Pseudochymicorum summè noxia. 33. sunt mortis jacula & pocula. 41. instar Ichnemonis. 34.  
 Medicamentorum simplicium magna est differentia. 64.  
 Metalla principalibus partibus speciatim à Chymiatris adaptantur. 120. priscis quoq; fuerunt in usu. 119. Cruda nullam principalibus membris virtutem præstant. 119.  
 Mineralia vegetabilibus præsta-



- re probatur. 44.
- Margaritarum magisterij usu, multi in tabem inciderunt, 35. multi etiam vitâ privati sunt. ibid.
- Menocrates fuit Medicus adeo superbus, ut se Jovis nomine indigaret. 15.
- Mercurius precipitatus multos precipitavit. 35.
- Mercurius vitæ factus est Mercurius mortis. 36.
- Mercurij oleum ubi noxium. 37.
- Mercuriali inunctione multi in gravissimos morbos inciderunt. 36.
- Mercurij exhibendi modus. 84.
- Mercurius & antimon. non in quacunque, sed vi constrictione & levi evacuatione propinanda. 54.
- Mercurius crudus non est virulentus. 60. & 61. à multo innoxie potatus. 61. in Carinthia & Carnia utuntur eò ad facilitandum partum, & ad lumbricos. ibid. ejusdem præparatio periculosa. 61.
- Mercurius nullum morbum, etiam pertinacissimum, aggredi recusat. 122.
- Mercurius est balsamus Nature & naturalis theriaca. ibid.
- Mercurius mirabilis. ibid.
- Mercurij precipitati usus multiplex in Med. 123. ejusdem rectè precipitati signum. ibid.
- Mercurius luis venerea solus est. 124.
- Mercurij vita vires. ibid.
- Methodus medendi quibus constet capitibus. 82. in quibus consistat. 81.
- Methodum quidam Paracelsi respiciunt, & cur? 81.
- Menstrua varia pro extrahendis essentijs. 65.
- Menstruum caeleste est ros mensis Martij. ibid.
- Menstrua quaedam in digestionem rubescunt. 72.
- Melius quandoque est morbum non attingere quam tangere. 82.
- Mellis essentia Catholicum omnium morborum est remedium. 114.
- Meta & mures aurum digerere valent. 119.
- Motio pharmaca citare solet. 96.
- Morbi desperati solo prognostico Dæo curandi relinquendi. 17.
- Morbo Tartareo præsci nec cognoverunt nec curarunt. 50.
- Mixtio & compositio medicam. 70.
- Modus

I N D E X.

<i>Modus singularis spiritus, aquas &amp; olea destillandi.</i>	77.	<i>nem est, rarissime solius artificis.</i>	33.
<i>Mulieres non fiunt steriles usu chalybis.</i>	122.	<i>Nullum prestantius pharmacum quam abstinere a Medicis indoctis.</i>	137.
<i>Multi reges &amp; principes medi- camenta suis manibus elaborarunt, &amp; proprijs suis nominibz notarunt.</i>	53.	O.	
<i>Mutatio loci, multorum morbo- rum medicatrix.</i>	94.	<b>O</b> lea destillata quomodo exhi- benda.	84.
<i>Multi abhorrent a pilulis, sicut Judai a lardo.</i>	97.	<i>Oleorum usus in Med. III. Croci, chamomilla, salvia, sambuci, thu- ris, gogatis &amp;c.</i>	ibid.
<i>Morbi non pauci pro dextera gastrici habitus remedijs chymicis sublatis sunt.</i>	99.	<i>Oleum castorei, Therebinth. Nym- pheae, ignis, baccar. haderae, myrrha, crystallosum, laterum, succini, salci, camphora, cera, ovorum &amp; sim li- um usus.</i>	112.
<b>N.</b>		<i>Ol. Vitrisli dulce.</i>	67.
<b>N</b> atura genuina est morborum medicatrix.	87.	<i>Omnia medici faciant in nomine Jesu.</i>	95.
<i>Natura offenditur ab horridis me- dicinis.</i>	98.	<i>Opiata non sunt usurpanda in dy- senteria.</i>	30.
<i>Nomina medicinarum ridicu- la a Pseudospagiris conficta.</i>	19.	<i>Opij malignitas provenit a pro- prio suo sulphure.</i>	66.
<i>Nomina medicament. chymico- rum.</i>	71.	<i>Opio Licinius se interemit.</i>	69.
<i>Novitas pergrata.</i>	42.	<i>Ordinis inversio morbum solet conduplicare.</i>	83.
<i>Nihil magis periculosum, quam immatura Medicina.</i>	92.	P.	
<i>Nitro olim usi sunt principes Me- dicina.</i>	135.	<b>P</b> anacea vera non datur.	81.
<i>Nitri usus in Med.</i>	ibid.	<i>Pars affecta s. notis elucescit.</i>	86.
<i>Nunquam errare supra homi-</i>		<i>Paracelsus Noriberge sanavit</i>	91.

9. leprosus 102. Ille idē, cum sulph. & ꝑ  
plumbi 174. cum ꝑ absynthij 106.  
morbus curavit. 99.

Paralyticus curatus balsamo Sa-  
turni. 103.

Parva dosis non semper arguit  
venenatum. 23.

Pharmacum catholicum medi-  
castrorum. 33.

Plato Medicos, qui non spontē oc-  
cidunt, statuit criminis esse exper-  
tes. 40.

Pharmaca spagirica utilissima  
98. habent parum materia, multum  
forma. 99.

Platerus antimonium praefert  
belleboro, 127.

Plumbi usus in Med. 126. ejusdem  
sachari & olei vires. 127.

Plato permisit medicis mendaci-  
cium. 7. auguratur ille miseris esse  
civitates, quae indigent multitudine  
medicorum. 7.

Protogenes ex unicā lineā novit  
Apellem. 9.

Preparationes chymicorum com-  
munes & propriae. 70.

Pseudochymici quinam. 5. nascun-  
tur ut mures Egyptij & rana, ori-  
untur ut pulices ex latio canino. 6.  
similes monialibus psallentibus. 7.

Pseudo-

Pseudochym. nota. 8. professionis  
sua desertores. 9. illorum descriptio  
10. & 11. mores & verba. 10. sunt au-  
dacissimi Thessali & impostores 11.  
Sirenes orbis, basilisci civitatis 136.  
vipera nocentissima 230. rudes Phi-  
losopia 12. quidam etiam δαλβατοι.  
13. Pseudoch. arcana sua intra pro-  
prios lares conficiunt. 11. se impossi-  
bilia & divina praestare posse jacti-  
tant. 15. Illorum remedia quae & qua-  
lia. 19. Illorum olea, balsami, magiste-  
ria, tinctura 20. adulterata pharma-  
ca varia. 21. rudes sunt ὄστρακα 24. ru-  
des τῶνα ἄσπερα. 25. rudes τῆς φυσιο-  
λογίας. 26. rudes τῆς παθολογίας. 28.  
rudes τῆς ἀνθρωπολογίας ibid. Pestes  
sunt reipublica & communis ararij  
fures. 41.

Preparatio medicamentorum in  
quibus consistat. 59.

Potu fontis Caballini multi repen-  
tē facti sunt poetae. 6.

Proba Mercurij, antim. sulph.  
tartari, Camphorae, corallor. &c. 64.

Purgandi ratio vera non deje-  
ctionum numero vel copia aestiman-  
da. 25.

Purgatio non debet fieri per  
membra principalia & loca affecta.

31.

Purga-

I N D E X

Purgantia mitia, mediocria & valentiora, quam quæq; regionem purgent. 55.

Purificatio remediorum est genuina correctio. 65.

Q.

Quamdiu robori virium fides, tenenda methodus. 85.

Quercetanus à Riolano vocatur, ingenij monstrum, abijciendum in profluentem. 4.

Quidam trans centena milliaria cum alio colloqui potest. 18.

Quidam malunt uti muscerdâ Paracelsi, quam cassia Galeni. 54.

Quomodo Monpessulani tractant Medicastris. 136. & 137.

R.

Regio regioni Medica. 94.

Regimen utentium phar-maca. 96.

Rectus usus chym. medicam. in quibus consistat. 57.

Remedia tutissima sunt, quibus delinqui non potest. 53.

Rhabarbarum hepatis anima. 55.

Riolanus Chymiam vocat anatomiâ Democriticam. 4.

S.

Sanitas donû Dei præstâtissimâ. I. Sacer-

Sacerdotes Ægyptiorum remedia spagyrica in sacrario Vulcani re-debant. 99.

Salolim erat amicitia symbolum. 104.

Sale & sole corpori humano nihil utilius. 104.

Sale est balsamus rerum, & omnium condimentorum præstantiss. condimentum. ibid. habetur pro Panacæâ. 105. non est opus, ignis vi productum. 106.

Sales non omnes sunt caustici ib. pleriq; unius ejusdemq; sunt virtutis & efficacæ. 107. quidam sunt cathartici. 108. quomodo cum fructu sumendi 109. extractis & aquis permisceri debent, & cur. 76. & 77.

Salium conficiendorum due modi 78. fixi & volatiles quomodo fi-ant. 79.

Salis prunella usus 135. cranei humani, ligni guajaci, absynthij, gratiola, Imperatorie, Zingiberis, hypericonis, Ceterach, vipera, busonis, ciconie, pavonis, urina, marmoris & c. usus in Med. 108. & 109.

Sale nihil magis diureticum, diaphoreticum, catharticum. 105.

Salibus non sunt attribuende qualitates specifica. 106.

Sanguis

INDEX

<i>Sanguinis fluxus unde.</i>	31.	<i>salis &amp; olei vires.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Scopus in medendo precipuus est ille, qui à virtute sumitur.</i>	87.	<i>Sub aquinoctijs medicari periculosum.</i>	90.
<i>Serpentes nostri multum distant à viperis Ungaricis &amp; Italicis.</i>	23.	<i>Sudor &amp; somnus post assumta purgantia, fugiendi.</i>	95.
<i>Serpentinus pulvis est noxius.</i>	23.	<i>Sulphur Vitrioli basis Nepenthis Quercetani.</i>	133.
<i>Senescentia remedia tutissima.</i>	53.	<i>Sulphur veteribus quoq; fuit in usu. 133. est balsamum pulmonis. ibid.</i>	
<i>Signa nephritidis &amp; Colicæ διαγνώσικα.</i>	29.	<i>ejusdem usus in Med. 133. 134. &amp; 135.</i>	
<i>Spiritus vini simplex &amp; tartarisatus menstruum optimum. 65. quomodo fiat absque omni igne.</i>	78.	<i>ejusdem lactis, cremoris, rubini, olei, spiritus &amp; florum virtutes. 134. 135.</i>	
<i>Spiritus &amp; olea aquis longè praestantiores.</i>	109.	<i>Sulphur non est arsenicum inchoatum 134. Scissile usurpari potest loco florum. 134. in Campania colligitur in magna copia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Spiritus Salis sitim repellit.</i>	<i>ibid.</i>	T.	
<i>Spir. Ceraforum, Tartari, succini, Theriac. sang. asinini &amp; c. usus in Med.</i>	111.	<b>T</b> <i>ertia morborum pars persudorem curari potest.</i>	129.
<i>Spiritum vitrioli laudat Lipsius.</i>		<i>Tempora morborum nihil aliud sunt, quam ipsius morbi mutationes.</i>	92.
<i>Spuma in quibusdam extractis venenata.</i>	76.	<i>Tempus in medicamentis dandis accuratè observandum.</i>	26.
<i>Stibium Parisienses damnant.</i>	61.	<i>Theophrastus doctis scripsit non rudibus. 14. de dosibus scripsit frigidè.</i>	24.
<i>Stratagemata circumforaneorum Chym.</i>	7.	<i>Theologus hereticorum libros debet evolvere.</i>	51.
<i>Stulti imprudentiâ suâ sapientibus multum conferunt.</i>	8.	<i>Tinctura quid 72. quando &amp; quomodo paranda.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Stercus humanum magnarum virtutum.</i>	110.	<i>salis V</i>	<i>Tin-</i>
<i>Stanni usus in Med. 125. ejusdem</i>			

INDEX

Tinctura corallorum sturva. 72.  
 Tinct. omnium florum, auri gem-  
 marum &c. quomodo à quibusdam  
 parentur. 73.

Tinct. variarum usus in Med.  
 118. Solis, sang. ciconia, vulpis, vipe-  
 rarum &c. ibid.

Turpethi mineralis usus. 125.  
 Turp. minerale multos interfe-  
 cit. 35.

Tumores scirrofi sapè usu emolli-  
 entium in gangrenas & cancrum  
 degenerant. 30.

V.

**V**enena quibusdam morbis sa-  
 lubria. 24.

Venenum veneni est bezoar.  
 ibid.

Venena possunt diu in corpore ma-  
 nere innoxia, etiam ad 40. annos. 23.

Ventriculi imbecillitas non  
 semper oritur à frigidâ intemperie.  
 32.

Vegetabilia mineralibus presta-  
 re probatur. 45.

Vena sectionem per Hippopota-  
 mum, vomitionem per canes, clyste-  
 res per Ibin Deus hominibus mon-  
 stravit. 47.

Venena etiam in rebus optimis  
 op. possit arte & Vulcano corrigi. 60.

Vehicu-

Vehiculi conveniētis nunquam  
 obliuiscendum. 84.

Violentis medicamentis non te-  
 merè utendum. 55.

Victus ratio in morbis qua te-  
 nenda. 94.

Vitriolum à multis ad quartam  
 ferè morborum partem percuran-  
 dam destinatur. 154. compositum est  
 ex varijs & heterogeneis. 131. in offi-  
 cinâ est insar lapidis angularis. ib.  
 ejusdem usus in Med. 131. Oleum ad  
 infinitos morbos sanandos prestans.  
 132. ejusdem Spiritus, salis & sul-  
 phuris vires. 132. & 133.

Vitrioli oleum est  $\nu\sigma\epsilon\alpha\lambda\gamma\epsilon\varsigma$ . 27.

Vitrioli cum sanitatis iacturâ u-  
 surpati exempla varia. 38.

Vitriolum Venereis basis cujus-  
 dam arcani stomachalis. 126.

Vitriolum ejusq. Spiritus taxa-  
 tur. 62.

Unusquisq. cecitit erga eam rem  
 quam amat. 42.

Vulgus est iniquus iudex. 42.

Uroscopi &  $\kappa\omicron\pi\epsilon\varsigma\ \phi\omicron\sigma\omicron\iota$  taxantur. 59.

Urina inspectio fallacissima. 50.  
 $\delta\upsilon\sigma\omicron\kappa\omega\pi\iota\alpha$  arti Medica sola cōtem-  
 tum parit maximum. ibid.

Uva acino suffocati sunt Sopho-  
 cles & Anactæon. 34.

MEN-





